

Muhammed Zakir ÇETİN

YAŞASIN
HALİFE-İ PEYGAMBER
SULTAN
ABDÜLHAMİD HAN

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İÇİNDEKİLER

Önsöz	13
Sultân Abdülhamîd Han Kimdir?	7
Bediüzzaman Hazretleri Kimdir?	13
1907-1910 Tarihleri Arasında İstanbul’da Bediüzzaman Hazretleri’nin Kronolojisi	16
Saraya Sunduğu Dilekçe	18
Kürtler Neye Muhtaçtır?	18
Molla Said-i Meşhur	20
Akıl Hastahanesi Macerası	21
Tımarhanede Tabib ile Vâki’ Olan Maceram	22
Zabtiye Nâzırı Şefik Paşa İle Görüşmesi	30
İstanbul’dan Vedânâme	33
Tenbih	35
Sultân Abdülhamîd Han ve Bediüzzaman Hazretleri	37
Olması Gereken Bakış Açısı	39
İttihâd ve Terakki ile İrtibatı	49
Hürriyet’e Hitap	52
Birinci Hakikat, Toplumun Bir ve Beraber Olması	64
İkinci Hakikat, Geçmiş Devirlerdeki Vahşetten Kaynaklanan Baskının Saltanatı	65
Üçüncü Hakikat, Geçmiş Devirlerde Baskı Altında Tutulan İstidatların Gelişmemesi	67
Dördüncü Hakikat, Şerfat Cenâb-ı Hakk’ın Ezeli İlminden Geldiği İçin Ebedî kalacaktır	69

Beşinci Hakikat, Geçmiş Zamanlarda Medeniyetin Gelişmemesi	70
Bediüzzaman Hazretleri'nin Siyasetle İştigali	78
Sultân'ı Tahttan İndirmek İçin Verilen Fetvâ ile Alâkasının Olmaması	79
Bediüzzaman Hazretleri'nin İttihâd-ı Muhammedî ile İrtibatı.....	80
Sultân Abdülhamîd Han Tahttan İndirilirken Bediüzzaman Hazretleri'nin Onun Aleyhinde Hiçbir Konuşma Yapmaması	82
Cemâleddîn Afgânî ile Alakası	83
Osmanlı'yı Ayakta Tutma Gayreti	86
Hakikat	86
Yaşasın Şerîat-ı Ahmediye (asm)	91
Nemika Sultân ile Görüşme Meselesi.....	94
Tevâzu ile İlmin İzzetini Bir Arada Yaşaması	94
1- Mustafa Paşa'nın Zulmüne Karşı Çıkması.....	99
2- Siirt'te Bir Kısım Âlimlerle Münazarası	100
3- İttihâd ve Terakki'nin Onu İdam ile Yargılaması	101
4- Sultân M. Reşat'ın İzzet-i İlmiyesini Takdir Etmesi	103
İzzet-i İslâmiye'yi Muhafaza Etmesi	104
1- İslâm'ın İzzeti İçin Rus Başkumandanına Dik Duruşu	106
2- Anadolu Halkını Direnişe Çağırان Kahramanca Mücadelesi ve İngilizlerin Onun Öldürölmesine Karar Vermeleri	108
3- İngilizlerin Baskısıyla Verilen Fetvânın Karşısında Fetvâ Niteliğinde Hutuvat-ı Sitte Kitapçığını Neşretmesi	110
Hutuvât-ı Sitte	114
Birinci Adım:.....	115
İkinci Adım:	116
Üçüncü Adım:	117

Dördüncü Adım:.....	118
Beşinci Adım:	119
Altıncı Adım:.....	122
4- Mağrur Papaza Karşı “Tükürün Zâlimlerin O Merhametsiz Yüzüne!” Diye Haykırışı.....	126
Papalığa Gönderdiği İddia Edilen Asılsız Mektup	128
Dâvâsına Ruh Olan Çileli Hayatı	130
Medreseden Cepheye Koşması	131
Harp Cephesinde Tefsir Yazması	132
“Îcâz-ı Kur’ân’ı Beyân Et!” Hakîkatî	132
Tecdid Vazifesi	133
Anlaşılması Zor, Yüzden Fazla Meseleyi Açıklığa Kavuşturması	136
Onun Hedefi Allah (cc)’ın Rızasıydı	138
Şeyh Said ve Said Molla ile Karıştırılması	143
Şeyh Said	144
Said Molla.....	145
‘Bediüzzaman’ Lâkâbını Hak Eden İlmi	145
Türkiye ve İslâm Dünyasından Meşhur Bir Kısım Âlim ve Fikir Adamlarının Onun Hakkındaki Beyânları:	148
1- Meşhur Müfessir Elmalılı Hamdi Yazır Efendi	148
2- Büyük Şairimiz Mehmed Akif Ersoy	148
3- Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi.....	149
4- Şeyh Ali Haydar Efendi	149
5- Ömer Nasuhî Bilmen Hoca Efendi	149
6- Hasan Basri Çantay Hoca Efendi	150

7- Müfessir Mehmed Vehbî Efendi.....	150
8- Büyük Nakşî Şeyhi Esad Erbilî Efendi	151
9- Gönenli Mehmed Efendi	151
10- Diyanet İşleri Eski Başkanlarından Ahmed Hamdi Akseki	152
11- Molla Sadreddin Yüksel Hoca Efendi	152
12- Halil Gönenç Hoca Efendi.....	153
13- Cemil Meriç	153
İslâm Dünyasında Kabul Gören Bir Kısım Âlimlerin Bediüzzaman Hazretleri Hakkındaki Görüşleri	154
1- Ebu'l-Hasen en-Nedvî.....	154
2- Muhammed Ali es-Sâbunî.....	154
3- Prof. Dr. Vehbe Zuhaylî.....	155
4- Prof. Dr. Muhsin Abdülhamid	155
Din Âlimlerinin Gıybeti	163
Bediüzzaman Hazretleri'nin Altınları Meselesi	164
Kaynakça	167

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ÖNSÖZ

Bu kitabın tertibi ve kronolojisi Bediüzzaman Hazretleri'nin tarihçe-i hayatına ve hadiselerin vukûa geliş sırasına göredir. Yoksa birbiriyle alâkadar olan meselelerin bir arada toplanmasıyla oluşan bir tertip ve usul ile değildir. Bu kitabı okuyanların bu nazarla bakmaları icab eder.

Son zamanlarda, bilhassa 15 Temmuz'daki darbe teşebbüsüne müteakip toplumun haklı tepkisini istismara kalkışan bir kısım akl-ı evveller, bu menhus darbeyi bahane ederek hayatı pahasına İslâmiyet'i ve Ehl-i sünnet ve'l-cemaat akidesini müdâfaa eden, bu vatanın hâlis bir kahramanı ve bir fedâkârı olan Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri'ni dillerine dolayarak bilgi ve belgeye istinad etmeyen bir kısım tezviratta bulunuyorlar. Özellikle önceden de devam edip gelen Sultân Abdülhamîd Han ile olumlu münasebetini olumsuz bir dil ile anlatarak o güzide şahsiyete ve onun mübarek îmân dâvâsına çamur atıp lekeleme yarışına girdiler.

Ve güneşi balıkla sıvamaya çalışmak gibi yanlış bir yola saplandılar. Bu çirkin saldırılar, öyle bir noktaya geldi ki; sabırda tahammülümüz kalmadı.

Bu vesile ile kamuoyunu aydınlatmak ve Bediüzzaman Hazretleri'nin şahsiyetini, îmân dâvâsını ve Sultân Abdülhamîd Han ile olan münasebetini belgeler ışığında ortaya koymak zarureti hâsıl olmuştur. Bunun için de o zâtın seksen

kûsur senelik din ve vatan mûcâdelesinde gösterdiği emsalsiz kahramanlık-
lardan bazı örnekleri milletimizle paylaşmak istiyoruz.

Not: Risâlelerden alınan asıl metinler kahverenkle yazılarak şerh ve îzâhlar-
dan ayrılmıştır.

SULTÂN ABDÜLHAMÎD HAN KİMDİR?

Halîfelik Sırası.....: 99

Pâdişâhlık Sırası.....: 34

Babası.....: Abdülmecîd Han

Annesi.....: Tîr-i Mûjgan Sultân

Doğumu.....: 21 Eylûl 1842

Tahta Geçişi.....: 31 Ağustos 1876

Saltanat Müddeti....: 33 sene

Vefâtı.....: 10 Şubat 1918

İslâm halîfelerinin doksan dokuzuncusu, Osmanlı pâdişâhlarının otuz dördüncüsü, Sultân Abdülmecîd Han'ın küçük oğlu olup 21 Eylûl 1842 Çarşamba günü sabah saat 5'te eski Çırağan Sarayı'nda Tîr-i Mûjgan Sultân'dan doğdu. On yaşlarında annesini kaybeden şehzâde Abdülhamîd, Perestû Kadinefendi'nin himayesine verildi ve iyi bir eğitime tâbi tutuldu. Arabî'yi, Ferîd ve Şerîf Efendilerden; Fârisî'yi kazasker Ali Mahvî Efendi ve Sadrâzam Safvet Paşa'dan; tefsîr, hadîs, fıkıh ilimlerini, Gümüşhânevî Ömer Hulûsî Efendi'den; Fransızca'yı Mösyö Gardet, Edhem ve Kemâl Paşalardan; Osmanlı Târihini vak'anüvis Lütfi Efendi'den öğrendi. Spor ve at biniciliğini Lala Mehmed Sâdık Ağa ve Mâbeynci Osman Efendi'den, silâh tâlimlerini ve diğer askerlik bilgilerini hünkâr yaveri çeşitli subaylardan, Şaziliyye tarikatini Mehmed Zafir Efendi'den, Kâdiriyye tarikatını Rumeli kazaskeri Halebli Ebû'l-Hüdâ Efendi'den öğrenerek zamanın ilimlerini tahsîl etti.

Aynı zamanda iyi bir hattat ve marangoz idi. Marangoz atölyesi ve çiftlikleri vardı. Koyun besletti, üstübeç mâdenleri işletti. Para kazanarak zengin olup,

servetini, saltanatı sırasında din ve devlet hizmetlerine sarfetti. Zekâsı ve politik kabiliyeti dolayısıyla amcası Sultân Abdülazîz, onun serbest bir ortamda yetişmesini sağladı. Mısır ve Avrupa seyahatlerinde yanında götürdü.

Şehzâde Abdülhamîd, zamanını ibâdetle, din ve fen ilimlerini öğrenmek, ata binmek, silâh kullanmak ve spor yapmakla değerlendirirdi. Çok kültürlü, şahsı için iktisatlı, hayır ve hasenâtı için pek cömert, ileri görüşlü, dış siyâsette fevkalâde maharetliydi. Yerli ve yabancı basını devamlı tâkib eder, her şeyi iyi öğrenmek isterdi. Dedesi Sultân Mahmûd'u kendine örnek almıştı. Fevkalâde bir zekâ ve hafızaya sahipti. Bir defa gördüğü veya sesini işittiği kimseyi asla unutmazdı. Çok nâzikti, herkesin gönlünü almasını iyi bilirdi.

Babası Sultân Abdülmecîd Han vefât ettiğinde on dokuz yaşında idi. Amcası Sultân Abdülazîz Han'ın 1876'da şehîd edilmesinden sonra ağabeyi şehzâde Murâd pâdişâh oldu. Fakat rahatsızlığı sebebiyle tahtta ancak üç ay kalabildi. Velîahd Şehzâde Abdülhamîd, otuz dört yaşında iken 31 Ağustos 1876 Perşembe günü Osmanlı tahtına oturdu. Sultân Abdülhamîd Han maalesef 31 Mart ayaklanmasıyla zulmen tahttan indirilerek Selanik'e sürgün edildi ve burada üç yıl yaşadı.

Abdülhamîd Han, Harb-i Umûmî'nin (Birinci Dünya Savaşı'nın) sonuna yaklaştığı 1918 yılının Şubat ayı başında hastalandı. Yetmiş yedi yaşında idi. Şiddetli bir nezleye tutulmuş, yaşlılığından dolayı yatağa düşmüştü. 10 Şubat 1918 günü akşamı vefât etti. (Cenâb-ı Hak kendisine gani gani rahmet eylesin.)

Mâlî ve Kültürel Faaliyetler

Sultân Abdülhamîd Han büyük güçler arasındaki rekabetten zaman kazanarak, devleti ekonomik bakımdan kalkındıracak gerekli reformları yapmak gayesini güden bir dış politika izledi.

Abdülhamîd Han, saltanatı boyunca, dış borçların büyük bir kısmını ödedi. Az miktarda dış borç aldı.

Eğitim, İmâr ve Askerî Faaliyetleri

Sultân Abdülhamîd Han'ın eğitim ve imâr bakımından hizmeti büyüktür. Bunlar, onun dikkatle takip ettiği hususlardı. Sultân, hükümdarlığı boyunca en çok hizmet ve gayreti bu sahada yapmıştır. Onun bu faaliyetlerini düşmanları bile kabul etmiştir. Onun devri, ilmî, edebî, dînî yayınlar bakımından Osmanlı Devleti'nin en zengin ve verimli zamanlarından biridir. Matbaaların sayısı artmış; neşriyat faaliyeti fevkalâde gelişmiştir. Her ilim dalında yeni ve modern eserler basılmış, lügatler, ansiklopediler neşredilmiş, Türk dili lügatçiliği bugün bile o devrin çalışmalarını geçememiştir. Yaptırdığı ilkokul, ortaokul, lise ve yüksekokulların bir hayli çok olduğu, devrinde çıkan ve hemen her sayısında, yaptırılan mekteplerin resimlerine yer veren mecmualardan anlaşılmaktadır. Yine bu devirde yüksek payelerle taltif edilen ilim adamları dâima üstün tutulmuştur.

Sultân Abdülhamîd Han eğitim ve öğretime çok büyük ehemmiyet vermiş, başta Anadolu olmak üzere Basra, Bağdâd, Musul, Halep, Suriye, Beyrut, Kudüs, Hicaz, Yemen, Bingâzi ve daha pek çok yerlerde ilkokul, ortaokul, lise ve yüksekokullar yaptırmıştır.

Sultân Abdülhamîd Han'ın askerî sahadaki hizmetleri de takdire şayandır. Balkan Harbi ve Birinci Dünyâ Savaşı sırasında orduda vazîfeli bütün subaylar ile Millî Mücadele'nin komutanları onun devrinde yetişmiştir. Çok miktarda tüfek, yüzlerce serî ateşli topları hep o te'min ettirmiştir. İstanbul ve Çanakkale boğazlarını tahkim ettirmiş, pek çok askeri tesisleri tamir ettirip, bazılarını da yeniden yaptırmıştır. Mesela, Birinci Cihân Harbi'nde Çanakkale'nin geçilmemesinde Sultân Abdülhamîd Han'ın yaptırdığı bu istihkâmların çok büyük payı vardır.

Askerî sahada ön safta yer alabilmemiz için ilmî, fennî; teknik her hususta yenileşmenin, muasır seviyeyi aşmanın ideâlini dâima muhafaza etmiştir. İlk defa denizaltı proje ve inşâsı hususundaki başarılı çalışmaları bunların en bariz örneğidir. Harp gücünü kaybetmiş eski gemileri Haliç'e çekip, Avrupa'da yeni yapılan üstün evsafılı kruvazörler, zırhlılar ile donanmayı kuvvetlendirdi. Askerî islâhat için Almanya'dan uzmanlar getirttiği gibi, eğitim için bu ülkeye Türk subayları gönderdi. Askerî rüşdiyeleri ve idadileri çoğalttı.

Hicaz beldesine hizmeti en ön plânda tuttuğundan, buralara büyük hizmetler götürdü. İhsânları ve hizmetleri yalnız ümerâyâ, ulemâyâ ve makamlara olmayıp, ahâlinin ve fakirlerin hepsine ulaşmıştır. Mescid-i Haram'ı gözleri kamaştıracak derecede tamir ve tezyin etmiştir. Osmanlı halifelerinin her birinin Hâdimü'l-Harameyn olduklarını, bütün dünyâyâ ilân eden eserlere yenilerini eklemiştir.

Abdülhamîd Han, Anadolu dışındaki bütün Müslümanların kendisine bağlanarak bir bayrak altında toplanmalarını, yeniden teşkilatlanmalarını ve batı emperyalizmine karşı birleşmelerini istiyordu. Bu gerçekleştiği takdirde; başta İngiltere olmak üzere, Avrupa devletleri Müslümanları sömüremeyecek, hattâ onlara kötü gözle bakamayacaklardı. Bunun için de memleketin her yerinde başlattığı demiryolu ağını Medîne ve Mekke'ye kadar ulaştırmak istiyordu. Bu şekilde Müslümanlar arasındaki ulaşım kolaylaşacak, bağlar kuvvetlenecek, bütün Müslümanlarda, başlarında bir halîfe olduğu hususunda fikir birliği hâsıl olacak ve böylelikle bütün ümmet Osmalı Devleti'nin liderliğinde birleşecekti.

Mükemmel dış politikasının esas prensipleri; soğukkanlılık, hareketsizlik, harp tehlikesini atlatmak, devletlerin aralarındaki en uyuşmaz noktaları, düşmanlıkları, kıskançlıkları derhâl teşhis edip, Osmanlı lehine kullanmaktır. Sabahın erken saatlerinden gecenin geç saatlerine kadar çalışarak pek az uyurdu. Halîfelik sıfatına, diğer pâdişâhlardan daha çok ehemmiyet verirdi. Dünyânın her tarafındaki Müslümanlarla meşgul olur, onları İstanbul'a sevgi ve saygıyla

bağlardı. İstanbul'da devamlı olarak binlerce yabancı Müslüman bulunur, Orta Afrika'dan Çin'e kadar olan ülkelerdeki Müslümanlar gelip gider, telkin ve emir alırlardı. Orduyu kullanmaya azmetseydi, hiçbir kuvvet onu tahtından indiremezdi. Ama buna yanaşmadı. Zâten savaşa ve kavgaya değil, ince diplomasiye inanırdı. Her seviyedeki adamın bir değeri olduğunu bilirdi.

Sultân Abdülhamîd Han, İslâmiyet'in emirlerini yapmakta ve yasaklarından kaçınmakta son derece hassasiyet gösterirdi. Abdestsiz yere basmazdı. İslâm'a aykırı yurt içinde ve dışında zararlı neşriyat yapılmaması, Müslüman evlâdlarının dinlerini ziyana uğratmamaları için mümkün olan her hizmet ve faaliyeti yürütürdü.¹

Rahmetullahi Aleyh.

¹ *Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, C 1, s. 33-34.

BEDİÜZZAMAN HAZRETLERİ KİMDİR?

Üstâd Bediüzzaman Said Nursî, hicri 1294/milâdi 1877 yılında Bitlis Vilâyeti'nin Hizan Kazası'nın Nurs Köyü'nde dünyaya gelmiştir.

Üstâd Hazretleri, normal şartlarda 15 yıl süren medrese tahsilini, Şarkî Anadolu'da muhtelif medreselerde ve kıymetli âlimlerin yanında üç aylık yoğun bir çalışmanın ardından çok kısa bir sürede bitirmiştir. Henüz 14 yaşında iken icazet almıştır. Ve âlimlerle yaptığı uzun münazaralardan, sorulan her soruya doğru cevap vermesinden ve harikulade olan hafızasından dolayı kendisine "zamanın harikası" "Eşi benzeri olmayan" gibi manalara gelen "Bediüzzaman" lakabı verilmiştir.

Bu yıllarda sarf, nahiv, mantık gibi âlet ilimleri ile tefsir ve ilm-i kelam emsali, dini ilimlere dair doksan cild kitabı ezber etmiştir. Öyle ki her gün üç saat meşgul olmak kaydıyla ezberindeki kitapları üç ayda bir ancak tekrar edebilmiştir.

'İslâm'ın asrın idrakine göre tebliği' noktasında şimdiki medeniyet fenlerine de ihtiyaç olduğu kanaatine sahip olmuş, bunun üzerine matematik, jeoloji, fizik, kimya, astronomi, tarih, coğrafya, felsefe gibi ilimler üzerinde ihtisas sahibi olmuş birisi olarak sorulan her soruya cevap verecek tarzda kendisini yetiştirmiştir. Ve bu hususta bir kısım eserler de telif etmiştir.

1898'de Van Valisi Tahir Paşa'nın konağında kaldığı sırada gazetede; İngiltere sömürgeler bakanı Gladston, avam kamarasında yapmış olduğu bir konuşmada elinde tuttuğu Kur'ân-ı Kerim'i göstererek şöyle diyordu: "Bu Kur'ân, İslâmların elinde bulundukça biz onlara hâkim olamayız. Ne yapıp etmeliyiz. Bu Kur'ân'ı onların elinden almalıyız, Müslümanları Kur'ân'dan soğutmalıyız." Bu habere binâen "Kur'ân'ın sönmez ve söndürülmez manevi bir güneş hük-

münde olduğunu dünyaya ispat edeceğim ve göstereceğim” diye karar vermiş ve hayatını bu dâvâsı uğruna vakfetmiştir.

Üstâd Hazretleri, İslâmiyet’in ve Osmanlı’nın maruz kaldığı sıkıntıları gidermek için ortaya şöyle bir çare koymuştur: Çağın ihtiyaçlarına uygun, Müslümanları fikren ve ilmen üstün vaziyete getirerek, akıl ve kalbin ittifakını esas kabul eden ulum-u diniye ile fûnûn-u medeniye yani din ve fen ilimlerinin birleşmesinden doğan kuvvetli bir eğitimi, üniversite mahiyetindeki “Medresetü’z-Zehra” ismini verdiği projesiyle gerçekleştirmek istemiştir. Ancak Birinci Dünya Savaşı’nın patlak vermesiyle bu düşüncesi gerçekleşmemiştir.

Hazreti Üstâd, harp yıllarında (1914-1918) Milis Alayı kumandanı olarak bu savaşa iştirak etmiş, Rus ve Ermenilere karşı Doğu Cephesi’nde savaşmış, 1916’da, Ruslara esir düşmüş, 1918’de hürriyetine kavuşmuştur.

İngilizler, İstanbul’u işgal ettiğinde, Anadolu’daki Kuva-yı Milliye hareketine destek vermiştir.

Yeni Said Devri ve Risâle-i Nûrların Telifi (1921-1960)

Üstâd Bediüzzaman, hayatının, dünya siyaseti ile nisbeten alakadar olduğu kısmını “Eski Said”, Risâlelerin telifi ile başlayan ve artık “Hizmet-i İmaniye ve Kur’ân’iye” noktasındaki tecdid vazifesinin ön plana çıktığı dönemle şekillenen hayatını ise “Yeni Said Devri” diye tâbir etmiştir.

Üstâd Hazretleri, sürgün edildiği Barla’da, Risâle-i Nûrların dörtte üçünü; Sözler, Mektubat, Lemalar, mecmualarının kısm-ı ekserisini telif etmiştir. Risâle-i Nûrların inkişaf etmesi üzerine 1934 yılında Barla’dan Isparta’ya 1935’te Eskişehir’e, 1936’da Kastamonu’ya, 1943’te Denizli’ye sevk edilmiş. 1944’te de Emirdağ’a sürgün edilmiş, 1948’de Afyon’a getirilmiştir. Yani bu seneler içinde ya sürgün ya da hapis hayatı yaşamıştır.

23 Mart 1960'ta, Ramazan'ın 25. gününde, sabaha doğru Rahmet-i Rahmân'a vâsıl olmuştur.

Bediüzzaman Hazretleri Tanzimat, Meşrutiyet ve Cumhuriyet olmak üzere üç devir görmüş ve yaşamış nadide bir şahsiyettir. Tarihteki peygamber vârisleri olan büyük İslâm âlimleri gibi, ilminin gerektirdiği kemâlâtı yaşayarak göstermiş ve ardında Âlem-i İslâm tarafından kabul gören yüz otuz parça risâleden oluşan eşsiz Kur'ân tefsirini bırakmıştır.

Rahmetullahi Aleyh.

1907-1910 TARİHLERİ ARASINDA İSTANBUL'DA BEDİÜZZAMAN HAZRETLERİ'NİN KRONOLOJİSİ

- ❖ 16 Kasım 1907 Van Valisi Tahir Paşa'nın Bediüzzaman Hazretleri'ni İstanbul'daki Sultân Abdülhamîd Han hükûmetine tavsiye ve tezkiyesi
- ❖ 1907-1910 Bediüzzaman Hazretleri İstanbul'da
- ❖ 23 Temmuz 1908 2. Meşrutiyet ilanı
- ❖ 27 Temmuz 1908 Hürriyet'e Hitap Nutku
- ❖ 17 Şubat 1909 İttihâd-ı Muhammedî'nin kuruluşu
- ❖ 7 Mart 1909 İttihâd-ı Muhammedî'nin kuruluş merasiminde Ayasofya'da verilen mevlidde konuşması
- ❖ 9 Mart 1909 İttihâd-ı Muhammedî'ye (asm) dâhil oluşu

- ❖ 16 Mart 1909 İttihâd-ı Muhammedî'nin İstanbul Merkez İdare Kuruluna girmesi
- ❖ 13 Nisan 1909 (31 Mart Vakası) isyan çıkması.
- ❖ *13 Nisan 1909 Üstâd Hazretleri'nin Makrıköy'e (Bakırköy) çekilmesi
- ❖ 15 Nisan 1909'da Volkan Gazetesi'ndeki "Edipler Edepli Olmalı" yazısı ile olayları yatıştırmak için gazete lisâniyla müdâhil olmaya başlaması. İkdâm, Mizan gibi gazetelerdeki yazılarıyla sükûneti temin etmesi
- ❖ 16 Nisan 1909'da sekiz taburu itaat altına alması
- ❖ 24 Nisan 1909 Hareket Ordusu'nun İstanbul'u kontrol altına alıp İttihâd-ı Muhammedî Cemiyeti'nin üyelerini tutuklaması üzerine, hıfz-ı hayat için İzmit'e gitmesi
- ❖ 27 Nisan 1909 Sultân Abdülhamîd Han Hazretleri'nin tahttan indirilmesi
- ❖ 1 Mayıs 1909 Üstâd Hazretleri'nin İzmit'te tutuklanarak İstanbul'a gönderilmesi
- ❖ 23 Mayıs 1909 Üstâd Hazretleri'nin beraat etmesi

Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri ile Sultân Abdülhamîd Han'ın münasebetleri, ilk defa Bediüzzaman Hazretleri'nin İstanbul'a geldiği tarih olan 1907 senesinin son aylarından itibaren başlamıştır.

SARAYA SUNDUĞU DİLEKÇE

Doğu Anadolu'da büyüüp yetişen ve ilim tahsilini orada tamamlayan Bediüzzaman Hazretleri, o bölgenin ne gibi sıkıntıları olduğunu çok iyi biliyordu. Bilhassa her şeyden daha ehemmiyetli olan eğitim konusunda yaşanan problemleri ve bunların çözüm yollarını tespit etmişti. Bu problemlerin çözüm mercii olan saraya bu sıkıntıları ve bunların çözümlerini bir dilekçe ile beyân etti. Dilekçesine, doğuda yaşayan insanların hâlleri her ne kadar hükümetçe malum olsa da ilmî hizmetlere dair bazı taleplerini arz edeceğini belirterek başlar.

Bediüzzaman Hazretleri'nin doğuda din ve fen ilimlerinin birlikte okutulacağı medreseler açılması için saraya sunduğu dilekçenin "Şark ve Kürdistan Gazetesi"nde bir makâle hâlinde yayımlanmış hâli günümüz Türkçesiyle şöyledir:

KÜRTLER NEYE MUHTAÇTIR?

Kürdleri şimdiye kadar mahveden iki beliyeye-i azîme, büyük bela vardır ki, biri ihtilaf-ı dâhilî, iç ihtilaf, diğeri marifet-i maarifin, hakiki eğitimin hakkıyla öğretilmemesidir. Bu iki musibeti mahvedip gidermek için vakt-i istibadda, istibdad zamanında, "Bediüzzaman Molla Said Efendi Hazretleri'nin" mabeyne, Sultânın özel kalem müdürlüğüne verip de neticesinde birçok mesâibe, müsibetlere hedef edildiği lâyiha suretini, açıklamalı taslağını aynen dercedip sunmakla iftihar ediyoruz:

“Millet-i Osmaniye arasında mühim bir unsur² teşkil eden Şark³ ahâlisinin ahvâli hükûmetçe malum ise de yapılan mukaddes ilmî hizmetlere dair müsaadenizle bazı lüzumlu olan istekleri arz ederim. Şu cihân-ı medeniyette ve milletlerin birbirleriyle yarıştıkları ve ilerledikleri terakki asrında, diğer Müslüman kardeşler gibi Doğu’nun da geri kalmadan onlarla uyumla terakki etmesi için hükûmetin Şarkî Anadolu’nun kasaba ve köylerinde tesis etmiş olduğu mektepler ve okullar teşekkür edilmeye lâyıktır.

Ancak bundan yalnız Türkçe lisânı bilen çocuklar istifade ediyor. Türkçe lisânı bilmeyen Kürtlerin çocukları, yalnız medrese ilimlerini yetiştirme ve kemalât kaynağı bilmeleri ve mektep muallimlerinin de mahalli lisânı bilmemelerinden dolayı maariften ve eğitimden mahrum kalmaktadır. Bu ise vahşeti, keşmekeşi, dolayısıyla Garb’ın şamâdetini davet ediyor. Yani Batı’nın: ‘Siz insan haklarına uymuyorsunuz’ yaygaralarına sebep oluyor.

Hem de ahâlî ilkel dönemdeki vahşet ve taklit hâlinde kalıp gelişmemeleri cihetiyle, evham ve şüphelerin tesirine hedef oluyor. Eskiden beri her bir yönüyle Kürtlerin gerisinde bulunanlar, bugün onların yerinde saymalarından ve ilerlememelerinden menfi bir şekilde istifade ediyorlar. Bu ise hamîyyet ehlini düşündürüyor. Ve bu üç nokta, yani onlara anlayacakları eğitimin verilmemesi, yetişmedikleri için taklidi bir hâl yaşamaları ve onların yerinde saymalarından dolayı başkalarının onlardan yanlış noktalarda istifadeleri. Kürtler için gelecekte müthiş bir darbe hâzırlıyor gibi basiret ehlini dağdar etmiştir, kahretmiştir.

² Osmanlı İmparatorluğu’nda bilhassa son asırlarda, birçok unsurun yanında üç büyük unsur vardı ki, bunlar sırasıyla Arap, Türk, Kürt unsurları idi. Onun için Bediüzzaman Kürt unsuru için “mühim bir unsur” diyor.

³ Kürdistan kelimesi o dönemde devlet sınırları içerisinde belli bir bölgenin adı olarak kullanılmaktaydı. Biz de o manayı ifade eden doğu ve şark kelimelerini tercih ettik.

Bunun çaresi: Örnek olmak, teşvike sebep olmak ve milleti rağbetlendirmek için, Doğu'nun muhtelif noktalarında; Biri: Ertûşî Aşireti'nin merkezi olan Beytüş-Şabab cihetinde...

Diğeri: Motkân, Belkân, Sason ortasında...

Biri de: Sipkân ve Hayderân ortasında bulunan Van'nın kendisinde milletin alışık olduğu medrese ismiyle, din ilimleri ve lazım olan fen ilimlerinin birlikte ders verildiği üç üniversite inşa edilmelidir. Hiç olmazsa, o medreselerde ellışer talebe bulundurulmalı ve onların geçimleri de yüce hükûmet tarafından karşılanmalıdır. Doğudaki halkın gelecekteki maddi ve manevi hayatlarının canlanmasının en mühim sebeplerinden biri de hâli hâzırda orada bulunan bir kısım medreselerin ihya edilip faal hâle getirilmesidir. Bu mekteplerin açılmasıyla eğitimin temeli atılır ve bu temelin atılmasıyla da ittihad takarrur edecektir yani birlik ve beraberlik gerçekleşecektir. Bu yol ile dâhili ihtilaftan dolayı mahvolan büyük kuvvet, dış düşmana karşı kullanılmak için hükûmetin eline verilecektir. Böylelikle Doğu'daki halk da âdaleti hak ettiklerini ve medeniyete kabil ve lââyık olduklarını gösterdikleri gibi fitratlarında bulunan cesaret gibi kıymetli cevherleri de göstereceklerdir."⁴

MOLLA SAİD-İ MEŞHUR

Bediüzzaman Hazretleri hükümetten bu talepleriyle Doğu'daki halkın o zamanda medreselerden istifade ettiği gibi mektepten de istifade etmesi gerektiğini, yoksa Doğu'daki halkın çok vahşetlere ve sıkıntılara maruz kalacağını dile getirmiştir.

O, milletin hastalığını teşhis ettiği gibi tedavi yöntemi olarak da Doğu'nun muhtelif noktalarında okullar açılmasını, birlik ve beraberlik sağlanmasını ve

⁴ Bediüzzaman, *Âsâr-ı Bediye*, s. 367.

böylelikle fıtraten cesur olan Kürdler'in İslâm'a ve Devlet'e çok hizmet edeceklerini söylemiştir.

Fakat Bediüzzaman Hazretleri'nin maksat ve düşüncelerini anlayamayan veya art niyetli olan bir kısım idareciler onu Pâdişâh ile görüştürmek istememişlerdir.

Maalesef o zaman ona kulak verilmemiş ve özellikle de Cumhuriyet'ten sonra Kürdlerin yarı saadet kaynağı olan medreseler, tekke ve zaviyeler de kapatılmış, o millet ile birlikte belki bütün halkımız manevi açıdan karanlıklara gömülmüş, toplum olarak cehâletten kaynaklanan bugünkü sıkıntılara maruz kalmıştır.

AKIL HASTAHANESİ MACERASI

Bediüzzaman Hazretleri'nin her soruya cevap vermesindeki sıra dışı hâli, kıyafetinin garip oluşu ve saray ehline karşı cesur ve pervasız tavrı, pek çokları tarafından bu zâtın nâdire-i hilkat bir deha sahibi olduğunun bir emaresi sayılırken, bazıları tarafından da delilikle itham edilmesine sebep olmuş. Ve belki de bu yolla susturulmak istenmiştir.

Kardeşi Abdülmecid Nursî hatıra defterinde bu mevzuyla alâkalı olarak şunları kaydeder: "Günlerce, haftalarca başarı ile devam eden şu yüksek ilmî münakaşaların sonunda, 'Bu adam delidir, çünkü her şeyi biliyor.' diye zavallı Said'i deliler defterine kaydettiler. Din, ilim, maarif, memleket, medeniyet ve insanlık mecnunu olan Said'i tımarhaneye attılar. Tımarhanede iken, muayene için (Pâdişâhın özel kalem dairesi olan) Mabeyn'den bir doktor yanına gönderdiler.

Mecnun Said, doktora uzun uzadıya macerasını ve İstanbul'a ne için geldiğini anlatır. Ezcümle doktora der ki: 'Ben değil, memleket, millet hastadır. Onların

tedavisi için geldim. Şark memleketi yaratıldığı durumda durmaktadır. Halkı cehâlet hastalığında boğulmaktadır. Onları kurtarmak ümidiyle buraya geldim. Burada bu hususta çalışırken cinnet (delirme) ile itham edildim (suçlandım). Hakikaten deliler içine düşen deli olur ki, İstanbul’a geldim, ben de deli oldum’ der.” Bediüzzaman Hazretleri Üsküdar Toptaşı Tımarhanesi’ne sevk edilir. Tımarhaneye uzanan bu süreci Bediüzzaman Hazretleri daha sonraları şu şekilde ifade edecektir: “Bitlis vilâyetine tâbi Nurs Köyü’nde doğan ben, talebelik hayatımda rastgelen âlimlerle mücâdele ederek ilmî münakaşalarla karşıma çıkanları inâyet-i İlâhiye ile mağlûp ede ede İstanbul’a kadar geldim. İstanbul’da bu âfetli şöret içinde mücâdele ederek nihâyet rakiplerimin ifsâdâtıyla (bozgunculuğuyla), merhum Sultân Hamid’in emriyle tımarhaneye kadar sürüklendim.”⁵

Bediüzzaman Hazretleri’yle sarayın gönderdiği doktor arasında şöyle bir konuşma geçer:

TIMARHANEDE TABİB İLE VÂKİ‘ OLAN MACERAM

Ey Tabib Efendi! Sen dinle, ben söyleyeceğim. Cinnetime bir delil daha senin eline vereceğim; sual olunmadan cevap... Antika bir divanenin sözünü dinlemeyi arzu edersiniz. Muayenemi muhâkeme suretinde istiyorum. Senin vicdanın da hakem olsun. Tabibe ders-i tıbb vermek fuzulilik. Amma teşhis-i illete yardım edecek noktaları söylemek hastanın vazifesidir. Hem de istikbal sizi tezkib etmemek için dinlemenize lüzum görürsünüz. Şu dört noktayı nazar-ı mütalâaya alınız!

Birincisi: Ben Doğu’nun dağlarında büyümüşüm. Kaba olan ahvâlimi Doğu’nun kapanyıla, terazisiyle tartmalı. Hassas olan medenî İstanbul terazisiyle

⁵ Bediüzzaman, *Şuâlar* 2, s. 530.

tartmamalısınız. Öyle yaparsanız saadet kaynağımız denilen Hilafetin merkezi olan İstanbul'dan istifademize sed çekmiş olursunuz. Hem de Kürdlerin çoğunu tımarhâneye sevk etmek lâzım gelir. Zira Şark-ı Anadolu'da en kıymetli olan ahlâk; cesaret, izzet-i nefis, dinin sağlamlığı, kalp ve lisânın uyum içinde olmalarıdır. Medeniyette, nezâket denilen emir, onlarca dalkavukluk ve ri-yakârlıktır.

İkincisi: Benim elbisem gibi, ahvâl ve ahlâkım da insanlara muhâliftir. Gerçekten hak ve hakikatin ölçülerini esas yaparak muâmele ediniz. Görenek vasıtasıyla örnek hâline getirilmiş zamanın veya âdetin öne çıkardığı bazı kötü ahlâkları ölçü yapmayınız. Ölünün fayda vermeyen feryadı gibi 'nemelazım başkası düşünsün' demeyiniz.

Müslümanım, İslâmiyet cihetiyle ma'nen me'murum ve emrolunmuşum. Sadakatla mükellefim. Millete, din ve devlete faydalı olan şeyler düşünüyorum.

Üçüncüsü: Her asırda zamanın kabiliyet ve yeteneğinin fevkinde, müstesna ve nâdir olarak çok kimseler gelip gitmiştir. İnsanlar başta onlara, deli veya boş işlerle uğraşıyorlar ithamından sonra, onların o yaptıklarını sihir veya olağanüstü hâller kabul etmişlerdir.

Deliliğime hükmedenlerin divanelik iddiası ve ona delil olarak getirdikleri harikalık arasında bir zıtlık vardır. Zira fiilleriyle demişler ki: "Divanedir, çünkü her müşkil meseleye cevap veriyor." Bu durum deliliğe değil aklın mükemmelliğine delildir. Demek böyle delil getiren delidir.

Dördüncüsü: Asabî adam, husûsan benim gibi sinirli bir kimsenin telâş ve hiddet etmesi zarurîdir. Özellikle yüce bir fikri, on beş sene zihninde taşıyan, tam da o fikir gerçekleşmeye yaklaşıırken büyük bir inkılab ile o fikrin sahibi kendini tehlikede ve helakette görse ve o fikrin gerçekleşmesinin temaşasından mahrum kalsa, nasıl telâş ve hiddet etmesin?

Hem de benden daha divane Zabtîye Nâzıdır. Zira benden daha sert mizaçlıdır. Hem de bu divanelik manasını ifade eden hatalara mübtela olmayan binde birdir.

وَكُلُّ النَّاسِ جُنُونٌ وَلَكِنِّ عَلَى قَدَرِ الْهَوَىٰ اخْتَلَفَ الْجُنُونُ

“Herkeste bir delilik vardır. Fakat nefsin arzularına uymak nispetinde delilik derecesi farklılık arz eder.”

Yani yapılan bütün yanlışlıklar birer deliliktir. O yanlışlıkların çokluğu ve her birinin büyüklüğü nispetinde kişide bulunan delilik de farklı olur.

Eğer riyakârlık, yaltaklık, kedi gibi yalvarmak, umumun menfaatini şahsî menfaatlere fedâ etmek aklın gereği olarak kabul edilirse şâhid olunuz, ben o akıldan istifamı veriyorum. Divanelikle -ki bence bir ma’sumiyet mertebesi gibidir- iftihar ediyorum.

Dört nokta benim deliliğime şüpheyi davet etmiş. Onları bilerek bazı gizli hikmetlere binâen yapmışım.

Birincisi: Garip olan giyinişimdir! Bunun da sebebi, bu muhâlif elbisemle dünyevî maksat ve menfaatleri beklemediğimi ve bu şehrin adetlerine uymamamdaki özümlü ve hâllerimin ve tavırlarımın insanlara muhâlif olduğunu ve fitrî olan iç ve dışımın bir olduğunu göstermek ve milletime olan muhabbetimi ilan etmektir. Hem de acayip bir mana, yine acayip bir lâfız içinde olmalı. Ta ki içinde bulunan garip ve güzel manalara dikkati celb etsin. Hem de bu giyinişim yerli ve millî sanayiye kıymet kazandırmak için fiili bir nasihattir. Hem de kendimde bir yenilenme meylini gösteriyor ve zamanın da yenileneceğine işaret ediyorum. Yani dünyada büyük bir yenilik ve değişimin olacağını Devlet-i Aliyye’nin de müsbet bir şekilde yenilenecek geride kalmaması gerektiğini arzu ediyorum. Hem de Sultân Selim’e biat etmişim. O da başına benim gibi vilayat-ı şarkiye külahını giydiğini -bir fotoğrafını-görüyoruz.

Yani ümmetin birlik ve beraberliğini asıl hedef yapan Sultân Selim'e biat etmekle ve o esaslara dâima bağlı kalmakla Devlet-i Aliyye'ye sadakatimin bir nişanesi olarak bu hedeflerimin gerçekleşmesini istiyorum.

İkincisi: Ulemâ ile münâzaramdır. Onun sebebi İslâmbol'a geldim, gördüm ki mektep gibi diğer şubelere nisbeten medreseler terakki edip ilerlememiştir. Bunun da sebebi yalnızca kitaba bakarak bir meseleyi istinbat etme (çıkarma) kabiliyetinin hazmedilerek ilmî meleke ve maharet sahibi olmanın yerine konulmuş olmasıdır. Bu ise yeni keşiflerin ortaya çıkmasını engellemiştir.

Ve talebelerin arasında terakki vesilesi olan münazaranın yani karşılıklı soru-cevabın yapılmaması şevksizlik, gayretsizlik ve ihtissassızlık gibi bazı yanlış durumları netice vermiştir.

Taaccub ve hayreti uyandıran fen bilimleri veya eğlence ile vakit geçirmeye ve hevesleri tatmin etmeye sebep olan bilgiler gâlip gelmiş. Bizzât öğrenilmesi gereken ve hakiki lezzetleri içinde bulunduran akaid gibi İlâhi ilimler tahsil olunmaz olmuş.

O İlâhî ilimleri öğrenmek için ya yüce olan bir himmet, gayret veya tam bir meşguliyet veyahut müsabaka ve yarışmayı netice veren karşılıklı soru-cevap gibi o talebeleri dıştan zorlayıcı bir şevkin verilmesi lazımdır. Veyahut da iş paylaşımı kaidesi tatbik edilerek her bir talebe isti'dadına göre bazı fenlerde yetiştirilmelidir. Tâ ki her bir talebe okuduğu dalda mûtahassis olsun, yüzey-sel bir bilgiye sahip olmasın. Zira her ilmin bir gerçek sureti var.

Kişi o ilmi hazmetmediği vakit bazı köşeleri eksik olan resme benzer. Bunun da çaresi, fitratına uygun olan bir fenni esas tutmalı. Ve o fenne uygun fenlerin her birinden birer fezleke ve özet almalıdır ve o aldığı özetler ile mütehas-sis olarak esas yaptığı fennin hakiki resmini tamamlamalıdır.

Zira her bir fezleke ve özet, kendi başına tam bir resim ortaya koymuyor. Fakat o özet, esas olan bir resmin görüntüsünü tamamlayabilir.

Ey sözümü işiten medrese talebeleri! Sizler de eğitimini başarıyla tamamlayan mektep talebeleri gibi -ki onlar eksik ve noksan olan hocalarının arkasında onların mesleklerini daha ileriye götürerek hayırlı halefler olup onların yerine geçmişler- biz de çalışalım ki; en yüce zirveye çıkan geçmiş âlimlerimize hayırlı halefler olalım!

Ben bizzât âlimlerle soru-cevap şeklindeki münâzaramla bilfiil bu iki noktada yani kitaba bağlı kalmak ve şevksizliği gidermek noktasında medrese talebelerini ikaz etmek istiyordum.

Üçüncüsü: Fuzulilik olarak iki fikri beyân etmiştim.

Birincisi: Şu terakki ve ilerleme zamanında, hakiki medeniyeti teşkil eden İslâmiyet, Avrupa medeniyetine nisbetle terakki etmemiş. Bunun da en büyük sebebi: Üç büyük şubenin yani medrese ehli, mektep ehli ve tekke ehlinin fikirlerinin birbirlerine zıt ve meşreplerinin birbirlerine muhâlif olmasıdır. - Ki aslında hepsinin de hedefi birdir ama rivâyetler ayrı ayrıdır.- Medrese ehli, mekteplileri bazı âyet ve hadislerin murad olunmayan zahiri manasını kendi düşündüklerine göre tevil ederek onları itikad zayıflığıyla itham ediyorlar. Bunlar ise medrese ehline, yeni fenleri bilmedikleri için, 'Onlar eksiktir ve onlara itimad edilmez.' nazarıyla bakıyorlar.

Tekke ehli tarafından ibâdet olan zikrin yapılmasına şevk sebebi olsun diye bir kısım hareketler ve ameller ortaya konulmuştur. Mesela: Mevlevilerin hareketleri gibi ki, avam ve câhil insanlar onların yaptıkları bu hareketleri yanlışlıkla ibâdet zannediyorlar. Oysa onların bu zannı yanlış ve batıldır. İbâdet olanı sadece yapılan zikirdir. Hareketler ise mübah olmak şartıyla caizdir. İşte bir kısım medrese ehli de avamın bu yanlış zannına binâen tarikat ehlinin bu hareketlerine bidat nazarıyla bakıp itiraz ederek onların aleyhinde bulunuyorlar.

Ehli tasavvufun ifrat edip ileriye giderek ehli mektep ve medreseyi yanlışlıkla itham etmesiyle, ehli mektep ve medresenin de tefrit edip onlara muhâlefet ederek itiraz etmeleriyle bazı hatalara müsamaha kapısı açıldı. Ve bazı bid'alar zikir ibâdetiyle karıştı. Bu fikir ayrılığı ve meşreplerin arındaki muhâlefet ve zıddiyet, ahlâk-ı İslâmiyeyi sarsmış ve İslâmî medeniyetin geri de kalmasına sebep olmuştur.

Bunun da çaresi; mekteplerde din ilimlerini hakkıyla okutmak ve medreselerde lüzumsuz kalan eski felsefenin bilgilerine bedel, lüzumlu olan bazı yeni fenleri öğretmek, tekke ve zaviyelerde ise yetişmiş, ilmine itimad edilen ulemâyı bulundurmaktır. Böyle yapıldığı takdirde bu üç şubenin dengeli bir şekilde terakki edip açığı kapatarak derece derece yükseleceği kuvvetli bir surette ümit edilir.

İkinci fıkır: Vaizlere aittir ki bunlar umuma ders verenlerdir. Müderris-i umumîdir. Bunların nasihatlerinde kendimce bir tesir hissetmedim. Düşündüm, kalbimin katılığından başka üç sebep daha buldum.

Birisi: Bu asrı, önceki asırlara kıyas ederek anlattıklarını yalnız güzel bir şekilde suretlendirip parlak gösteriyorlar. Hâlbuki İslâmiyet'in hükümrân olduğu geçmiş asırlarda kalbin safiyeti ve âlimleri taklit etmek hükümrân idi. Onlar için delil getirmeye pek gerek yoktu. Şimdiki asırda ise herkeste hakika-ti araştırma meyli peyda olmuştur. Bunlara karşı müddeanın yani anlatılanın güzelleştirilerek anlatılması tesir etmez. Ancak dâvâyı ispat edip dinleyenleri de ikna etmekle tesir mümkün olabilir.

İkinci sebep: Nasihat eden vaizler, bir şeyi terğib veya terhib etmekle yani bir ibâdete teşvik yaparken ve korkutarak bir günâhı terk ettirmeye çalışırken ondan daha mühim ve büyük bir ibâdeti veya günâhı basit gösterirler.

Meselâ: "Bir gece iki rekât namaz kılmak, hacı tavaf etmek kadar sevaplıdır veya kim gıybet etse zina etmiş gibi"dir diyerek hacı ve zinayı hafif gösterirler.

Üçüncüsü: Belagatin gereği olan mukteza-yı hâle mutabık yani ortam ve zamanın gerektirdiği şartlara uygun ve hastalığın teşhisine münasip söz söylemezler. Güya insanları eski zamanın köşelerine çekiyorlar sonra konuşuyorlar. Demek istiyorum ki: Vaiz, hem âlim-i muhakkik yani araştırma yapan âlim olmalı ki anlattıklarını ispat etsin. Hem hakîm-i müdakkik yani ince tedkikat yapan ve hikmetle konuşan olmalı ki, şerîatin ölçülerini bozmasın. Hem de belagatli güzel konuşmasıyla insanları ikna etsin. Bu üç sebep vaaz veren herkes için şarttır.

Dördüncüsü: "Zihnim perişandır." demiştim. Hâlbuki bu cümleden maksadım, kuvve-i hâfızamdaki unutkanlık, zihnimdeki sıkıntı ve yaratılışımdan gelen tevahhuş (yani insanların arasına pek girmemem) muraddır. Hiçbir divane, ben divaneyim demediği hâlde, benim bu hastalığımı ifade etmem, cinnetime nasıl delil olabilir?

Hem de açıkça bu hastalığımı ifade etikten sonra üç ay ders gördüğümü söylemiştim. İki cihetle şu söz şüpheyi davet eder. Ya hilâftır, yanlış söylemişim -hâlbuki Doğu halkının çoğu benim bu söylediğimin doğru olduğunu biliyor- Ya da söylediğim doğru olduğu hâlde -ey doktor dediğin gibi- temeddüh ve gurur misillü bir unsur-u cinnet ima eder. Yani her bir yanlış bir cinnet sayılır. İnsanın kendini övmesi ve gururlanması da bir cinnettir. Ve bu şekilde hareket etmek cinneti ima etmiş olur. Demek ben bu sözü söylerken hâlimi arz etmek için demişim, bunda ne yalan vardır ne de cinnetimi ima eden bir gurur.

Bu noktada bana isnat edilen cinnet suçlamasına cevap ise: Bir devlet adamının sorusuna karşı doğru bir cevap vermeyi istememdir. Her ne kadar

övünmeyi gerektirmiş olsa bile. Şimdi, şuurum ve anlayışında bir şüpheniz kalmadıysa da fikirlerim ve düşüncelerimde var zannediyorum. Bir muhâkeme ile bu şüpheyi de gidermek mümkündür. Zira hiçbir şeyden çekinmemek gibi kendisinde birçok alamet-i farika bulunan, gâyet serbest ve tam eğitim görmemiş bir milletten olan bir adam; elmas gibi, millete karşı bir sadakate ve cevher gibi yüce bir fikre sahip olmadığı hâlde bu zamanda bozuk ve hileli fikrini nasıl saklayabilir? Bana göre en güzel hile, hileyi terk etmektir. Demek herkesin tercih etmesi gereken budur. -Çünkü kimseyi millete sadık bulmadım-⁶ millete karşı hizmet için de bu kadar sıkıntılı hâllerde bulunmuşum.

وَكَمْ مِنْ عَائِبٍ أَمْرًا صَحِيحًا • وَافْتَهُ مِنَ الْفَهْمِ السَّقِيمِ

‘Nice sahih ve doğru bir işi ayıplayan vardır ki; o afat hükmündeki ayıplaması hastalıklı anlayışından kaynaklanıyor.’

Demek, bizim doktorların fehmi hasta ve kendi raporlarıyla mecnun. Ve Zab-tiye Nâzırı da hiddeti için divanedir.

Ey doktor! Sen iyi doktorsan evvelâ o bîçâreleri tedavî et, sonra beni!..

Ey şu kelâmıma nazar eden zevât! Eğer kelâmımda dokunacak veya sizin zaif midenizde hazmolunmayacak sözler bulunursa, ma’zur tutunuz!.. Çünkü divanelik zamanında söylemişimdir, çevrem o zaman tımarhanenin duvarlarıydı. Çevrenin insan üzerindeki te’siri herkes tarafından kabul edilmiştir. Zira

دِيَوَانَهُ رَا قَلَمٌ نَبِئْتُ deli mazurdur onun için kalem yazmaz’ hem yazma noktasın-

da ümmî, hür, Türkçe iyi bilmez⁷ bir Kürd bu kadar ifade-i meram edebilir Vesselâm...⁸

⁶ Bozuk fikirli muhaliflerini kastediyor.

⁷ O zamandaki durumunu ifade için öyle demiştir.

⁸ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediyye, s. 324.

Doktor, Bediüzzaman Hazretleri'ni dinledikten sonra, hayret içinde kalır. Ve onun nasıl maarifperver yani eğitimi seven, vatanperver, hayırhah, eşsiz bir zekâ sahibi olduğunu anlar. Raporunu şöyle tanzim eder. Raporunda: "Şimdiye kadar İstanbul'a gelenler içerisinde zekâ ve fetanetçe yani sağlam bir anlayışa sahip böyle bir nâdire-i cihân dünyada eşine az rastlanan bir şahsiyet bulunmuş değildir."

Doktorun bu raporu üzerine Mabeyn telaşa düşer. Bediüzzaman Hazretleri'ni çarçabuk tımarhaneden tutukevine aldırırlar. Bir an evvel onu İstanbul'dan uzaklaştırmak gayesiyle otuz altın (lira) maaş, bir miktar da para başışı hususunda karar çıkartarak Zabtiye Nâzırı (Güvenlik Subayı) Şefik Paşa ile Bediüzzaman Hazretleri'ne gönderirler.⁹

O zamanın bazı işgüzar devlet adamları tarafından hapishaneye konulan Bediüzzaman Hazretleri ve Pâdişâh adına geldiğini söyleyen Zabtiye Nâzırı Şefik Paşa ile aralarında geçen konuşmada alınacak dersler vardır. Bu konuşmayı bazı açıklamalarla birlikte Bediüzzaman Hazretleri'nin kendi kaleminde takip ediyoruz:

ZABTİYE NÂZIRI ŞEFİK PAŞA İLE GÖRÜŞMESİ

Zabtiye Nâzırı: — Pâdişâh sana selam etmiş. On altın da maaş bağlamış. Sonra da yirmi otuz lira (altın) yapacak, dedi.

Cevaben: — Ben maaş dilencisi değilim. Bin lira da olsa kabul edemem. Kendim için gelmedim. Milletim için geldim. Hem bu bana vermek istediğiniz rüşvet ve hakk-ı sükûttur, yani sus payıdır. Hakkı söyletmemektir.

Nâzır: — (Pâdişâha ait) iradeyi reddediyorsun. İrade red olunmaz.

⁹ Kendi Dilinden Bediüzzaman Said Nursî, s. 102.

Cevaben dedim: — Reddediyorum. Tâ ki pâdişâh darılsın. Beni çağırsın. Ben de doğrusunu söyleyim.¹⁰

Nâzır: — Neticesi vahimdir.

Cevaben: — Neticesi deniz olsa, geniş bir kabirdir. İdam olunsam milletin kalbinde yatacağım. Hem de İstanbul'a geldiğim vakit hayatımı rüşvet getirmişim. Ne ederseniz ediniz. Bunu da ciddi söylüyorum; ben isterim ki ebnâ-yı cinsimi, insanları bilfiil ikaz edeyim ki, devlete bağlanmak hizmet etmek içindir, maaş kapmak için değildir. Hem de benim gibi bir adamın millete ve devlete hizmeti nasihatlerdir. O da hüsn-ü tesirlerdir. O da hasbilkledir, bu da garazsızlık, o da ivazsızlık, yani karşılık beklemeden, o da terk-i menâfi-i şahsiye yani sizin verdiğiniz para gibi şahsî menfaatleri terk etmektedir. Buna binâen ben maaşın kabulünde mazurum.

Nâzır: — Senin Doğu Anadolu'da neşr-i maarif olan eğitimi yaymak maksadın, Meclis-i Vükela'da, bakanlar kurulunda görüşülmektedir.

Cevaben: — Acaba hangi kaide ile maarifi, eğitimi tehir eder; maaşı peşin verirsiniz? Şahsî menfaatimi, umum milletin menfaatine tercih ediyorsunuz.

Nâzır hiddet etti.

Ben dedim: — Ben hür yaşamışım. Tam hürriyet meydanı olan Doğu Anadolu'nun dağlarında büyümüşüm. Bana hiddet fayda vermez. Nafile yorulmayınız! Beni sürgüne gönderin, Fizan olsun, Yemen olsun razıyım. Siz de yama yapmaktan ve yapmacılıktan kurtulursunuz. Ben de yüksekten düşmekle incinmekten kurtulurum.

Nâzır: — Ne demek istiyorsun?

¹⁰ Bediüzzaman Hazretleri'nin bu konuşmalarında görüldüğü gibi gerektiği yerde herkesle pervasızca konuştuğu halde, Sultân Abdülhamîd Han'a ait konuşmalarında ise burada da olduğu gibi saygısızlığı ifade edebilecek hiçbir bir konuşması olmamıştır.

Cevaben dedim: —Sigara kâğıdı kadar ince ve “nizam” ve ‘kural’ namıyla bir perdeyi, baskıcı bir yönetimi bu kadar feveran-ı efkâr ve hissiyata yani kaynayan fikir ve hislere karşı herkesin üstüne örtmüşsünüz. Herkes altında sizin tazyikatınızla baskılarınızla meyyit-i müteharrik, canlı cenaze gibi inliyor.¹¹ Ben acemi idim, altına girmedim. Üstüne düştüm. Giyinme şeklim gibi ahlâkım da ağırdı. Bir kere Mabeyn’de yırtıldı, Şişli’de bir Ermeni’nin evine düştüm. Orada da yırtıldı. Şekerci Hanı’na düştüm. Orada da yırtıldı, tımarhaneye düştüm. Şimdi de tarassuthane ve tevkifhaneye düşmüşüm.

Hâsılı: Beni sürgüne göndermemenizle o perde daha çok yırtılır. Siz de o kadar yamacılık yapamazsınız. Ben de üstüne çıkıp düşmekle incinirim.

فَدَاسَعَ لَلْحُرْقُ عَلَى الرَّاقِعِ Yırtık yamadan daha büyük hâle geldi.’

Hem de Doğru’da iken sizi iyi bilirdim. Bu ahval sizin sırlarınızı bana iyi öğretti. Bahusus tımarhâne, bu metinleri bana iyi şerh etti. Hem de bu hâllere teşekkür ederim. Zira sizin hakkınızda su-i zan yerinde hüsn-ü zannederdim.¹²

Tutukevinde gerçekleşen bu görüşmenin ardından çok geçmeden Bediüzzaman Hazretleri salıverilir. Zira tutukluluğunun devamına sebep olacak bir suç işlememiş ve mahkemece yargılanmamıştır.

¹¹ Bediüzzaman Hazretleri, Sultân Abdülhamîd Han döneminde yaşanan bu istibdadı ya Sultân’ın mecbur kaldığından veya çevresindeki masonların etkisiyle veyahut da hatalı ictihad gibi gerekçelerdelerden birine binâen yaptığını söylüyor. Dikkat edilirse Şefik Paşa ile konuşurken de Sultân Abdülhamîd Han’ı değil, çevresindeki bu istibdadı yapanları muhatap alıyor.

¹² Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediyye, s. 330.

İSTANBUL'DAN VEDÂNÂME

Ey koca İstanbul! Eşitlik ve kardeşliği, istibdad ve baskı döneminde yalnız tımarhanede; meşrutiyette ise yalnız tevkifhânede gördüm.

Elveda ey gelin libası giymiş aldatan koca karı!.. Usandım, sen zehirli bala benzersin. Belki medenî libası giymiş vahşi adama benzersin.

Sureten ne kadar medeniliğin var; siret ve ahlâkta dahi o derece nifakın var. Sefâhat, ağraz yani art niyetler içinde o kadar vahşisin ki; tam dünyaya benzersin.

Dünyaya geldiğime ben de pişman oldum. Riyanın sözünü, seni tasavvur edip düşündükçe hatırlıyorum.

Eğer medeniyet böyle haysiyet ve şerefleri kıran ve münafıkçasına iftiralardan ibaret olan ve insafsızcasına intikam almak fikrini taşıyan ve şeytanî cerbezeden oluşan ve dine karşı da laubali hareketleri içinde barındıran bir zemin ise herkes şahid olsun ki; saadet sarayı denilen o medeniyet akreb ve yılanların yuvaları olan böyle garaz ve art niyetlerin yeri olmuştur.

Buna binâen ben de Doğu'nun, tam bir hürriyet meydanı olan yüksek dağlarındaki bedevilik ve köylülüğü ve vahşet çadırlarını ona tercih ediyorum. Zîrâ burada görmediğim hürriyet-i fikir ve özgür konuşmak ve hüsn-ü niyet ve selâmet-i kalb, Doğu'nun dağlarında tam mânâsıyla hükmetmektedir.

Bildiğime göre, edipler edepli olurlar ve gazetelerde fikirleri terbiye ederler. Şimdi bazı edipleri edepsiz ve bazı gazeteleri de art niyetleri neşreder görüyorum. Eğer edeb böyle ise ve umumun fikirleri böyle müzebzeb yani hangi tarafa yöneleceğinde tereddüt ediyorsa; şahit olunuz, ondan vazgeçtim. Bunda da dâhil değilim! Ve Doğu'nun yüksek dağlarında, yani "Başit" başında

ecsam ve elvah-ı âlemi, yani âlemdeki cisimleri ve levhaları onların gazetele-
rine bedel mütalaa edeceğim.

Muarradır feyzan-i feyzimiz şeyn-i temennadan

Bize dâd-ı ezeldir, zîrden bâlâdan istiğna

Çekildik neşve-i ümidden, tul-ü emellerden

O Mecnun'uz ki, ettik vuslat-ı Leyla'dan istiğna...

Paktır İslâmî feyzimizin bereketi temenni çirkinliğinden,

Bize ezeli bir ihsândır; altından, evlattan istiğna etmek,

Ümit sevinçlerinden, uzun emellerden çekildik,

O Mecnunuz ki; Leyla'ya kavuşmaktan istiğna ettik...

Yani, temenni ile hiçbir yere varılmaz ancak bizzât İslâmiyet'in emrettiği gibi
çalışmak ve koşturmak ile hedefe varılır.

Zira dâvâsı uğrunda mal ve evladını hatta dünya ve âhiretini fedâ etmeyen
gerçek dâvâ adamı olamaz.

Zira hiçbir gayret ve fedâkârlık göstermeden yalnız ümit neşesiyle ve uzun
emellerle hiçbir yere varılamaz.

Zira Mahbub u hakikiyi bulup da kavuşan her şeyi bulur, Leylalara ihtiyacı
kalmaz.

Demek; Cenâb-ı Hak bizlere öyle bir îmân dâvâsını ihsân etmiştir ki, O'nu
bulan her şeyi bulur, O'nu kaybeden her şeyi kaybeder. Rabbim bizi O'nu
bulanlardan eylesin.

وَلَوْلَا تَكَالُفُ الْعُلَى وَ مَقَاصِدُ عَوَالٍ • وَ أَعْقَابُ الْأَحَادِيثِ فِي
لَا عَطَيْتُ نَفْسِي فِي التَّخَلِّي مُرَادَهَا • وَ ذَاكَ مُرَادِي مَدَّ نَشْتُ وَ مَقْصَدِي
وَ أَكْتُمُ أَشْيَاءَ وَلَوْ شِئْتُ قُلْتُهَا • وَلَوْ قُلْتُهَا لَمْ أَتَنِ لِلصَّلَاحِ مَوْضِعًا

Eğer ulvî mesuliyetler, yüce gayeler olmasaydı ve bugün yanlış yapılan hadiselerin yarın verilecek cezası bulunmasaydı bir tarafa çekilerek nefsimin benden istediği her muradını verirdim. Zira bu düşüncem çocukluktan beri murad ettiğim hedefimdir. Bazı şeyleri saklıyorum. Dilersem söylerim. Eğer söylemiş olursam ortada sulh için bir yer kalmamış olur.

TENBİH

Medeniyetten istifam sizi düşündürecek. Evet, böyle istibdad ve sefahat ve zilletle mezcedilerek oluşturulmuş bir medeniyete, bedevîyeti tercih ediyorum. Bu Avrupa kaynaklı medeniyet, şahısları fakir ve sefih ve ahlâksız eder. Fakat hakikî olan İslâm medeniyeti, insanların terakki edip mükemmel hâle gelmesine ve onların mahiyetindeki isti'datların kuvveden fiile yani potansiyel duygu olmaktan çıkarılıp bizzât onlardan istifade edilebilecek duruma gelmesine hizmet eder. Böyle bir medeniyeti de istememek, insan olmayı istememektir.

Hem de meşrutiyetin manasına bu kadar bağlanmamın ve muhabbetimin sebebi budur ki: gelecekte Asya ve İslâm Âlemi'nin Firdevs cenneti gibi terakki ve ilerlemesinin birinci kapısı, meşrutiyet ve hürriyet olacaktır.

Ve İslâm'ın şansının, taht ve bahtının anahtarı da Meşrutiyet'teki şuradır. Zîrâ şimdiye kadar üç yüz milyon Müslüman, ecnebilerin istibdad-ı manevîsi altında eziliyordu. Şimdi âlemde, milletin hâkimiyeti özellikle bundan sonra Asya'da hükümferma olacağından her bir ferd-i Müslüman, o hâkimiyetin ger-

çek bir parçasına sahip olur. Ve üç yüz milyon Müslümanı esaretten kurtarmaya tek çare, şerîata uygun hürriyettir. Farz-ı muhâl olarak burada hürriyet tesis edilirken yirmi milyon nüfus çok zarar görse de fedâ olsunlar. Bu yirmiyi verir, üç yüz milyon Müslümanı alırız.

Ne yazık ki, bizdeki unsurlar, hava gibi muhtelittir, karışıktır. Su gibi mümte-zic olmamıştır, birbirbiriyle kaynaşmamıştır. İnşâallah İslâmî hakikatlerin elekt-riği ile ırklar imtizac edecektir, maarif ve eğitimim ziyası ve hararetiyle de bir kuvvet ortaya çıkacaktır. O kuvvetle de Müslümanlarda saadetin vesilesi olan mutedil bir adaletin mizaç ve karakteri vücuda gelecektir. Yaşasın meşrutiyet-i meşrua!..Sağ olsun hakikat-ı şerîatın terbiyesinden çıkan neyyir-i hürriyet! Hürriyet nurları!

Bediüzzaman Hazretleri'nin bu açıklamaları meşrutiyet ve hürriyetin şerîata uygun bir şekilde Osmanlı Devleti tarafından uygulanmasını sağlamaya yöne-likdir. Ancak bu hususta muvaffak olamamıştır. Maalesef ona muhâlefet ede-rek hürriyet ve meşrutiyeti, gayr-ı meşru bir hâle getirip Devlet-i Aliyye'nin yıkılmasına ve laik bir sistemin ortaya çıkmasına vesile yapmaya çalışanlar da olmuş, ne yazık ki; onlar bu tahribat ve yıkımı gerçekleştirmişlerdir. Onun için kendisi diyor ki; "Senin bu siyasî ümitlerin şimdiye kadar boşa çıktı. İnşâallah başka surette zuhur eder."

Başka surette zuhur etmesi ise Osmanlı'nın yıkılmasından sonra onun ortaya koyduğu fikirlerle yapılan hizmetler sayesinde bu dindar ve hamiyetperver milletin dinsizlik ve zındikadan kurtulmasıdır.

İstibdadın Garibüzzamanı

Meşrutiyetin Bediüzzamanı

Şimdikin de Bid'atüzzamanı Said-i Kürdî¹³

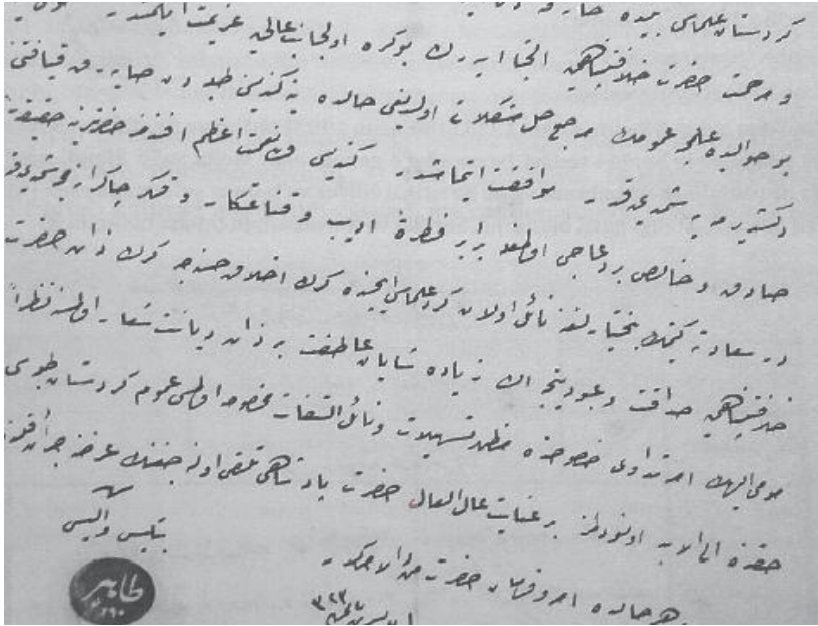
¹³ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 321-323 (Saraya Sunduğu Dilekçe, Kürtler Neye Muhtaçtır, Akıl Hastahanesi Macerası, Tımarhanede Tabib İle Vaki' Olan Maceram, Zabtıye Nâzırı Şefik Paşa İle

Bediüzzaman Hazretleriyle Sultân Abdülhamîd Han arasındaki münasebetin doğru tahlil edilebilmesi için bazı hususların bilinmesi çok önemlidir.

Birincisi ve en önemlisi, Bediüzzaman Hazretleri ve Sultân Abdülhamîd Han arasındaki bürokratik engellerdir. Dönemin bürokrasi anlayışı Bediüzzaman Hazretleri' nin Sultân Abdülhamîd Han'a ulaşmasını engellemiştir. Çünkü Van Valisi Tahir Paşa'nın, "*Harika-i zekâ ile meşhur Molla Said Efendi*", "*Bu havallide ilimce umûmun merci'i*", "*kendisi veliyyül nimet-i azim Efendimiz Hazretleri'ne hakikaten sâdık ve hâlis bir duâcı*", "*Dersaadet'e gitmek bahtiyârlığına nâil olan Kürd ulemâsı içinde gerek ahlâk-ı hasenece, gerek Zât-ı Hazret-i Hilafetpenâhiye sadâkat ve ubûdiyetçe ala ziyâde şayân-ı âtîfet bir zât-ı diyânet şîâr olması.*"¹⁴

Görüşmesi, İstanbul'dan Vedanâme, Tenbih; bu başlıkların altında yapılan şerhlerin orijinal metinleri Âsâr-ı Bediyye mecmuasında mevcuttur, isteyen bakabilir.)

¹⁴ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Yıldız Prk. Um., 80/74, 16 Kasım 1907.

"Kendisi Pâdişâha hakikaten sâdık ve hâlis duâcı olmakla beraber fitraten edepli ve kanaatkâr olup şimdiye kadar İstanbul'a gitmek bahtiyârlığına erişmiş Kürt ulemâsi içinde gerek güzel ahlâkıyla gerekse Pâdişâha sadâkati ve Cenâb-ı Hakk'a kulluğuyla en çok iyilik edilmeye lâyık, dini şîâr edinmiş bir şahsiyettir..." sözlerini içeren Bediüzzaman'ın üstün meziyetlerini anlatan resmî yazısı saraya yansıtılmamıştır. Bundan dolayıdır ki Bediüzzaman Hazretleri'nin Osmanlı Devleti'ni ve Hilafeti ayakta tutacak reçeteleri Pâdişâha ulaşmamıştır.

İkincisi, Bediüzzaman Hazretleri Sultân Abdülhamîd Han'ın zâtı hakkında hakaret içeren ifadelerde bulunmamıştır. Hatta Sultân Abdülhamîd Han tarafından ilan edilen 2. Meşrutiyeti, Meşrutiyet-i Meşrua diyerek onu ve onu getiren Sultân Abdülhamîd Han'ı savunmuştur. Ve "Yaşasın yaraları tedavi

etmek fikrinde olan Halife-i Peygamber! -Sultân Abdülhamîd Han!-"¹⁵ diyerek Sultân Abdülhamîd Han'a dua ve tezkiye ettiği kayıtlarda mevcuttur. Kendisine karşı sergilenen bürokratik engellere ve yaşadığı sıkıntılara rağmen o engelleri de düzeltmek gayesiyle her türlü gayreti göstermiştir. Böylece Sultân Abdülhamîd Han'a karşı olan hürmet ve muhabbetini her zaman muhafaza etmiştir.

Üçüncüsü hem Bediüzzaman Hazretleri hem de Sultân Abdülhamîd Han'ın gayeleri, kendi şahsiyetlerinin bekasını değil, Osmanlı Devleti'nin ve Hilafetin bekasını temin etmektir.

Dördüncü husus, Üstâd'a göre

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى

"Hiçbir günâhkâr başkasının günâhını yüklenmez"¹⁶ âyetinin ifadesiyle, birisinin hatasıyla başkası mesul olmaz. Sultân Abdülhamîd Han zamanında bazı art niyetli, bozuk zihniyetli, dinsizlere hizmetkâr olmuş idarecilerin yaptıkları hataları, Merhum Sultân Abdülhamîd Han'a isnad etmek, o hataları o işlemiş gibi anlatmak zulüm olur.

OLMASI GEREKEN BAKIŞ AÇISI

Malum olduğu üzere, idarecilere karşı farklı davranış ve tutum sergileyen üç sınıf insan vardır.

Birincisi: Tefrit eder. Yani düşünmez, tartmaz, elekten geçirmez. Doğru yanlış ayırt etmez. Yapılan her şeyi kabul eder. Âdeta aklını idarecinin cebine koyar ve onun her yaptığına destek vermekle hata eder.

¹⁵ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 356.

¹⁶ En'am Suresi, 164. âyet.

İkincisi: İfrat eder. Yani yapılan her şeyi tenkit eder, yanlış bulur. İdarecinin yaptığı doğru da olsa hiçbir faaliyetini kabul etmez. Ona muhâlefet edip onu yıkmaya çalışarak zulmeder.

Üçüncüsü: Adâleti temin etmek için haddi vasat olan orta yolu tercih eder. İdarecinin yaptığı her hayra destek verir. Bilerek veya bilmeyerek içine düştüğü hatalardan vazgeçirmek için nasihat yoluyla yapabildiği kadar ona yardımcı olur. Bu sınıfların içinde İslâmiyet'e uygun ve her türlü aşırılıklardan uzak olan üçüncüsünü tercih etmek gerekir. Zira hadis-i şerifte:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا جَعَلَ لَهُ وَاعِظًا مِنْ نَفْسِهِ: يَا مُرَّةً وَ يَنْهَاهَا

"Allah (cc) bir kulunun hayrını (iyiliğini) isterse ona kendi tarafından bir nasihatçı nasip eder. O, (nasihatçı) ona iyilikleri emreder ve onu yanlışlıklardan da sakındırır."¹⁷ buyurulmuştur.

Hem önemli olan bir hakikati de göz ardı etmememiz gerekir. Şöyle ki:

لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ

"Kendilerinde olan (iyi hâl)i değiştirmedikçe şübhesiz ki Allah, bir kavme olan (nimetin)i değiştirmez."¹⁸

Bu âyetin ifade ettiği gibi başında Sultân Abdülhamîd Han Hazretleri'nin bulunduğu Osmanlı Devleti'nin içinde maalesef tahribat yapan münafıkların sebep oldukları hatalar meydana gelmiş olacak ki; Cenâb-ı Hakk'ın büyük bir nimeti olan o devletin hem bizlerden hem de bütün Müslümanlardan alınmasına sebep olmuşlardır. O dönemde bir kısım insanlar o devleti yıkmak için çalışırken Bediüzzaman Hazretleri gibi bir kısım âlimler de Osmanlı'nın bekası

¹⁷ Münavi, Feyzü'l-Kadir Şerh-i Camiu's-sağîr, C 1, s. 256.

¹⁸ Ra'd Suresi, 11. âyet.

için Sultân Abdülhamîd Han'a gerekli tedbirleri alması noktasında nasihatlerde bulunmuşlardır. Hatta Bediüzzaman Hazretleri 31 Mart Olayı'nda, "Şerîat istiyoruz" diyerek Meşrutiyeti kabul etmeyip ifrata kaçanlara ve Meşrutiyeti suistimal edip Osmanlı'yı Avrupalılaştırmaya çalışan bir kısım İttihâd ve Terakki mensuplarına muhâlefet etmiş ve orta yolu tutmuştur. Ve Bediüzzaman Hazretleri kendi tâbiriyle "Sultân-ı mahlu'u,¹⁹ sükût-u müsammemden kurtarmak,"²⁰ yani engellenen ve zulümle vazifesinden alınan Sultân'ı, tahttan düşürölme kararından kurtarmak için çalışanlarla birlikte mücâdele vermiştir. Maalesef bu mücâdelelerinde muvaffak olamamışlardır.

Bediüzzaman Hazretleri, "Dağ meyvesi acı da olsa devadır" başlığıyla "Maksatların Fihristi" dediği yazısının altıncı maddesinde mealen şöyle demiştir: "Gâyem, Osmanlılığın terakki ve ilerleme meyil ve arzusunu faâl hâle getirmektir. Şöyle ki; bu devletin hayatının kaynağı ve dini, İslâm dini olduğundan herbir Osmanlı, İslâmiyet'in izzetini, şevketini yüceltmeye mecburdur. Ve her bir mü'min, i'la-yı kelimetullah ile muvazzaftır yani Cenâb-ı Hakk'ın kelimesini, dinini yüceltmek ile vazifelidir ve bu zamanda Allah (cc)'in dinini yüceltmenin en büyük vesilesi, maddî terakkidir yani devletin ekonomik olarak ileri bir seviyede olmasıdır. Maddî terakkinin, ilerlemenin en korkunç düşmanı olan cehâlet, zaruret (fakirlik) ve ihtilafa karşı; marifet kılıcını ve insanın çalışma gayretini kullanacağız. Bununla beraber, din kardeşliği namına ittihad edip birleşeceğiz. Fakat dış düşmanlar medenî olduklarından onlara fikren gâlip gelmek gerekir. O cihadı da şerîatin burhanlarına, delillerine havâle edeceğiz."²¹ der.

¹⁹ Bir nüshada 'mazlumu' yazmaktadır.

²⁰ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, 316.

²¹ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 375.

Bu madde ile diğer maddelere de bakılırsa Bediüzzaman Hazretleri'nin, Sultân Abdülhamîd Han'a olan nasihatlerinin tahrip için değil tamir için olduğunu bütün insaf dünyası anlar.

Hem Bediüzzaman Hazretleri,

كِتَابُ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

“(Bu öyle) bir Kitab(dır) ki, onu sana, insanları Rablerinin izniyle zulümâtтан (küfür karanlıklarından) nûra (îmâna), Azîz (kudreti dâimâ üstün gelen), Hamîd (hamd edilmeye yegâne lâayık) olan (Allah)ın yoluna çıkarman için indirdik.”²² âyetinin işaretlerini, ebced hesabıyla anlatırken, Sultân Abdülaziz ve Sultân Abdülhamîd Han'a bakan bir îmân'ın bulunduğunu söyler:

“Bu îmâyı te'yîd eden, destekleyen hem letâfetlendiren, güzelleştiren bir münâsebet var. Şöyle ki: Âlem-i İslâm için en dehşetli asır, (hicri) altıncı asır ile Hülâgû fitnesi ve on üçüncü asrın âhiri, sonu ve on dördüncü asır ile Harb-i Umûmî yani Birinci Dünya Savaşı'nın fitneleri ve neticeleri olduğu münâsebetiyle; bu cümle, makam-ı ebcediyle altıncı asra ve evvelki cümle gibi

الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

kelimeleri ile bu asra, Sultân Abdülazîz ve Sultân Abdülhamîd devirlerine îmâ eder.”²³ ve bu iki Sultânın genel olarak istikamet üzere olduklarını gösterir. Âyetle onların istikamet üzere olduklarını söyleyen Bediüzzaman Hazretleri, onların düşmanları ile birlikte olup da nasıl onlara muhâlefet edebilir, böyle bir şey mümkün olabilir mi? Hz. Üstâd, Devlet-i Âliyye'nin yıkılmaması için Sultân Abdülhamîd Han'a nasihat babında yardımcı olmuştur.

²² İbrahim (as) Suresi, 1. âyet.

²³ Bediüzzaman, *Sikke-i Tasdik-i Gaybi*, s. 86.

Bediüzzaman Hazretleri, hastadır denilerek hastaneye gönderilirken tımarhanedeki doktora hitabında mealen şöyle demiştir: "Yaptığım iyilikler cinâyet sayıldı. O iyiliklerden yarım cinâyet sayılabileceklerden birisi de şudur: Hilafet meselesi, İslâm dairesinin merkezi ve onları birbirine bağlayan râbitası hükümdededir. Sultân Abdülhamîd Han'ın onu elinden kaçırmaması fikriyle ve önceki kusurlarını idrâk edip pişmanlık duyarak nasihat dinler ümidiyle ve "En isâbetli yol devlet için musâlahadır." düşüncesiyle şu anda en fazla garazlara ve menfî faaliyetlere başlangıç ve tohum olan art niyetli ortamı daha güzel bir şekilde düşündüğümden Sultân Abdülhamîd Han'a, nasihat babında gazete lisânıyla söyledim ki "Batan Yıldız Sarayı'nı üniversite yap. Tâ Süreyya yıldızına kadar yükselsin. Ve oraya turistler ve zebânîler yerine rahmet melâikesi denilen ilim talebelerini yerleştir. Tâ cennet gibi olsun. Ve Yıldız Sarayı'ndaki topladığınız milletin servetini milletin baş hastalığı olan cehâletin tedâvisi için millete iâde et. Ve milletin mürüvvet ve muhabbetine itimad et. Zira senin idarene millet kefil olmuştur. Bu ömürden sonra âhireti düşünmek lazım. Dünya seni terk etmeden sen dünyayı terk et. Ömrün zekâtını ikinci ömür denilen âhiret yolunda sarf eyle." dedim. Doktora da dönerek "Şimdi muvâzene edelim. Yıldız eğlence yeri mi olmalı? Yoksa üniversite mi? Ve içinde seyyahlar mı gezmeli? Yoksa orada âlimler mi ders vermeli? Orası gasp mı edilmeli? Veya millete hibe mi edilmeli? Hangisi daha iyidir? İnsaf sâhibleri hükümsün. Ben ki halktan biriyim pâdişâha nasihat ettim. Demek yarı cinâyet işledim."²⁴

Yukarıda da görüldüğü gibi, bir âlimin yapması gereken nasihati Bediüzzaman Hazretle-ri de Hilafetin devamı ve Osmanlı Devleti'nin yıkılmaması için Sultân Abdülhamîd Han'dan gereken tedbirleri almasını istiyor. Yoksa bir kısım gizli münafıkların yaptıkları gibi, Hilafetin kalkmasını ve o devletin yıkılmasını istemiyor. Zira başkalarının "Kızıl Sultân" dedikleri yerde Bediüzzaman Hazret-

²⁴ Bediüzzaman, *Âsâr-ı Bediye*, s. 312-313.

leri, Divan-ı Harbi Örfî’de kendisini şeriatçı ve Abdülhamîdcisin diye idamla yargılayan Hurşit Paşa’ya karşı Sultân Abdülhamîd Han’dan bahsederken “Şefkatli Sultân” diye hitap ediyor. Hem o zamana ait tarihleri okuyanlar iyi bilirler ki; başkaları Sultân Abdülhamîd Han Hazretleri hakkında her türlü hakareti yaparken, Bediüzzaman Hazretleri, Abdülhamîd Han’a saygısızlık ve hakareti ifade edebilecek istibdad kelimesinden başka tek bir cümle bile söylememiştir. O istibdadı da mecbur kaldığından yaptığını söylüyor. Bediüzzaman Hazretleri’nin, İslâmiyet’in en ehemmiyetli meselesi olan Hilafetin muhafazası ve en büyük kalesi olan Osmanlı Devleti’nin yıkılmaması için tamire çalışırken bazen kullandığı “istibdad” gibi tâbirleri, o zamana ve o zamandaki ahval ve ortama göre söylediğini anlamak gerekir.

“Suâl: Sultân Abdülhamîd Han’a karşı yapılan İnkılab’dan on sene evvel hükümete nihâyet derece itiraz ettiğin hâlde, aynı zamanda hükümete hücum edenlere de itiraz ederdin. Hatta Osmanlı Sultânlarını ifrat derecesinde överdin. Ve (Sultân Abdülhamîd Han’ı müdâfaa etmek noktasında) ‘muhtemeldir Sultân Abdülhamîd Han, muktedir değildir ki dizgini gevşetsin yani adaleti temin ederek devleti sevk ve idare etsin, milletin saadetine yol versin. Veyahut kendine bir sevap kazandıran hatalı bir ictihad ile olabilir. Böylece kendine kabul edilmeyecek bir özür bulmuş olsun. Veyahut yardımcılarının ve evhamının elinde mahbus gibidir.’ Onu savunarak bunları söylediğin hâlde sonra bütün kabahati ona attın. Neden hem ona itiraz hem de gördüğün hatalarına hücum ederdin. Hem de onu bazılarına karşı müdâfaa ederdin?

Elcevâb: İnkılab’dan on altı sene evvel Mardin taraflarında beni hakka irşad eden bir zâta rast geldim. Siyasette muktesid mesleği yani istikametli yolu bana gösterdi. Hem o vakitte meşhur Namık Kemal’in ‘Rüya’ makâlesindeki yazılarıyla uyandım. Lakin üzülererek belirtiyim ki, kötü bir tesâdüf ile hükümete itiraz edenlerden ehl-i ifrat (aşırı giden) ve ehl-i tefrite (geride kalıp orta yolu bulamayanlara) rast geldim.

Birincisi: Şerîat istiyoruz diyerek ifrat eden bir kısım insanlardır. Onlar Araplardan sonra İslâmiyet'i hâkim kılan Türkleri dalâletle, sapıklıkla mahkûm ediyorlardı. Hatta bir kısmı o derece ileri gitti ki, o zamanın kanunlarıyla hükmedenleri, küfürle itham ediyorlardı. Otuz sene evvel Kanun-ı Esasî (1876) ve Hürriyet'in ilanını küfürlerine delil gösterirlerdi. Bütün devlet idarecilerine kâfir diyorlardı.

وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

"Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeyenler, kâfirlerin ta kendileridir."²⁵ âyetini delil kabul ederlerdi. O bîçareler bilmezdi ki: وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ bima'na ' مَنْ لَمْ يُصَدِّقْ ' dır.

Yani nasıl ki, Yahudiler veya münafıklar Cenâb-ı Hakk'ın indirdiği hükümlerine 'inanmadıkları için' onlarla hükmetmiyorlar ve böylece kâfir oluyorlar. Öyle de her kim, Yahudiler ve münafıklar gibi 'Allah'ın hükümlerine inanmadığından' o hükümlerle hükmetmezse kâfir olur ancak 'o hükümlere inandığı' hâlde onlarla hükmetmeyenlerse kâfir olmazlar, bu adamlar âyetin manasının böyle olduğunu bilmiyorlardı. Acaba şerîat istiyorum diyerek müspet gelişmeleri dahi kabul etmeyen ve önceki istibdadı hürriyet zanneden ve Kanun-ı Esasî'ye itiraz eden kişilere nasıl itiraz etmeyeceğim? Gerçi onlar hükümete itiraz ederlerdi lâkin istibdadın daha dehşetlisini istediler. Bunun için onları reddederdim. Şimdi şerîata uygun Hürriyetin taraftarlarını dalâletle suçlayan bu kısımdandır. Yani bu Müslümanlar kafalarına göre bir İslâmiyet isteyip hükümetin doğru yanlış her icraatına karşı çıkıyorlardı.

İkincisi: Tefrit edip geride kalanlardır ki; dini bilmiyorlar. Ehl-i İslâm'a insafsızca itiraz ediyorlar. Bahane olarak taassubu yani Müslümanların İslâmiyet'e körü körüne bağlandıklarını iddia edip bunu delil gösteriyorlardı. İşte şimdi

²⁵ Mâide Suresi, 44. âyet.

Osmanlılıktan sıyrılıp tamamen Avrupalı olarak görünmek fikrinde olanlar, bu kısım insanlardır.”²⁶

Orta yolu tutan üçüncü bir kısım daha var ki; Sultân Abdülhamîd Han’ın isabetli düşündüklerine ve yaptıklarına destek vermişler, bir kısım hatalarının giderilmesi için de nasihatle bulunarak o hatalarını düzeltmeye çalışmışlardır. Doğru olanı da budur. Evet, Bediüzzaman Hazretleri’nin o zamanki mücâdelesini bilen, yazdıklarından istifade eden bir adamın zerre kadar insafı varsa onun böyle bir yol takip ettiğini anlar ve kabul eder. Maalesef bir kısım insanlar da Sultân Abdülhamîd Han’ın muhabbetiyle yaşayıp ona nasihatı bile fazla görmekle hata etmişler.

"Elhâsıl, hükümete hücum edenlerin bazıları "Haydo Haydo" derdi, bazıları "Haydar Ağa Haydar Ağa" derdi, ben ise "Haydar" derdim, şimdi de "Haydar" derim vesselam."²⁷

Sultân Abdülhamîd Han’a hücum edenlerin bazıları, ifrat ederek onu ve hükümetini düşman gördükleri için, tahkir ve kabul etmemek manasını ifade eden "Haydo Haydo" derdi. Bazıları da 'ihsân-ı İlâhiden fazla ihsânın, ihsân olmadığı' hakikatini düşünmeyip Cenâb-ı Hakk'ın ona ihsân ettiği kemalattan daha yüksek bir makam vermişler. Ve dar görüşlü oldukları için de Sultân Abdülhamîd Han'ın bir kısım tedbirler almadan o hükümeti devam ettiremeyeceğini görememişler. Belki tefrit ederek o hükümetin her cihetiyle mü-kemmel olduğunu kabul edip onu övmek manasında "Haydar Ağa, Haydar Ağa" derdi. Ben "ihsân-ı İlâhiden fazla ihsân ihsân değildir" düsturuna binâen aşırıya kaçıp ifrat etmeden ve olaylara tamamen duyarsız kalıp da tefrite düşmeden mevcut hükümete ve Sultân Abdülhamîd Han'a Cenâb-ı Hakk'ın verdiği kemalatı aynen kabul ederek ona "Haydar" derdim. Ve şimdi de

²⁶ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 463.

²⁷ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 462-463.

“Haydar” diyorum. Ve hükümet yaptığı yanlışlarını düzeltsin ve doğru yaptıklarını da devam ettirsin diye her türlü gayreti göstermeye çalışırdım.

Dikkat edilirse bundan önce geçen sual ve cevap 1911’de yazılmıştır. Fakat Bediüzzaman Hazretleri, Sultân Abdülhamîd Han döneminde yaşanan bu istibdadı ya Sultân’ının mecbur kaldığından veya çevresinin baskısıyla veyahut da hatalı bir ictihad gibi gerekçelerden birine binâen zarureten yaptığını ve mesul da olmadığını söylüyor. O zamanki düşüncesini şimdi de taşıdığını ifade ediyor.

Evet, bazı dâhî siyasî insanlar Namık Kemal ve Mehmed Akif gibi harika ediplerin gelecekte dehşetli bir istibdad ve baskıyı hissettikleri gibi, “Eski Said de o dehşetli istibdadı hissedip ona karşı cephe almıştı. O hiss-i kable’l-vukû yani o gelecek şiddetli baskı gelmeden önce onu hissetmek ve bu hissedilenin hangi istibdad ve baskı olduğu, tâbir ve tevil edilmesi gerekirken -maalesef bilinmeden o gün- toplum arasında resmen bilinen, zayıf ve istibdad adı verilen, Sultân Abdülhamîd Han idaresine karşı bu dâhî edipler hücum gösteriyorlardı. Hâlbuki onlara dehşet veren asıl istibdad ise daha sonra gelecek olan Devlet-i Âliyye’yi yıkan ve bütün fitnelerin kapısının açılmasına yol açan Hilafetin kaldırılması ile umûm Âlem-i İslâm’ı perişan eden rejimlerin istibdadıdır. Ve o istibdatların zayıf bir gölgesini aslıymış gibi zannederek öyle davranmışlardır. Onların dehşetli istibdada karşı çıkmaları doğru fakat Sultân Abdülhamîd Han’ı hedef göstermeleri yanlıştır. İşte Eski Said de eski zamanda böyle çok acayip bir istibdadı hissetmiş; bazı eserlerinde (Sultân’a değil) o istibdada hücum edip bir kısım açıklamalarda bulunmuştur. O müthiş ve acayip baskıya karşı, şerîata uygun olan Meşrutiyet’i bir kurtuluş vesilesi görmüş ve şerîata uygun olan Hürriyet’i, Kur’ân’ın hükümleri dairesindeki

meşveretle yani ehil olanlarla istişare ederek o müthiş musibeti defeder diye düşünüp öylece çalışmıştır.”²⁸

Dikkat edilirse Kastamonu Lahikası’ndaki bu îzâhta; Bediüzzaman Hazretleri’nin dışındaki o zamanın aydınları, Sultân Abdülhamîd Han’dan sonra gelecek olan şiddetli zulüm ve istibdadı, Sultân Abdülhamîd Han’dan geliyor düşüncesiyle ona oklar atmışlar. Fakat Bediüzzaman Hazretleri o dehşetli istibdadın aleyhinde olduğu hâlde Sultân Abdülhamîd Han’a onların yaptığı hücumları yapmamış Sultân hakkında hiçbir ağır tâbir kullanmamıştır.

Hem Bediüzzaman Hazretleri, 1908’de yazdığı Beşinci Şua’ isimli eserinde de Sultân Abdülhamîd Han’dan sonra gelecek baskı için şöyle der: “Evet öyle acip bir istibdad ki, kanunlar perdesinde herkesin vicdanına ve mukaddesatına, hatta elbisesine müdâhale ederler. Zannederim, bu son asırda İslâm ve Türk hürriyetperverleri bir hiss-i kable’l-vukû ile bu gelecek olan dehşetli istibdadı hissetmişler. Oklar atıp hücum etmişler. Fakat Sultân Abdülhamîd Han dönemini hedef almakla çok aldanmışlar. Yanlış bir hedef ve hatalı bir cephede hücum göstermişler. Hem öyle bir zulüm ve cebir ki bir adamın yüzünden yüz köyü harap ve yüzer masumları tecziye ve tehcir edip cezalandırıp göç ettirmek ile perişan ederler.”²⁹

Bediüzzaman Hazretleri bu açıklamalarında: Sultân Abdülhamîd Han dönemindeki istibdad; resmî, zayıf ve ismî bir istibdaddır. Yani ona istibdad ismi verilen bir hareket olduğunu söyleyip asıl istibdadın daha sonra geleceğini haber veriyor ve şerîata uygun hürriyet ve özgürlük ile ve yine şerîata uygun Meşrutiyet ile o gelecek istibdad musibetini engellemeye çalışıyor.

Fakat bir kısım Avrupaperest bozuk zihniyetli insanlar da Devlet-i Aliyye’yi yıkıp İslâmiyet’e muhâlif, Avrupaî bir düzen kurmak istemişlerdir. Maalesef,

²⁸ Bediüzzaman, *Kastamonu Lahikası*, s. 95.

²⁹ Bediüzzaman, *Şualar* 1, s. 86.

hamiyetsiz ve milliyetini bırakan bazı bozuk insanlar o şiddetli istibdadı gerçekleştirmekte muvaffak olurken Bediüzzaman Hazretleri ve onun zihniyetinde olan ehl-i hamiyet sahibi insanlarsa o zamanda zahiren muvaffak olamamışlar fakat dâvâlarına sahip çıkarak mücâdeleye devam etmişlerdir ve bu milletin tamamen anarşiliğe, zındıkaya teslim olmasına engel olmakla bugünkü İslâmî gelişmelere de vesile olmuşlardır. Cenâb-ı Hak kendilerinden razı olsun. Bediüzzaman Hazretleri'nin Sultân Abdülhamîd Han ile olan irtibatı bu minval üzere gerçekleşmiştir. Başkalarının bu hususta "bana göre" deyip dedikodulardan yola çıkarak Sultân Abdülhamîd Han'a karşı Bediüzzaman Hazretleri gibi Ehl-i Sünnet'ten bir âlimin ifrat veya tefrite düştüğünü söylemesi veyahut meşrep taassubuna dayanarak onu tenkit etmesinin gerçeklerle hiçbir alâkası olmadığı gibi, böyle bir iftirayı vicdan ve insaf sahibi olanların da kabul etmesi mümkün değildir.

İTTİHÂD VE TERAKKİ İLE İRTİBATI

İttihat ve Terakki Cemiyeti, Osmanlı İmparatorluğu'nda İkinci Meşrutiyet'in ilânına önyak olup 1908-1918 yılları arasında kısa kesintilerle devlet yönetimine egemen olan, 1889 yılında kurulmuş bir siyasal hareket ve iktidar partisi-³⁰

İttihâd ve Terakki Cemiyeti'nden Osmanlı aydını çok şeyler beklemiş, ama diktatörlüğe yönelince bunlar beklentileri boşa çıkarmıştı. "Ekmeksiz yaşarım, hürriyetsiz yaşayamam" diyen ve istibdadla mücâdele eden; haksız davranışlarından dolayı Jön Türkleri (ve teşkil ettikleri İttihâd ve Terakki'yi) de her zaman ikaz eden Bediüzzaman Hazretleri: "Siz dini incittiniz, gayretullaha dokundunuz, şeriatı tezyif edip küçük düşürdünüz neticesi vahim olacaktır."³¹

³⁰ *Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, C 4, s. 25.

³¹ *Tarihçe-i Hayat*, s. 54.

diye onlara şiddetli muhâlefet etmekten de çekinmemiştir. Fakat Bediüzzaman Hazretleri, belli bir zaman diliminde İttihâd ve Terakki hükümetinin müspet yönlerine ve orduya taraftar olmuştur.

Sırf Hürriyet ve Meşrûtiyet'in ilânı ve idamesi maksadıyla İttihatçıların dindar olanlarıyla irtibatlı olmuş, onların mason kısmına, JönTürklerle ve bozuk siyasetlerine şiddetle muhâlefet etmiş, bundan dolayı da 31 Vak'asında (1909'da) Sultân Abdülhamîd Han tahttan indirildiğinde, İttihatçılar tarafından idam talebiyle yargılanmıştır.

"Orduya hoşgörülü olmasının sebebi ise altı yedi sene sonra evliya mertebesine yükselecek olan bir milyona yakın şehitlerin ortaya çıkacağını hissetmesidir.

İttihatçılara ve icraatlarına şiddetli muhâlefet ederken ülkenin dış saldırılara maruz kaldığı 1914–1918 yılları arasında dört sene onlara ve hükümetlerine taraftar olmuş ve ordunun içinde yer alarak talebeleriyle birlikte düşmana karşı canla başla savaşmış, nihâyet bir kısım talebeleri şehit olurken, kendisi de yaralı olarak Ruslara esir düşmüştür.

"Ve istemeden kendi düşündüklerine muhâlif, onlara dört sene taraftar olmasının sebebi sonradan tahakkuk edecek şehitlerin câzibesidir. 1. Dünya Savaşı'nın çalkamasıyla, o mübarek yağ olan şehitler alındı, İttihâd ve Terakki ise yağı alınmış bir ayrına döndü. Yeni Said dahi Eski Said'e muhâlefet edip onlardan ayrılarak dini mücâhedesine tekrar döndü."³² Evet, Bediüzzaman Hazretleri'nin İttihâd ve Terakki hükümetine ve orduya taraftar çıkmasının sebebi, kahraman ordunun içinden daha sonra velâyet derecesine çıkacak olan ve dini mübin-i İslâmiyet için hayatlarını fedâ edecek bir milyona yakın Mehmetçiğin câzibesidir.

³² Bediüzzaman, *Kastamonu Lahikası*, s. 96.

Görüldüğü gibi Bediüzzaman Hazretleri, Sultân Abdülhamîd Han döneminde İttihatçılarla beraber olmamıştır. Aksine onlara şiddetle muhâlefet etmiş ancak düşmana karşı Birinci Dünya Harbi'nde 1914'ten itibaren dört sene onlara taraftar olmuştur.

Sultân Abdülhamîd Han'ın şahsını veli pâdişâhlar makamında gören Bediüzzaman Hazretleri, onun zamanında bilmeceburiye yapılan baskıya "hafif", İttihatçılar devrindeki baskıyı ise "şiddetli" istibdat mânâsında görüp şöyle demiştir:

*"Vaktaki, hürriyet dîvanelikle yâd olunurdu zayıf istibdat, tımarhaneyi bana mektep eyledi. Vaktaki îtidal, istikamet; irtica ile iltibas olundu, meşrûtiyette şiddetli istibdat bana hapishaneyi mektep eyledi."*³³

Yani Bediüzzaman Hazretleri diyor ki: Sultân Abdülhamîd Han döneminde şerîata uygun hürriyeti istediğim için delilikle suçlandım ve tımarhaneye atıldım. Tımarhane ise benim için bir mektep oldu ve çok şeyi bana öğretti. Meşrutiyet döneminde ise istikamet ve orta yol gericilikle karıştırıldı. Onların şiddetli istibdadı da bana hapishaneyi mektep hâline getirdi. Ve yine birçok şeyi öğrenmeme vesile oldu.

İttihâd ve Terakki Partisi hükümet olarak I. Dünya Savaşı sonuna doğru ciddi saldırılara maruz kaldığında ise, Bediüzzaman Hazretleri yine gereken orta yolu tercih etmiştir. Ve *"İttihâda şedit bir muarızdın. Neden şimdi sükût ediyorsun?"* Şeklinde kendisine yöneltilen soruya cevaben: *"Düşmanların onlara şiddet-i hücumundan. Düşmanın hedef-i hücumu, onların hasenesi olan azim ve sebattır ve İslâmiyet düşmanına vasıta-i tesmim olmaktan feragatidir."* demiştir.

³³ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 301.

Yani: Susmamın sebebi bu vatanın düşmanlarının, devletin temsil makamında bulunan hükümete saldırmaları ve onların düşmanın hücumuna hedef olan azim ve sebatları ve İslâmiyet'in düşmanları hesabına Müslümanları zehirlemekten vazgeçmeleridir. İşte İttihatçılara taraftar olmamın sebebi bu iyiliklerine bunlardır. Der ve şöyle devam eder.

Bence yol ikidir: Mizanın iki kefesi gibi. Birinin hiffeti ötekinin sıkletine geçer. Ben tokadımı Antranik ile beraber Enver'e, Venizelos ile beraber Said Halim'e vurmam. Nazarımda vuran da sefildir" şeklinde cevap verir.³⁴

Yani: Bence terazinin iki kefesi gibi, yol ikidir. Birinin hafif kalması diğerinin ağır gelmesine sebeptir. Ben tokadımı Antranik (o dönem Ermenilerin çete lideri) ile beraber Enver'e, Venizelos (Yunan eski başbakanı) ile beraber Said Halim'e vurmam. Yani bu devleti temsil ederek savaşıyan komutanlarımıza karşı, düşmanlarla birlikte olup onlara tokat vurmam. Nazarımda vuran da sefildir, zavallıdır ne yaptığıнын farkında değildir, şeklinde cevap verir.

Bu kural her Müslüman için her zaman ve her yerde geçerlidir.

Bir de Bediüzzaman Hazretleri Meşrutiyet'in, 24 Temmuz 1908'de ilan edilmesiyle İstanbul'un birkaç yerinde hürriyetin kıymet ve ehemmiyetini beyân eden nutuklarda bulunmuştur. Üç gün sonra Selanik'e giderek aynı nutku Hürriyet Meydanı'nda toplanan kalabalık bir halk kitlesine karşı da okumuştur.³⁵ (Hürriyet'e Hitap Nutku'nun izâhı şöyledir.)

HÜRRİYET'E HİTAP

*Ey hürriyet-i şer'î! Öyle müthiş ve fakat güzel ve müjdeli bir sadâ ile çağırıyor-
yorsun, benim gibi bir Şarklıyı tabakat-ı gaflet altında yatmışken uyandırıyor-*

³⁴ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 146.

³⁵ Bediüzzaman Said Nursi ve Hayru'l-Halefi Ahmed Hüsrev Altınbaşak, C 1, s. 114.

sun. Sen olmasaydın, ben ve umum millet, zindan-ı esarette kalacaktık. Seni ömr-ü ebedî ile tebşir ediyorum. Eğer aynü'l-hayat şeriatı menba-ı hayat yapsan ve o cennette neşvünema bulsan, bu millet-i mazlumenin de eski zamana nispeten bin derece terakki edeceğini müjde veriyorum. Eğer hakkıyla seni rehber etse, ağrâz-ı şahsî ve fikr-i intikam ile sizi lekedar etmezse,

الْعِظْمَةُ لِلَّهِ وَالْمَنَّةُ لَهُ

ki bizi kabir-i vahşet ve istibdattan ihraç ve cennet-i ittihad ve muhabbet-i milliyeye davet etti.

Azamet ve büyüklük Allah'a mahsustur. Ve yalnız Ona boyun eğilir. Yâ Rab! Ne saâdetli bir kıyamet ve ne güzel bir haşır ki,

وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ

hakikatinin küçük bir misalini bu zaman bize tasvir ediyor.

Ey şerîata uygun Hürriyet! Öyle müthiş güzel ve müjdeli bir sadâ ile çağırıyorsun ki, benim gibi bir Şarklıyı, gaflet tabakaları altında yatmışken uyandırıyor. Sen olmasaydın, ben ve umûm millet, zindân-ı esârette kalacaktık. Seni ebedî bir ömürle müjdeliyorum. Ey Hürriyet, eğer şerîatın hayat pınarını, hayatına kaynak yapsan ve o şerîat denilen cennette büyüüp gelişsen, o zaman Osmanlı Devleti'nin zayıflığı sebebiyle düşmanların zulmüne uğrayan bu milletin de eski zamana nisbeten bin derece ileri gidip terakki edeceğini müjde veriyorum. Eğer bu millet hakkıyla seni rehber etse şahsî çıkar, garaz ve intikam fikriyle sizi lekeleyip kirlletmezse "Büyüklük Allah'a aittir ve minnet de ona yapılır." O Allah ki bizi düşmanların ve münafıkların yaptıkları vahşet ve istibdad kabrinden çıkardı. Cennet olan milli birlik ve muhabbete davet etti. Ya Rab! Bu Hürriyet'in hayat bulması, milletin arasındaki istibdad ve ihtilafın ölmesi için ne saadetli bir kıyamettir. İttihâd ve muhabbetin hayat bulması için de ne güzel bir haşırdır ki; bu zamanda kıyamet gününde "Öl-

dükten sonra dirilmek haktır.” hakikatinin küçük bir misalini bize suretlendirip resmediyor.

Şöyle ki: Asya’nın ve Rumeli’nin köşelerinde medfun olan medeniyet-i kadîme hayata başlamış ve menfaatini mazarrat-ı umumiyyede arayanlar ve istibdadı arzu edenler,

يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا

“Keşke toprak olsaydım.”³⁶ demeye başladılar. Yeni hükûmet-i meşrutamız mucize gibi doğduğu için, inşallah bir seneye kadar,

تَكَلَّمَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا

“Beşikte çocuk iken konuştu.” sırrına mazhar olacağız. Mütevekkilâne, sabûrâne tuttuğumuz otuz sene Ramazan-ı sükûtun sevabıdır ki, azapsız, cennet-i terakki ve medeniyet kapılarını bize açmıştır. Hâkimiyet-i milliyenin beraat-i istihlâlî olan kanun-u şer’î hâzin-i cennet gibi bizi duhule davet ediyor. Ey mazlum ihvan-ı vatan! Gidelim, dâhil olalım. Birinci kapısı, şeriat dairesinde ittihad-ı kulub; ikincisi, muhabbet-i milliyeye; üçüncüsü, maarif; dördüncüsü, sa’y-i insanî; beşincisi, terk-i sefahettir. Ötekilerini sizin zihninize havale ediyorum. Zira davete icabet vaciptir.

Bu inkılâb-ı azîmin fatihası mucize gibi başladığı için bir fâl-i hayırdır ki, hâtîmesi de pek güzel olacaktır.

Şöyle ki: Asya’nın ve Rumeli’nin köşelerinde defnedilmiş kadim olan İslâm medeniyeti canlanmaya başlamış. Ve menfaatini herkesin zarar görmesinde arayan ve istibdadı arzu edenler, “Keşke toprak olsaydım.”³⁷ demeye başladılar. Yeni Meşrutiyet hükûmetimiz mu’cize gibi doğduğu için inşallah bir sene-

³⁶ Nebe Suresi, 40. âyet.

³⁷ Nebe Suresi, 40. âyet.

ye kadar, "Beşikte çocuk iken konuştu." sırrına mazhar olacak. En kısa zamanda terakki edip mükemmel bir hâle geleceğiz.

Bu yeni hükümetimiz, Cenâb-ı Hakk'a çok tevekkül ederek sabırla tutuğumuz ramazanın otuz günü gibi, otuz senelik sükûtun sevabıdır. Yani önceden de geçtiği gibi Sultân Abdülhamîd Han'ın istibdadı istemediği hâlde çevresini kuşatan art niyetli masonların sebep olduğunu veya yapmak mecburiyetinde kaldığı; otuz seneden beri devam eden ve istibdad namı verilen idaresine sabredip sessiz kalmamızın mükâfatıdır ki; azap ve sıkıntı vermeden terakki ve medeniyet kapılarını bize açmıştır. Gerçekleşecek olan milli hâkimiyetin müjdesini veren bir sada hükmünde olan şer'at kanunları, cennet kapıcısı gibi bizi, şer'ata uygun olan o medeniyete girmeye davet ediyor.

Ey bu vatandaki mazlum kardeşlerim! Gidelim şer'ata uygun olan o medeniyete dâhil olalım. Ona girmenin birinci kapısı, şer'at dairesinde kalplerin birleşmesidir, ikincisi; milli ve manevi değerlerimize muhabbetir, üçüncüsü; ilim ve marifettir, dördüncüsü; insanın çalışma gayretidir, beşincisi; sefahat ve ahlâksızlığı terk etmektir. Ötekilerini de sizin aklınıza havale ediyorum. Zira davete icabet farzdır. Bu büyük inkılabın evveliyatı mucize gibi başladığı için bir hayır alameti olarak gösteriyor ki sonu da pek güzel olacaktır.

Şöyleki: Bu inkılâp, fikr-i beşerin ağır zincirlerini parça parça ve istidad-ı terakkiye karşı setleri zîr ü zeber ederek, hükûmeti varta-yı mevtten tahlis ve bu millet-i mazlumedede cevahir-i insaniyeti izhar ve âzâde olarak kâbe-i kemâlata doğru gönderdiği gibi, hatimesi de yani otuz sene kadar rengârenk sefahet ve isrâfat ve hevesat ve lezaiz-i nâmeşrua gibi seyyiat-ı medeniyet, devlet-i medeniyeti, hükûmet-i müstebide gibi inkıraza sevk eden umurlar maddeten zararını ihsas edeceğinden, o muzlim ve kesif olan sehab, arzu-yu umumî ile münkeşif olduğundan, şems-i şeriat ve mâkesi olan kamer-i medeniyet, berrak ve saf ve esâsatta Asya'yı ve Rumelî'yi tenvir ve mutazammın olduğu istidad-ı kemalin tohumları hürriyetin yağmuru ile neşvünema bularak

rengârenk elvan ile tezyin edeceğini, bu fâl-i hayır bize müjde veriyor. Bir mucize-i Peygamberîdir (asm) ve bu millet-i mazlumeye bir inâyet-i İlâhîdir ve cemiyet-i milliyenin niyet-i halisânesinin bir kerametidir ki, bu maden-i saadet ve hürriyet olan şeriat dairesindeki ittihad-ı kulûb ve muhabbet-i millî elimize meccanen girdi. Mîle-i sâire, milyonlarla cevahir-i nüfus fedâ etmekle kazandılar. Ölmüş olan hissiyat ve âmâl ve müyülât-ı âliye-i milliyemizi ve ahlâk-ı hasene-i İslâmiyemizi bu küre-i arz denilen, cezbe tutmuş mevlâ gibi meczup cevvalin simâhında tanin-endâz ve umum milleti sürur ile bir garip ihtizaza getiren sadâ-yı hürriyet ve adalet nefh-i sûr-u İsrâfil gibi hayatlandırıyor.

Şöyle ki; bu inkılap insanların fikirlerini bağlayan ağır zincirlerini parça parça ederek insanların ilerleme yeteneklerine engel olan surları ve setleri alt üst edecektir. Hükûmeti ölüm tehlikesinden kurtaracaktır. Ve bu mazlum millette bulunan insanlık cevherini ortaya çıkarıp hür bir surette kemâlat kâbesine doğru gönderecektir.

Bu inkılabın neticesinde de yani II. Meşrutiyet; otuz sene kadar her çeşit ahlâksızlıklar, hevesler, israflar ve şerîata uygun olmayan haram lezzetler gibi, meşru olmayan Avrupa medeniyetinin Osmanlı Devleti içinde yaşattığı fenâlıkları ve o medeniyetin baskısı altında idare edilen devleti ve ona uymak mecburiyetinde kalan hükûmeti ve onu yıkmaya doğru götüren saydığımız bütün sebepler ve fenâlıkların maddî olan zararlarını gösterecektir. Bu sayede milletin çoğunluğunu teşkil edenlerin arzusuyla İslâm Âlemi'ni kaplayan kap-katı karanlık bir bulut hükmündeki kötülükler çekilecektir. Tertemiz berrak bir gökyüzünde şerîat güneşinden bize yansıyan İslâm medeniyeti denilen ay; Asya kıtasını ve Rumeli'yi tenvir edip aydınlatacaktır. Ve yine bu inkılap, bir hayır alameti olarak gösteriyor ki; Asya ve Rumeli insanında bulunan mü-kemmel istidad tohumları, rengârenk çiçekler hükmündeki o yetenekler, hürriyetin yağmurlarıyla büyüüp gelişerek o kıtayı ziynetlendirecektir. İşte o

sada; bu sayede bu evlatların, maddî ve manevî her işlerinde başarılı olacaklarının müjdesini veriyor. Hem bu şerîata uygun olan Meşrutiyet, Peygamberimiz (asm)'in sünneti sayesinde kazanıldığı için onun (asm) bir mucizesidir. Ve aynı zamanda Cenâb-ı Hakk'ın bu millete olan bir inâyet ve yardımudur.³⁸

Ve bu şerîata uygun Meşrutiyet, millî cemiyetin hâlis niyetinin kerametidir ki; kalplerin birleşmesi ve millet arasındaki sevgi, saadet ve şerîata uygun hürriyetin madeni olarak elimize meccanen geçti. Başka milletler milyonlarla cevherler hükmündeki nefisleri, fertleri fedâ etmek ile bu birlik ve muhabbeti kazandılar. Hiç şüpheniz olmasın ki; bu hürriyet ve adalet sadası, milletimize ait ölmüş yüce hislerimizi, arzularımızı, meyillerimizi ve İslâmî güzel ahlâkımızı; Mevlevî gibi cezbe gelmiş yerküresinin ve güneşin etrafında gâyet süratli bir tarzda kendinden geçerek dönüp dolaşan bu dünyanın kulağında çınlatıyor. Ve bu çınlatma, sevinç ile bütün milleti görülmemiş bir tarzda harekete getirerek İsrail (as)'in sura üflemesi gibi, o ölmüş duygularımızı ve ahlâkımızı canlandırıyor.

Sakin, ey ihvan-ı vatan, sefahetlerle ve dinde lâûbaliliklerle tekrar öldürmeyiniz.

Ve bütün efkâr-ı fâsideye ve ahlâk-ı rezileye ve desais-i şeytaniyeye ve tabasbusata karşı şeriat-ı garrâ üzerine müesses olan Kanun-i Esasî Azrail hükmüne geçti, onları öldürdü. Ey hamiyetli ihvan-ı vatan! İsrifat ve hilâf-ı şeriat ve lezaiz-i nâmeşrua ile tekrar ihya etmeyiniz.

Demek, şimdiye kadar mezarda idik, çürüyorduk. Şimdi bu ittihad-ı millet ve meşrutiyet ile rahm-ı mâdere geçtik, neşvünemâ bulacağız. Yüz bu kadar sene geri kaldığımız mesafe-i terakkiden, İnşallah mucize-i Peygamberî (asm)

³⁸ İşte bu îzâhta da görüldüğü gibi Üstâd'ımız, bütün konuşmalarında ve hareketlerinde her zaman Şeriat-ı Muhammediye'yi (asm) asıl maksat yapmıştır.

ile şimendifer-i kanun-u şer'îye-i esasiyeye amelen ve burak-ı meşveret-i şer'îye fikren bineceğiz.

Bu vahşetengiz sahra-yı kebiri zaman-ı kasırada tekemmül-ü mebâdi cihetiyle tayyetmekle beraber, mil-i mütemeddine ile omuz omuza müsabaka edeceğiz. Zira onlar kâh öküz arabasına binmişler, yola gitmişler; biz birdenbire şimendifer ve balon gibi mebâdiye bineceğiz, geçeceğiz. Belki câmi-i ahlâk-ı hasene olan hakikat-ı İslâmiyenin ve istidad-ı fitrînin, feyz-i îmânın ve şiddet-i cû'un hazma verdiği teshil yardımıyla fersah fersah geçeceğiz. Nasıl ki vaktiyle geçmiştik.

Talebeliğin bana verdiği vazife ile ve hürriyetin ferman-ı mezuniyetiyle ihtar ediyorum ki:

Sakin ey bu vatandaki kardeşlerim! Ahlâksızlıklarla ve dindeki laubaliliklerle şer'îata uygun olan Meşrutiyeti tekrar öldürmeyiniz. Ve şükür Allah'a ki, bütün bozuk fikirlere, rezil ahlâklara, şeytanın hilelerine ve yaltaklık yapanlara karşı, parlak şer'îat üzerine tesis edilen Kanun-i Esasî; Azrail (as) hükmüne geçti ve onları öldürdü.

Ey bu vatandaki hamiyetli, fedâkâr kardeşlerim! İsrâflar, haram lezzetler ve şer'îata uymamakla o fenâ ahlâkları ve rezaletleri tekrar canlandırmayınız.

Demek şimdiye kadar mezarda idik, çürüyorduk. Şimdi bu milletin birleşmesi ve şer'îata uygun Meşrutiyet ile anne rahmine geçtik. Neşvünema bulup büyüyeceğiz. Yüz seneden fazladır geri kaldığımız terakki ve ilerleme mesafesini, inşallah Peygamberimiz (asm)'in emrine uymaktan gelen mucizesiyle, tren hükmünde bulunan şer'îatın temel kanunlarına göre yaşamakla ve Mirâç'ta Peygamberimiz (asm)'in bindiği Burak hükmündeki şer'îatın emrettiği meşverete, fikrimizle bineceğiz. Bu gerisinde kaldığımız vahşet verici ve medeniyet ile aramıza giren büyük sahrayı, kısa bir zamanda ilerlemenin vesilelerini yerine getirmekle, ilerlememize engel teşkil eden bu çöldeki mesafeyi aradan

kaldıracağız. Medeni milletlerle omuz omuza yarışacağız. Zira onlar öküz arabasına binerek yola gitmişler bizler ise birdenbire tren ve balon gibi vesilelere binerek onları geçeceğiz. Belki güzel ahlâkları içinde barındıran İslâmî hakikatle ve fitrî istidad ve yetenekle ve î mânın feyziyle ve çok şiddetli acıkmak hazmı kolaylaştırır düsturunun yardımıyla, rakiplerimizi fersah fersah geçeceğiz.

İlim talebeliğinin bana verdiği vazife ile ve şerîata uygun hürriyetin izin fermanıyla bunları size ihtar ediyorum.

Ey ebnâ-yı vatan! Hürriyeti su-i tefsir etmeyiniz; tâ elimizden kaçmasın ve müteaffin olan eski esareti başka kapta bize içirmekle bizi boğmasın. Zira hürriyet, mürâât-ı ahkâm ve âdâb-ı şeriat ve ahlâk-ı hasene ile tahakkuk ve neşvünemâ bulur. Sadr-ı evvelin, yani Sahabe-i Kiramın o zamanda, âlemde vahşet ve cebr-i istibdat hükümferma olduğu halde, hürriyet ve adalet ve müsavatlari bu müddeâyâ bir bürhan-ı bâhirdir. Yoksa, hürriyeti sefahet ve lezaiz-i nâmeşrua ve israfat ve tecavüzat ve hevâ-i nefse ittibâda serbestiyet ile tefsir ve amel etmek, bir padişahın esaretinden çıkmakla ve alçakların istibdadı ve esaret-i rezilesinin altına girmekle beraber, milletin çocukluk istidadını ve sefih olduğunu gösterdiğinden, paralanmış olan eski esarete lâıyk ve hürriyete adem-i liyakatini gösterir. Zira sefih mahcurdur. Geniş ve muşâşa' olan yeni hürriyet-i şer'iyeye adem-i liyakat zira çocuğa geniş olmazsanlı olan ittihad-ı milliyi bozulmuş ve müteaffin olan hâlât ile fena bir hastalığa hedef edecektir. Zira ehl-i takvâ ve vicdanın tefsiri böyle değil. Mezhebi de muhalif olacaktır. Biz millet-i Osmaniye erkeğiz. Kamet-i merdane-i istidad-ı milliyemize kadınların libası gibi süslü sefahet ve hevesat ve israfat yakışmıyor. Binâenaleyh, aldanmayalım.

خُذْ مَا صَفَا دَعِ مَا كَدُرْ

kaidesini "İyi olanı al, kötüyü terk et." düsturu'l-amel yapalım.

Ey bu vatan evlatları! Hürriyet'i fenâ bir şekilde tefsir edip anlatmayınız, tâ elimizden kaçmasın. Ve kokuşmuş olan eski esareti başka kapta içirmekle bizi boğmasınlar.³⁹ Zira hakiki hürriyet ve özgürlük Kur'ân'ın hükümlerine riâyet etmek, şerîatin adabıyla ve güzel ahlâk ile tahakkuk eder, neşvünema bulur. Sadr-i evvelin yani Sahabe-i Kiram'ın o zamanında âlemde vahşet, cebir, istibdad hükmettiği hâlde hürriyet ve adalet ve aralarındaki eşitlik bu dâvâmıza açık bir delildir. Yoksa Hürriyet'i ahlâksızlık ve şerîata uygun olmayan lezzetlerle, israflarla, başkalarının hukukuna tecavüzlerle ve nefsin arzularına uymak serbestiyetiyle tefsir edip açıklarsanız ve ona göre yaşarsanız, 'baskıcı' diye kabul ettiğiniz bir pâdişâhın esaretinden çıkmakla, nefsin rezil esareti altına girmiş olursunuz. Bununla beraber milletin 'çocuk istidadlı ve sefih olduğunu' ve paramparça olmuş eski esarete lâıyk olduğunu ve şerîata uygun hürriyete lâıyk olmadığını göstermiş olursunuz. -Zira bu milletin sefih olduğunu düşündüğünüz takdirde, "beyinsizce hareket eden malında tasarruf etmekten men edilir" kaidesine göre, milletin ortaya koyduğu fikir ve düşüncelerinin hiçbir değer ve kıymetinin olmadığını göstermiş olursunuz.- Hem bu milletin, geniş ve şaşalı olan şerîata uygun hürriyete lâıyk olmadığını kabul ederek onları çocuk yerine koyuyorsunuz... Zira eğer düşündüğünüz gibi millet çocuk fitratlı olursa, o hürriyet hiçbir engel tanımayan çocuk fitratlılara geniş olmaz, dar gelir. O zaman hem şanlı olan milli birlik ve beraberliğimiz; bozulmuş, kokuşmuş olan hâller ile fenâ bir hastalığa hedef olacaktır. Zira ehl-i takva ve vicdan sahipleri hürriyeti sizler gibi tefsir etmiyorlar. Hem hürriyeti bu şekilde yanlış açıklamanız o ehl-i takvanın mezhebine ve gittikleri yola da ters düşecektir.

Biz millet-i Osmaniye, Osmanlı erkeğiyiz. Mert olan milli istidadımızın boyuna postuna; kadınların elbisesi gibi, süslü olan ahlâksızlık, nefsanî hevesler ve

³⁹ Evet (maalesef Osmanlı'nın yıkılmasıyla) daha dehşetli bir istibdad ile pek acı zehirli bir esareti bize içirdiler.

israflar yakışmıyor. Buna binâen aldanmayalım. 'İyisini seç al, sıkıntı vereni bırak' kaidesini her işimizde düstur yapalım.

Şöyleki: Ecnebiyede terakkiyat-ı medeniyeye yardım edecek noktaları maal-memnuniye alacağız. Amma medeniyetin zünub ve mesavîsi olarak bazı âdât ve ahlâk-ı seyyie ki, ecnebilerde mehasin-i medeniye-i kesiresiyle muhat olduğu için çirkinliğini o kadar göstermiyor. Biz ise, aldığımız vakit su-i talih cihetiyle ve su-i intihap tarikiyle müşkilü't-tahsil mehasin-i medeniyeti terk edip, çocuk gibi heva ve hevese muvafık zünub-u medeniyete kesb ettiğimizden, muhannes gibi veya mütereccile gibi oluruz. Kadın, erkek gibi giyinse maskara olur. Erkek, kadın gibi süslense muhannesliktir, yakışmaz. Mert ve âlihimmet, zîb ü zîverle muzahraf cilveli hanım gibi olmamalı.

Avrupa'da ve yabancılarda medeniyetin terakki ve ilerlemesine yardım edecek noktaları yani fenleri ve sanatları memnuniyetle alacağız. Ama medeniyetin günâh ve fenâlıkları olan bazı kötü âdet ve ahlâkları terk edeceğiz. Çünkü ecnebilerde o kötü hâller, medeniyetin birçok güzellikleriyle örtüldüğü için çirkinlikleri o kadar görünmüyor. Biz ise medeniyeti aldığımız vakit kötü şansımsızdan dolayı bilim ve teknoloji gibi kazanılması müşkül ve sıkıntılı olan medeniyetin güzelliklerini terk ederek çocuk gibi nefsanî istek ve arzularımıza uygun olan medeniyetin günâhlarını alırsak muhannes -yani kadınlaşmış erkek gibi -veya mütereccile-yani erkekleşmiş kadın gibi- oluruz. Evet, kadın erkek gibi giyinse maskara olur, erkek kadın gibi süslense muhannesliktir, yakışmaz. Mert ve himmeti yüce olan zât; pis ve aldatıcı ziynetlerle cilveli hanım gibi süslenmemeli. Yani medeniyetin fenâlıklarını almakla kendimizi âleme rezil rüsva etmeyelim.

Elhasıl: *Zünub ve mesâvî-i medeniyeti, hudud-u hürriyet ve medeniyetimize girmekten seyf-i şerîatla yasak edeceğiz. Tâ ki, medeniyetimizin gençliği ve şebabeti, zülâl-i aynü'l-hayat-ı şerîatla muhafaza olsun. Kesb-i medeniyette Japonlara iktida bize lâzımdır ki, onlar Avrupa'dan mehasin-i medeniyeti*

almakla beraber, her kavmin mâye-i bekası olan âdât-ı milliyelerini muhafaza ettiler. Bizim âdât-ı milliyemiz İslâmiyette neşvünema bulduğu için, iki cihetle sarılmak zaruridir.

Elhasıl: Medeniyetin günâh ve fenâlıklarına, şerîatın kılıcıyla karşı çıkarak hürriyetin hudutlarına ve medeniyetimize sokmayacağız. Tâ ki medeniyetimin gençliği ve delikanlılığı, şerîatın hayat pınarının saf ve tatlı suyu ile muhafaza olunsun. Medeniyeti alırken Japonlar gibi yapmamız lazımdır ki; onlar Avrupa'dan teknoloji gibi medeniyetin güzelliğini almakla beraber milletlerinin içinde bulunan her kavmin hayatının bekâsına vesile olan milli âdetlerini muhafaza ettiler. Bizim ise âdetlerimiz İslâm kaynaklı olduğu için iki cihetle onlara sarılmak zaruridir. O iki cihetin birincisi İslâmiyet'e ait âdetler olması, diğeri ise milli örf ve âdetlerimiz oldukları içindir.

Ey hamiyetli ebnâ-yı vatan! Cemiyet-i millî ruhlarını fedâ etmekle saadetimize yol açtılar. Biz de bazı lezaizimizi terk ile onlara yardım edeceğiz. Zira o sofrayı nimete beraber oturuyoruz. Efkâr-ı fâside sahibi, yani hürriyet altında istibdadı ve mezalimi arzu edenler, mevt-i ebedîye mazhar olan ve zaman-ı mazi-nin çukurunda medfun olan istibdâdâtı veyahut seyl-i hurûşân-ı zaman içinde yuvarlanmış olan mezalimi, bir daha temaşa etmemek için, tarih-i hayat-ı hürriyetin beyânıyla, mazi ve hal meyanında delinmez bir sedd-i âhenin çekmek istiyorum.

Ey hamiyetli fedâkâr bu vatanın evlatları! Milli cemiyetimiz, ruhlarını fedâ etmekle getirdikleri şerîata uygun Meşrutiyet ile saadetimize yol açtılar. Biz de bazı lezzetlerimizi terk ile onlara yardım edeceğiz. Zîrâ o nimet sofrasında beraber oturuyoruz. Fakat bozuk fikirlere sahip olanlar, hürriyet perdesi altında baskı ve zulümleri arzu ederler. Ben ise bunlara karşı ebedi olarak ölen ve geçmiş zamanın çukurunda defnedilen istibdad ve baskıları görmemek veyahut coşan zamanın seli içinde yuvarlanmış, zulümleri bir daha temaşa etmemek için hürriyetin hayat bulduğu tarihi açıklamakla, geçmiş zaman ve

hâl-i hâzırdaki zaman arasında demirden delinmez kuvvetli bir set çekmek istiyorum.

Şöyleki: Bu inkılâp, doğurduğu hürriyeti, eğer meşveret-i şer'îyenin terbiyesine verse, bu milletin eski satvet ve kuvvetini ihyâ edecektir. Eğer vebâ-yı âğraz-ı şahsiyeye müsadif olsa, istibdad-ı mutlaka dönecek, o çocuk ölecek. Hürriyet tam zamanında doğdu. Ahval ve ilcaat-ı zaman tam terbiyesine hizmet ister. Sun'î ve ihtiyarî değil; tâ ki çok külfete muhtaç olsun. Eski zaman gibi bu kadar tazyikatın tesiriyle meyusiyet ve mahvolmak şanından olmayan hamiyet-i İslâmiye o kadar galeyana gelmiş ki, güya hürriyet rahm-ı mâderde tek mil yaşa kadar gelmiş. Kadem-nihâde-i saha-i vücud olduğu anda hükümfermalığını ilân ve hiçbir müsademata karşı tezelzüle ve delmeye uğramayacak bir sedd-i âhenin gibi veyahut taht-ı Belkısî gibi beş hakâik-i sabite üzerine teessüs edecek.

Şöyle ki: Bu büyük inkılabın doğurduğu hürriyeti, şer'îatın emrettiği meşveretin terbiyesine verse bu milletin eski güç ve kuvvetini ihya edip canlandıracaktır. Eğer bu Meşrutiyet-i meşru'a, veba ve şahsî garazlara rast gelip onların eline verilse her tarafı kuşatan tam bir baskı ve istibdada dönecektir ve o çocuk ölecektir.⁴⁰ Hürriyet tam zamanında doğdu. Zamanın hâller ve gerektirdiği şartlar ile tam terbiye edilip kemale ermesi için hizmet ister. Bu hürriyet fitrîdir, yapay ve suni bir şekilde oluşmamış ki; mükemmelleşmesi için çok sıkıntılara katlanmayı gerektirsin. Eski zamanlarda olduğu gibi, bu kadar sıkıştırmaların tesiriyle mahvolmayan ve ümitsizliğe düşmeyen İslâmî hamiyet ve gayret, o kadar galeyana gelip coşmuş ki; sanki hürriyet anne rahminde mükemmel yaşa kadar gelmiş, varlık sahasına ayak bastığı anda hükmü فرمانlığını ilan etmiştir. Ve hiçbir çarpışmaya karşı sarsılmayacak ve delinme-

⁴⁰ (Maalesef Osmanlı'nın yıkılmasıyla Üstâd'ın haber verdiği gibi o hürriyet gâyet zâlimâne bir baskıya dönüşmüştür.)

yecek demirden bir sur gibidir. Veyahut o Hürriyet, Belkıs'ın tahtı gibi beş sabit hakikat üzerine temeli atılıp bina edilecektir.

Birinci hakikat: *Mecmuda bir kuvvet bulunur; hiçbir fert o kuvvete mâlik olamaz: bir kalın şerit ile eczasından kalın bir telin kuvveti gibi... Veyahut efkâr-ı umumiyeyi mutazammın yeni hükûmetimiz ve eski hükûmetimiz gibi. Ey millet, biz şimdi kalın şeridiz. Her kim muhalefet ile veyahut hodserane ile bunu zayıf etse, umumun hakkına affolunamaz bir cinâyettir.*

BİRİNCİ HAKİKAT, TOPLUMUN BİR VE BERABER OLMASI

Bir ve beraber olan toplumda öyle bir kuvvet bulunur ki; hiçbir fert o kuvvete sahip olamaz. Kalın bir urgan ile ve o urganın içinde bulunan tek bir telin kuvveti gibi. Veyahut herkesin fikrini içinde bulunduran yeni hükûmetimiz ile zarurete binâen ferdi hareket eden eski hükûmetimiz gibi. Ey millet! Biz şimdi kalın bir urganız. Her kim muhâlefet ile veyahut kendi başına hareket ile bunu zayıflatırsa umûmun hakkına girmekle affedilmez bir cinâyet işler.

İkinci hakikat: *Zaman-ı sâlifte, yani galebe-i vahşet vaktinde âlemde hükûmferma, vahşetin mahsulü ve tedennî ve inkırazın mahkûmu olan kuvvet ve cebrin saltanatı idi. Herhangi devletin deveran-ı demmi yerine girmişse, öyle devletlerin sahâif-i tarihiyeleri baykuşların âşiyâneleri gibi satırları inkırazlarını çağırıyorlar, bağılıyorlar. Tasallut-u medeniyetin zamanında âlemin hükûmrânı ilim ve marifettir. Müvellidi medeniyet ve şanı tezayüd ve ömrü ebedî olduğundan herhangi devletin hayat ve müdebberi olmuşsa, o hükûmeti kendi gibi kayd-ı ömr-ü tabîiden ve ecel-i inkırazdan tahlis ve küre-i arz kadar yaşamasına istidat vermiş.*

Kitab-ı Avrupa sahâifi bunu alenen gösteriyor. Eğer denilse, şimdiye kadar bu hükûmet-i zaifeyi âdi adamlar idare edebilirlerdi. Fakat bu kadar metin ve dehşetli, kaviyen emel ettiğimiz yeni hükûmeti omuzunda taşıyacak harika ve

dâhi adamlar lâzımken, Asya ve Rumeli tarlası acaba öyle mahsulât verecek mi? Buna cevap: Eğer başka inkılâplar başa gelmezse, evet.

İKİNCİ HAKİKAT, GEÇMİŞ DEVİRLERDEKİ VAHŞETTEN KAYNAKLANAN BASKININ SALTANATI

Geçmiş devirlerde yani vahşetin gâlip geldiği vakitlerde, bütün dünyada hüküm ferma olan, vahşetin netice verdiği ve gerilemekten ibaret ve yıkılmanın da mahkûmu olan kuvvet ve cebrin saltanatıydı. Bu vahşetli saltanat, hangi devletin kan damarlarına girip dolaşmışsa o devleti kendisi gibi kısa olan doğal ömrü ile kaydederek her şeyi yıkan ecelin pençesine vermiş. Ve öyle devletlerin tarih sayfaları, baykuşların yuvasından çıkan sesler gibi gösteriyor ki; o sayfanın satırları hükmündeki o devletlerin, tarihten silinip yıkıldığını bağırıp çağırıyorlar. Yani onların yerlerinde baykuşlar ötüyor. Hiçbir devlet zulüm ile abad olmaz. Medeniyetin hâkim olduğu devirlerde ise âlemde hükümran olan ilim ve ma'rifettir. O ise medeniyeti doğurur. Ve şanı çoğalmaktır. Ve ömrü ebedi olduğundan herhangi bir devletin hayatı ve idarecisi olmuşsa o hükümeti, kendisi gibi kısa, fitrî ömre bağlı olmaktan ve her şeyi yıkan ecelin elinden kurtarır. Ve o devlete, küre-i arzın ömrü kadar yaşamasına istidad ve yetenek kazandırmış olur. Bir kitap hükmündeki Avrupa sayfalarındaki yaşayan devletler, bunu alenen gösteriyorlar. Bu hakikate misal isterseniz yıkılan eski hükümetimize ve devamını ümit ettiğimiz yeni hükümetimize bakınız.

Eğer denilse şimdiye kadar bu zayıf hükümeti basit adamlar idare edebilirdi fakat bu kadar sağlam ve dehşetli ve kuvvetli bir şekilde ümit edip beklediğimiz yeni hükümeti omuzunda taşıyacak olağanüstü dâhi adamlar lazımdır.

Acaba Asya ve Rumeli tarlası öyle adamları yetiştirecek mi? Buna cevap: Eğer başka inkılaplar başa gelmezse evet.⁴¹

Ve üçüncü hakikate dikkat et. Şöyleki: Bu zaman-ı mazide insan istidad-ı gayr-ı mütenâhiye mâlik iken, o kadar dar ve mahdud daire içinde hareket ediyordu ki, güya insan iken hayvan gibi yaşadığından, efkâr ve ahlâkı o daire nispetinde tedennî etmiş ve mahsur kalmıştı. Şimdi bu şer'î hürriyet-i âdilâne eğer yaşasa ve bozulmazsa, fikr-i beşerin ağır zincirlerini paralamakla ve istidad-ı terakkiye karşı setleri hercümerc ederek o küçük daireyi dünya kadar tevsî edebilir. Hattâ benim gibi bir köylü adam, Süreyya kadar ulvî olan idare-i umumîyi nazara alacak, âmâl ve müyûlâtın filizlerini orada bağlayacak. Ve herbir fil ve tavrının orada bir ihtizaz ile zîimedhal bulunacağından, himmet Süreyya kadar teâlî ve ahlâkı o derece tekemmül ve efkârı memalik-i Osmaniye kadar tevessü edeceğinden, Eflâtun'ları, İbn-i Sina'ları ve Bis-mark'ları, Dekart'ları ve Taftazanî'leri İnşallah geri bırakacak. Bu kuvvetli Asya ve Rumeli tarlası çok şübban-ı vatan mahsulü vereceğinden kaviyen ümitvarız.

Lâsiyyema: *Şu memalik-i Osmaniye umum enbiyanın mahall-i zuhuru ve devlet-i mütemeddine-i sâlifinin mehd-i teşekkülü ve şems-i İslâmiye'tin maşrı-ı tulûu oldu-ğundan, insanların fıtratlarında ettikleri bu üç istidadat-ı kemal bu hürriyetin yağmuru ile neşvünemâ bulsa, herkesin istidadı ve fikr-i münevverinin dal ve budakları şecere-i tûbâ gibi her tarafa açacaktır. Ve Şarkın Garba nispetini, seherin guruba nispeti gibi edecektir-eğer süst-ü ataletle ve sümum-u ağrâz ile kurtulmazsa.*

⁴¹ Maalesef Osmanlı'nın yıkılması ve Hilafetin kalkması gibi büyük felaketlere sebep olan inkılaplar olmasıyla bu beklentiler gerçekleşmemiştir.

ÜÇÜNCÜ HAKİKAT, GEÇMİŞ DEVİRLERDE BASKI ALTINDA TUTULAN İSTİDATLARIN GELİŞMEMESİ

Üçüncü hakikate dikkat et, yani şöyle ki; geçmiş zamanda insan sonsuz istidad ve yeteneklere sahip iken o kadar dar ve sınırlı daire içinde hareket ediyordu ki... Sanki insan iken hayvan gibi yaşadığından, fikirleri ve ahlâkı o dar daire nispetinde tedenni edip gerilemiş ve ona mahsur olarak bağlı kalmıştı. Şimdi bu adaletli, şeriata uygun hürriyet ve özgürlük eğer yaşarsa ve bozulmazsa insanların fikirlerini bağlayan ağır zincirlerini paralamakla ve terakki-i istidad ve yeteneğine karşı; setleri, surları darmadağın ederek insanın içinde yaşadığı o küçücük daireyi dünya kadar genişletebilir. Hatta benim gibi köylü basit bir adam, Süreyya yıldızı kadar yüce olan bütün devletin idaresini nazara alacak ve her türlü arzu ve meyillerin filizlerini o idareye bağlayacaktır. Ve o kişinin, her bir fiil ve tavrının o idarede yer bulup canlanacağından o vakit benim gibi bir adamın himmeti Süreyya yıldızına kadar yükselecek ve ahlâkı o derece mükemmel olacak ve fikirleri de Osmanlı Devleti'nin hudutları kadar genişleyeceğinden Eflatunları, İbn Sinaları, Bismarckları, Dekartları ve Taftazanileri inşallah geride bırakacaktır. Bu kuvvetli Asya ve Rumeli tarlası bu vatana hizmet edecek birçok genci yetiştireceğinden gâyet kuvvetlice Rahmet-i İlâhî'den ümit varız.

Özellikle Asya ve Osmanlı memleketlerinde bütün peygamberlerin gönderilmesi ve buraların geçmişte teşekkül edip oluşan medenî devletlere merkez olması ve İslâmiyet güneşinin doğduğu yer olması, bu yerlerdeki insanların fitratlarına, yaratılışlarına, bu üç mükemmel istidad ve yetenek olan din, medeniyet ve İslâmiyet ekilmiştir. Eğer bu fitratlar hürriyetin yağmuruyla neşvünema bulup gelişse herkesin istidad ve yetenekleri ve münevver fikirlerinin dal ve budakları, tuba-yı cennet ağacı gibi her tarafa yayılacaktır. Eğer o hürriyet; tembellik, atalet ve art niyetler denilen zehirlerle kurutulmazsa o

vakit Batı insanların saadeti, ufuktan akşam aydınlığının batması gibi, Doğu insanların saadeti ise seher vaktinde ufuklardan fecrin aydınlığının doğması gibi olacaktır. Yani onlar batarken biz doğacağız biiznillah.

Dördüncü hakikat: Şeriat-ı garrâ kelâm-ı ezeli'den geldiğinden, ebede gidecektir. Zira şecere-i meylü'l-istikmâl-i âlemin dalı olan insandaki meylü't-terakkinin mahsul ve semeresi olan istidadın telâhuk-u efkârla hâsıl olan netâicinin teşerrub ve tegaddî ile büyümesi nispetinde, şeriat-ı garrâ aynen maddî zihayat gibi tevessü ve intibak edeceğinden, ezelden gelip ebede gideceğine bürhan-ı bâhirdir. Asr-ı Saadet olan sadr-ı evvelin hürriyet ve adalet ve müsavâtı, bhusus o zamanda delil-i kat'îdir ki, şeriat-ı garrâ müsavâtı ve adaleti ve hakikî hürriyeti cemî revabıt ve levazimatıyla câmidir. İmam Ömer (ra), İmam Ali (ra) ve Selâhaddin Eyyubî â'sârı bu müddeâyâ delil-i alenîdir. Buna binâen, kat'îyen hükmediyorum: Şimdiye kadar noksaniyetimiz ve tedenniyatımız, su-i ahvalimiz dört sebepten gelmiş:

1. Şeriat-ı garrânın adem-i mürâât-ı ahkâmından,
2. Bazımüdâhinlerin keyfemâyeşâ su-i tefsirinden,
3. Zâhirperest âlim-i câhilin veyahut câhil-i âlimin taassubat-ı nâ-bemahallinden,
4. Su-i talih cihetiyle ve su-i intihap tarikiyle müşkilü't-tahsil olan Avrupa mehasinini terk ederek, çocuk gibi hevâ ve hevese muvafık zünub ve mesâvî-i medeniyeti tuti gibi taklittendir ki, bu netice-i seyyie zuhur ediyor. Memurîn hakkıyla vazifesini ifa etse, memur olmayan ilcaat-ı zamana muvafık sa'y etse, sefahete vakit bulamayacaktır. Bu iki kısmın herhangisinde bir fert, sefahete inhimak gösterdiyse, bu, heyet-i içtimaiye içinde muzır bir mikrop suretine giriyor.

DÖRDÜNCÜ HAKİKAT, ŞERÎAT CENÂB-I HAKK'IN EZELÎ İLMİNDEN GELDİĞİ İÇİN EBEDÎ KALACAKTIR

Gâyet parlak olan şerîat, Cenâb-ı Hakk'ın ezeli kalamından geldiği için ebede gidecektir. Zira bir ağaç hükmündeki mükemmelleşme âleminin bir dalı olan insandaki ilerleme meyli ve o meylin bir mahsülü ve meyvesi olan istidad ve yetenekler, fikirlerin kaynaşmasından doğan neticeleri içip ondan gıdalandıkları kadarıyla büyüyorlar. Gâyet parlak olan Şerîat-ı Muhammedî'ye (asm) de aynen canlıların vücutlarının gelişmesi gibi genişleyip insanlardaki o ilerlemeye uyum sağlayacaktır. Bu ise o şerîatın başlangıçsızlıktan gelip sonsuzluğa kadar gideceğine açık bir delildir. Asr-ı Saadet olan İslâmiyet'in doğuşuyla hâsıl olan ve yaşanan hürriyet adalet ve eşitlik, özellikle o zamanda, bunların uygulanması, kesin delildir ki; gâyet parlak olan Şerîat-ı Muhammediye (asm); eşitliği adaleti ve hakiki hürriyet ve özgürlüğü, bütün bağları ve onlara lazım olan şeylere camidir ve içinde toplamıştır. Hz. Ömer (ra), Hz. Ali (kv) ve Selahaddin-i Eyyübi (r. aleyh) yaptıkları icraat ve ortaya koydukları eserler bu dâvâmıza açık bir delildir. Buna göre kesin bir hükümle diyorum ki; şimdiye kadar noksanlıklarımız, gerilemelerimiz ve kötü hâllerimiz dört sebepten kaynaklanıyor.

- 1- Parlak şerîatın hükümlerine uymayıp İslâmiyet'i yaşamamaktır.
- 2- Bir kısım riyakâr insanların şerîatı istedikleri gibi yanlış tefsir edip anlatmalarıdır.
- 3- Her şeyi zahirine göre anlatan âlim bilinen câhilin veyahut câhil olduğu hâlde âlim görünenlerin gösterdikleri yersiz olan taassuplardır.
- 4- Biz Müslümanlar kötü şans ve talihsizlik cihetiyle, kötü bir tercih yaparak kazanılması zor ve müşkülâtlı olan teknoloji gibi Avrupa medeniyetinin güzelliklerini terk ettik. Ve çocuk gibi nefsin arzularına, heva ve hevesine uygun o medeniyetin günâh ve fenâlıklarını alarak

papağan gibi Avrupalıları taklit etmemizdir ki; Müslümanların başına bu felaket denilen, kötü netice ortaya çıktı.

Eğer memurlar hakkıyla vazifesini yerine getirirler, memur olmayanlar zamanın şartlarına uygun olarak çalışmış olsalar, sefahate ve ahlâksızlığa vakit bulamayacaklardır. Bu iki kısmın herhangi birinde, bir fert ahlâksızlığa meyledip düşmüş ise bu toplumsal hayat içinde zararlı bir mikrop suretine girer.

Beşinci hakikat: *Zaman-ı sabıkta revâbıt-ı içtimâ ve levazım-ı taayyüş ve fevaid-i medeniyet o kadar tekessür ve teşaub etmediğinden, bazı kalil adamların fikri, devletin idaresine yarı kâfi gibi idi. Amma bu zamanda revâbıt-ı içtima o kadar tekessür etmiş ve levazım-ı taayyüş o derece taaddüt etmiş ve semerat-ı medeniyet o kadar tefennün etmiş ki, ancak yalnız kalb-i millet hükmünde olan meclis-i meb'usan ve fikr-i ümmet makamında olan meşveret-i şer'î ve seyf ve kuvvet-i medeniyet menziline bulunan hürriyet-i efkâr o devleti taşıyabilir ve idare ve terbiye edebilir. Bu hakikate misal, eski hükûmet-i müstebide, yeni hükûmet-i meşrutadır.*

BEŞİNCİ HAKİKAT, GEÇMİŞ ZAMANLARDA MEDENİYETİN GELİŞMEMESİ

Geçmiş zamanlarda toplumsal bağlar ve hayat şartları ve medeniyetin faydaları ve yenilikleri fazlasıyla artıp dallanıp budaklanmadığından azınlıkta olan bir kısım adamların fikirleri devletin idaresine yarım yamalak da olsa yeterli gibiydi. Ama bu zamanda toplumsal bağlar o kadar çoğalmış ve yaşam için lazım olan şeyler o derece artmış ve medeniyetin meyveleri o kadar fennîleşip bilimsel hâle gelmiş ki; ancak bütün milletin kalbi hükmünde olan millet meclisi ve milletin düşüncesi makamında olan şer'îata uygun meşveret ve medeniyetin kılıç ve kuvveti hükmünde bulunan hür ve özgür fikirler, o devleti taşıyabilir ve idare ve terbiye edebilir. Bu hakikate misal ise çevrenin baskı-

sıyla veya yapmaya mecbur kaldığı eski hükümetin istibdadı ve yeni kurulan Meşrutiyet hükümetidir.⁴²

Üçüncü Hakikatin bana verdiği vazife ile ve hürriyetin ferman-ı mezuniyetiyle, üç şey ihtar ediyorum.

Birincisi: *Bir cisim birden zerrattan tahallül ve yeni zerrattan teşekkül eylemesi muhal olacağından, cism-i devletin birden memurîni ref ve yenilerini ikame eylemesi, muhal olmasa da müteazzirdir. Binâenaleyh, istidad-ı habis ve kabil-i ıslah olmayan adamları zâten cism-i devlet def-i tabîi ile ifraz edecektir. Amma kabil-i ıslah olanlar, zâten güneş garptan tulû etmediğinden, tevbenin kapısı açıktır. Bunların tecrübelerinden istifade etmeli. Bunların yerini dolduracak, kırk sene lâzım. Yoksa umumu aleyhinde itâle-i lisân ve terzil etmek, bu şanlı olan ittihad-ı milleti-bozulmuş bazı efkâr ve ahlâklarına binâen-bir hastalığa hedef edecektir.*

Üçüncü hakikatin bana verdiği vazife ile ve şerîata uygun hürriyetin emir buyurduğu izin ile üç şeyi ihtar ediyorum.

Birincisi: Nasıl ki; canlı bir cismin, var olan bütün atom ve hücrelerinin bir anda dağılması ve aynı anda da yeni atom ve hücrelerden teşekkül edip tekrar meydana gelmesi muhâl ve imkânsızdır. Öyle de bir vücut hükmündeki devletin de birdenbire bütün vazifeli memurlarını almak ve yerlerine yenilerini getirip yerleştirmek imkânsız olmasa da çok zordur. Buna göre kalitesi düşük, yeteneksiz ve ıslahı mümkün olmayan memurları zâten devletin vücudu fitrî olarak dışarıya atacaktır. Ama ıslahı mümkün olanlar ise güneş batıdan doğ-

⁴² Bu açıklama günümüze de ışık tutmaktadır şöyle ki: Şimdiki hükümetimizden önceki idareciler bile bile irtica adı altında oluşturdıkları kanunlarla hep Müslümanları baskı altına alıp zulmettiler. Yeni hükümetimizi oluşturan idarecilerimizden temennimiz, olumlu ve müspet olan hal ve hareketlerini arttırmalarıyla beraber, İlâhi adalet ve merhamet üzerine tesis etmelerini beklediğimiz yeni bir anayasayı oluşturmalarıdır.

madığı için tövbe kapısı açık olduğundan, inşallah onlar tövbe edip ıslah olacaklardır. Bunların tecrübelerinden istifade edilmeli, yoksa onlar atılacak olursa yerlerini doldurmak için kırk sene lazımdır. Eğer onların hepsinin aleyhinde konuşulursa ve onlar rezil edilirse bu şanlı milletin birliği; bozulmuş bazı fikirler ve ahlâklar denilen hastalıkların saldırılarına hedef olacaktır.

İkincisi: *Ben şarkın dağlarında büyümüştüm. Merkez-i Hilâfeti güzel tahayyül ediyordum. Vaktâ ki, bundan yedi-sekiz ay mukaddem Dersaadet'e geldim. Gördüm ki, İstanbul, tevahhuş ve tenafur-u kulûb sebebiyle medenî libası giymiş vahşî bir adama benzerdi. Şimdi, ittihad-ı millî sebebiyle, medenî adam, fakat yarı medenî, yarı vahşî libasında bize arz-ı dîdâr ediyor. Evvel şarkta fenaliğin sebebi, şarkın uzvu hastalanmış zannediyordum. Vaktâ ki, hasta olan İstanbul'u gördüm, nabzını tuttum, teşrih ettim. Anladım ki, kalbindeki hastalıktır, her tarafa sirâyet eder. Tedavisine çalıştım; bir divanelikle taltif edildim.*

Hem de gördüm ki, medeniyet-i hakikiyeyi teşkil eyleyen İslâmiyet, maddî cihetinde medeniyet-i hâzıradan geri kalmış; güya İslâmiyet su-i ahlâkımızdan darılmış, mazî tarafına dönüp gidiyor. Zaman-ı Saadete bizi şikâyet edecektir. Bunun en büyük sebebi, istibdattan sonra, mürşid-i umumî üç büyük şubenin ki, "Cümlelerin maksudu bir amma rivâyet muhtelif," veyahut

عِبَارَاتُنَا شَتَّى وَحُسْنُكَ وَاحِدٌ وَكُلُّهُ إِلَى ذَٰكَ الْجَمَالِ يُشِيرُ

beytinin mâsadaki olan ehl-i medrese ve ehl-i mektep ve eh-i tekkenin, tebayün-ü efkâr ve tehalûf-ü meşâribidir. Bu tebayün-ü efkâr ahlâk-ı İslâmiyenin esasını sarsmış, ittihad-ı milleti çatallaştırmış.

İbarelerimiz ayrı ayrı ise de güzelliğin birdir. Hepsi de o güzelliğe işaret ediyorlar. Terakkiyat-ı medeniyeden geri bırakmıştır. Zira biri ifrat ile diğerini tekfir ve tadel ediyor; öteki tefrit ile onu teşhil ve gayr-ı mutemed addediyor. Bunun çaresi, tevhid ile ve efkârlarının mabeyninde teyid ile münasebet ile

musalâhadır. Tâ itidal noktasında musafaha ile birleşmeli ki, âheng-i terakkîyi ihlâl etmesinler.

İkincisi: Ben Şark'ın dağlarında büyüdüm. Hilafetin merkezini güzel tahayyül edip düşünüyordum. Ne vakit ki; bundan yedi-sekiz ay önce merkeze geldim. Gördüm ki; İstanbul, kalplerin birbirlerine vahşet ve nefretleriyle medenîlerin elbisesini giymiş vahşi bir adama benzerdi. Şimdi şerîata uygun olan Meşrutiyet denilen milli birlik ve beraberlik vesilesiyle o merkez medeni bir adam oldu. Fakat o İstanbul'un içindeki İslâmiyet ve milleti düşünen kısmı, yarı medeni ve milleti Avrupalılaştırmaya çalışan kısmı ise yarı vahşi bir elbisede bize boy gösteriyor. Önceden Şark'ta fenâliğin sebebi Devlet-i Aliyye'nin bir uzvu olan Şark'ı hastalanmış zannediyordum. Ne zaman ki hasta olan İstanbul'u gördüm nabzını tuttum muayene ettim. Anladım ki; o hastalık merkezde bulunan kalplerdeki hastalıktır ki her tarafa sirâyet etmiştir. Tedavisine çalıştım, bir divanelikle taltif edildim. Hem de gördüm ki; gerçek medeniyeti oluşturan İslâmiyet maddî cihette Avrupa medeniyetinden pek geri kalmış. Güya İslâmiyet kötü ahlâklarımızdan darılmış, geçmiş zaman tarafına dönüp gidiyor, Asr-ı Saadet'e bizi şikâyet edecektir. Bunun en büyük sebebi art niyetlilerin baskısından sonra herkese doğru yolu gösteren üç büyük şu'bedir ki; hepsinin de hedefi birdir ama rivâyetler ayrı ayrıdır. Veyahut "Ey Rabbim ibare ve ifadelerimiz ayrı ayrı da olsa senin güzelliğin birdir, bu ibarelerin hepsi o güzelliğine işaret eder." Bu beytin ifade ettiği manayı gösteren medrese ehli, mektep ehli ve tekke ehlinin hedefleri bir olduğu hâlde fikirlerinin birbirlerine zıt olması ve meşreplerinin birbirlerine muhâlefetidir. O fikirlerin aralarındaki bu ziddiyet; İslâmî ahlâkımızın esasını sarsmış, milli birlik ve beraberliğimizi çatalaştırmış ve medeniyetimizin gelişmesini geri bırakmıştır. Zira bu üç İslâmî müesseseden biri olan medrese, tekke ve zaviyeler; taassuplarından dolayı çok ileri giderek mektebe gidenleri küfürle itham edip onların dalalete düştüğünü iddia ediyorlar. Mektebe gidenler ise ekseriyetle hakıyla İslâmiyet'i öğrenip yaşayamadıklarından; medrese, tekke ve zaviye-

lerin çağın çok gerisinde kaldığını düşünüp onlara itimat edilmez diyerek onları câhillikle suçluyorlar.

Bu hastalıktan kurtulmanın çaresi bu üç taifeyi birleştirmek ve fikirlerinin arasındaki münasebeti güçlendirmekle onları musalaha ettirip barıştırmaktır. Tâ orta yolu bulmak noktasında onları musafaha ettirip birleştirmek lazımdır ki; terakki ve ilerlemenin gerektirdiği ahenk ve dengeyi bozmasınlar.⁴³ Böylece biz Müslümanlar hem maddeten hem de manen ilerlemekle bizimle yarışanları geçeceğiz.

Üçüncüsü: *Ben vaizleri dinledim; nasihatleri bana tesir etmedi. Düşündüm. Kasâvet-i kalbimden başka üç sebep buldum:*

Birincisi: Zaman-ı hâzırâyı zaman-ı sâlifeye kıyas ederek yalnız tasvir-i müddeâyı parlak ve mübalâğalı gösteriyorlar. Tesir ettirmek için ispat-ı müddeâ ve müteharri-i hakikati iknâ lâzım iken, ihmal ediyorlar. İkincisi: Birşeyi terğib veya terhib etmekle ondan daha mühim şeyi tenzil edeceklerinden, muvâzene-i şeriatı muhafaza etmiyorlar. Üçüncüsü: Belâğatın muktezası olan, hale mutabık, yani ilcaat-ı zamana muvafık, yani teşhis-i illete münasip söz söylemezler. Güya insanları eski zaman köşelerine çekiyorlar, sonra konuşuyorlar.

Üçüncüsü: Ben vâizleri dinledim. Nasihatleri bana tesîr etmedi. Düşündüm, kalbimin katılığından başka “Üç Sebep” daha buldum.

Birincisi: Hâzır zamanı geçmiş zamana kıyas ederek o vaazlarını güzel bir şekilde suretlendirip abartarak anlatıyorlar. O nasihatın tesir etmesi için söylediklerini ispat etmek ve hakikati arayanı ikna etmek lazım olduğu hâlde, bu ciheti ihmal ediyorlar.

⁴³ Maalesef o zamanda Üstâd'ımızın bu temennisi olmamış fakat şimdi gerçekleşmeye başlamıştır ve bu kadar sıkıntı çeken ehl-i î mân inşallah bu birlik ve beraberliği tam gerçekleştirip medenileri geçecektir. Rabbim bu ilerlememizi her türlü mâni ve engellerden muhafaza eylesin.

İkincisi: Bir ibâdete teşvik yaparken ve korkutarak bir günâhı terk ettirmeye çalışırken ondan daha mühim ve büyük bir ibâdeti veya günâhı basit gösteriyorlar. Ve şeriatın ölçülerini muhafaza etmiyorlar. Mesela, gıybet gibi bir günâhı zina gibi bir günâhtan daha önemliymiş gibi gösteren hadis-i şerifi mutlak kabul ederek her çeşit gıybeti zinadan önemliymiş gibi anlatmak yanlışlığını yapıyorlar. Ancak hadiste ifade edildiği gibi bazı gıybetler katl ve cinâyete sebep olabileceğinden, Allahu alem o kısım gıybetler kastediliyor. İşte bazı vaizlerin nasihat ederken zinayı hafife almak veyahut bir sünneti farzdan daha önemliymiş gibi cazip bir şekilde anlatmamaları gerekmektedir.

Üçüncüsü: Belagatin gereği olan mukteza-yı hâle mutabık ve ortam ve zamanın gerektirdiği şartlara uygun ve hastalığın teşhisine münasip söz söylemezler. Güya insanları eski zamanın köşelerine çekiyorlar sonra konuşuyorlar. O eski zamandaki insanların anlayabilecekleri seviyeye uygun olarak yapılan nasihatleri, bugünkü insanların seviye ve anlayışlarını dikkate almadan aynen aktarıyorlar.

Sonuç olarak büyük vaizlerimiz hem âlim-i muhakkik olmalı, tâ ispat ve iknâ etsin. Hem hakîm-i müdakkik olmalı, tâ muvâzene-i şeriatı bozmasın. Hem belîğ-i muknâ olmalı, tâ mukteza-yı hâl ve ilcaat-ı zamana muvafık söz söylesin. Ve mizan-ı şeriatle tartsın. Ve böyle olmaları da şarttır.

Yaşasın şeriat-ı garrâ! Yaşasın adalet-i îlâhî! Yaşasın ittihad-ı millî! Ölsün ihtilâf! Yaşasın muhabbet-i millî!.. Gebersin ağrâz-ı şahsiye ve fikr-i intikam! Yaşasın şecaat-ı mücessem askerler! Yaşasın satvet-i muşahhas ordular! Yaşasın akıl ve tedbir-i mücessem dindar cemiyet-i ahrâr ve Nur talebeleri. (Haşiye-1) Said Nursî

Sonuç olarak büyük vaizlerimiz hem ilmî araştırma yapan âlim olmalıdır. Tâ ki İslâmî emirleri, dinleyenlere ispat etsin. Hem hikmetle konuşan müdakkik biri olmalı ki; şeriatın ölçülerini bozmasın. Hem belagatli güzel konuşmasıyla

insanları ikna etmelidir ki; tâ ortama ve zamanın şartlarına göre söz söylesin ve şeriatın terazisiyle her şeyi tartsın ve böyle olması da şarttır.

Yaşasın şeriatı garra! Yaşasın adalet-i İlâhi! Yaşasın milli birlik ve beraberlik! Ölsün Müslümanların arasındaki ihtilaf! Yaşasın milletin arasındaki muhabbet ve sevgi! Gebersin şahsî garazlar ve intikam almak fikri! Yaşasın cisimleşmiş şecaat olan kahraman askerler! Yaşasın ezici bir güç olan ordular! Yaşasın cisimleşmiş akıl ve tedbirden oluşan dindar ve şeriate uygun hürriyetperver toplum! Yaşasın yaraları tedavi etmek fikrinde olan Halîfe-i Peygamber -Sultân Abdülhamîd Han!-⁴⁴

Üstâd'ımız bu nutkun sonunda mealen diyor ki; dağ ağacının meyvesi iyice çiğnenmeyince hazmı ağır geldiği gibi öyle de bu konuşmam da dikkatli bir şekilde anlayarak okunmakla hazmedilmelidir. Tâ ki yanlış anlaşılmasın. Yoksa hakkımı helal etmem!

"Hâşiye-1: Medâr-ı ibret ve hayrettir ki, kırk üç sene evvel Hürriyet'in üçüncü gününde, İstanbul'da, hem sonra Selânik'te Meydân-ı Hürriyet'te binler siyâsîlere karşı da'vâ ettiği ve bütün kuvvetiyle şeriatı istediği ve Hürriyet'i ve Meşrutiyeti şeriate hizmetkâr yaptığı ve sonra Otuz Bir Mart'ta Hareket Ordusu gâyet dehşet ve şiddetle şeriat isteyenleri mes'ûl ettikleri zamanda, Dîvân-ı Harb-i Örfî'de Said'in bu münteşir nutuklarından tam beraat verildiği hâlde; şimdi ise, siyaseti otuz seneden beri bıraktığı ve o nutuklarına nisbeten siyasete pek az teması için, yirmi yedi sene dinsizlik hesabına işkenceler, gadarâne azab ve cezâlar verenler, elbette din namına zulmettiklerini ve engizisyonlardan (ortaçağdaki işkenceci Hristiyan mahkemeleri) daha zâlim olduklarını isbat eder. Saîdü'n-Nûrsî

⁴⁴ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 347-356.

Hâşiye-2: Üstâdımız o zaman Türkçe'yi iyi bilmiyordu. Nutuklarını neşreden cerîdeler, bazı kelimelerin ma'nâsını bilmediklerinden, beş-altı kelimedede sehiv olduğundan, tashîh edildi. Müstensih"⁴⁵

Bu hitap, Sultân Abdülhamîd Han'ın zayıf düştüğü ve kısa bir zaman sonra vazifeden alınacağı bir ortamda gerçekleşmiştir. Maalesef o gün konuşanlar Halîfeye her türlü hakaret ve saygısızlığı gösterirken Bediüzzaman Hazretleri ise onu takdir ederek hiçbir saygısızlıkta bulunmadığı gibi İttihâd ve Terakki hükûmetinin de istikametten ayrılmaması için her türlü ikna metodu ile onlara nasihatte bulunmuştur. Ve o konuşmasında baştan sona kadar bütün gayre-tiyle, hep Meşrutiyet ve Hürriyet'i, şerîata uygun olarak devam ettirmek için açıklamalar yapmıştır.

Ne gariptir ki; bir kısım insanlar bu konuşmayı dahi doğru değerlendirmeyip Bediüzzaman Hazretleri'nin aleyhine suç unsuru olarak kullanıyorlar. Cenâb-ı Hak hiçbir insanı hissiyatına mahkûm eylemesin.

Bütün bu açıklamalardan anlaşılıyor ki; Bediüzzaman Hazretleri ve bir kısım dindar mütefekkirler, İttihâd ve Terakki döneminde onlarla bazen beraber olmuşlardır. Onların içinde bulunan masonların ve gizli münafıkların Meşrutiyet ve Hürriyet'i, dinsizliğe âlet etmek için çalışmalarına mukabil, Bediüzzaman ve arkadaşları Meşrutiyet-i Meşru'a ve Hürriyet-i Şer'îye diyerek onları İslâmiyet'e ve şerîata vesile yapmaya çalıştıkları hâlde, maalesef muhalifleri muvaffak olmuşlar onlar muvaffak olamamışlardır.

⁴⁵ Bediüzzaman, Mektubat 2, s. 494.

BEDİÜZZAMAN HAZRETLERİ’NİN SİYASETLE İŞTİGALİ

Bediüzzaman Hazretleri nasıl bir siyaset takip ettiğini de şöyle beyân eder: “Ey kardeşlerim! Kırk beş sene evvel (1910’dan önce verdiği) Eski Said’in bu dersinden anlaşılıyor ki; o, İslâmî siyasetle ve sosyal hayatla fazlasıyla meşgul olmuştur. Fakat sakın zannetmeyiniz ki; o, dini siyasete âlet veya vesile yapmak mesleğinde gitmiş. Hâşâ belki o, bütün kuvvetiyle siyaseti dine âlet ediyormuş. Ve derdi ki: “Dinin bir hakikatini bin siyasete tercih ederim.” Evet, o zamanda yani kırk-elli sene evvel hissetmiş ki bazı münafık zındıklar siyaseti dinsizliğe âlet etmeğe teşebbüs edeceklerdir, o niyetlerine ve fikirlerine karşılık vererek, o da bütün kuvvetiyle siyaseti İslâmiyet’in hakikatlerine bir hizmetkâr, bir âlet yapmağa çalışmıştır. Fakat o zamandan yirmi sene sonra gördü ki, o gizli münafık zındıkların Batılılaşmak bahanesiyle siyaseti dinsizliğe âlet yapmalarına karşılık, bir kısım dindâr ehl-i siyaset, yanlış olarak dini siyaset-i İslâmiye’ye âlet etmeye çalışmışlardı.⁴⁶

Bu siyasetle iştigali 1919 senesine kadar devam etmiş Avrupa menşe’li ve tarafgirane siyasetçiliğin zararlı neticelerine binâen “siyasetten ve şeytandan Allah’a sığınırım” diyerek o art niyetli siyaseti bırakmış ve bütün gayretiyle Kur’ân’a ve îmâna hizmeti esas hâline getirmiştir. Bunu da Risâle-i Nûr’un Yirmi İkinci Mektup’un Dördüncü Vechi’nde şöyle ifade etmiştir: “Cây-ı dikkat bir hâdis: Bir zaman, bu garazkârâne tarafgîrlık neticesi olarak gördüm ki, mütedeyyin bir ehl-i ilim, fikr-i siyâsîsine muhâlif bir âlim-i sâlihi, tekfir derecesinde tezyîf etti. Ve kendi fikrinde olan bir münâfiğı, hürmetkârâne medhetti. İşte siyâsetin bu fenâ neticelerinden ürktüm,

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَ السِّيَاسَةِ

dedim. O zamandan beri hayat-ı siyâsiyeden çekildim.”

⁴⁶ Bediüzzaman, Mektubat 2, s. 453.

SULTÂN'I TAHTTAN İNDİRMEK İÇİN VERİLEN FETVÂ İLE ALÂKASININ OLMAMASI

Yapılan iftiralardan birisi de şudur ki: "Bediüzzaman Hazretleri Mehmed Âkif merhumla birlikte İttihadcılarla bir olup 1907-1909 yılları arasında Sultân Abdulhamid Han'ın tahttan indirilmesine çalışıp aleyhinde konuşmalar yapmışlar, hatta Sultân Abdülhamîd Han'ı güya tahttan indirmek için fetvâlar vermişler" gibi asılsız iddialar ortaya atılmaktadır.

Hâlbuki Bediüzzaman Hazretleri'nin Mehmed Akif'in başyazarlığını yaptığı Sırat-ı Müstakim dergisiyle 1911'e kadar bir irtibatı olmamıştır. Bediüzzaman Hazretleri'nin, Mehmed Akif ve diğer aydınlar gibi, Sultân Abdülhamîd Han'ı rencide edecek makâle veya konuşması ne Sırat-ı Müstakim dergisinde ne de başka bir yayında hiçbir zaman olmamıştır. Ancak Bediüzzaman Hazretleri İslâmiyet'e hizmet gayesiyle İttihâd-ı Muhammedî Cemiyetinin fikirlerini neşredip yayan Volkan Gazetesi'nde, hem İttihâd-ı Muhammedî Cemiyeti'nin kuruluş gayesini, hem de Meşrutiyetin İslâm şeriatına uygun olmasını gerektiğini îzâh eden kâideli ilmî beyânlarını, makâlelerle yayınlıyordu. Hem önceden vesikalarını gösterdiğimiz gibi Bediüzzaman Hazretleri bütün faaliyetlerinde Sultân Abdülhamîd Han'ı bitirmek değil, Hilafetin ve Devlet-i Aliyye'nin devam etmesini asıl maksat yapmıştır.

Maalesef bir kısım art niyetli veyahut tarihçi görünümlü insanlar ve hocalar, Sultân Abdülhamîd Han'ın aleyhinde olan isimlerle birlikte, Bediüzzaman Hazretleri'nin ismini de söylemeleri ve o hakaretleri Bediüzzaman Hazretleri de yapmış gibi göstermeleri, gâyet çirkin bir zulüm ve iftiradan başka bir şey değildir. Mesela: Elmalılı Hamdi Yazır tarafından yazılan ve imza edilen Sultân Abdülhamîd Han'ın payitahttan indirilme fetvâsından bahsedilirken Bediüzza-

man Hazretleri'nin bu iş ile hiçbir alâkası olmadığı hâlde sanki o da varmış gibi gösterilmektedir. Hâlbuki bu hakikat vesikalarla sabittir, araştırılabilir.⁴⁷

Hem bir kısım insanlar Mehmed Akif'in, Sultân Abdülhamîd Han aleyhinde konuşmalarını anlatırken sanki o konuşmaları Bediüzzaman da yapmış gibi laf cambazlıklarıyla "işte Sultân Abdülhamîd Han'a muhâlefet eden Mehmed Akifler ve Bediüzzamanlar" diyerek o hakareti o da yapmış gibi göstermeye çalışıyorlar. Allah (cc) hiçbir Müslümanın vicdanından insaf ve iz'anı almasın. Âmin.

BEDİÜZZAMAN HAZRETLERİ'NİN İTTİHÂD-I MUHAMMEDÎ İLE İRTİBATI

İttihâd-ı Muhammedî Cemiyeti, Osmanlı İmparatorluğu'nda İkinci Meşrutiyet döneminde faaliyet gösteren İslâmiyet'i savunan dini bir cemiyettir. Resmî açılışı 3 Nisan 1909 yılında Ayasofya Camii'nde yapılmıştır. Bu cemiyetin kurucuları içerisinde Müslümanların imatlarını kazanmış âlim ve fazıl şahsiyetler bulunmaktadır. Bediüzzaman Hazretleri İttihâd-ı Muhammedî Cemiyeti'ne girişini şöyle anlatmaktadır. "İşittim, İttihâd-ı Muhammedî (asm) nâmîyla bir cem'iyet teşekkül etmiş. Nihâyet derecede korktum ki; bu ism-i mübarekin altında bazılarının bir yanlış hareketi vücuda gelsin. Sonra işittim: Bu ism-i mübareki bazı mübarek zevât, -Süheyl Paşa ve Şeyh Sâdık gibi daha basit ve sırf ibâdete nakletmişler. Ve o cem'iyetten kat'ı alâka ettiler. Siyasete karışmayacaklar. Lâkin tekrar korktum, dedim: Bu isim umumun hakkıdır, tahsis ve tahdid kabul etmez... Kezâlik o ism-i mübareke intisab ettim."⁴⁸ Bediüzzaman Hazretleri İttihâd-ı Muhammedî Cemiyeti'nin bir naşir-i efkârı olmuş olan Volkan Gazetesi'nde hem o cemiyetin kuruluş gayesini hem de Meşruti-

⁴⁷ A.g.e., s. 453.

⁴⁸ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 306.

yetin İslâm şeriatına uygun olması gerektiğini îzâh eden kaideli ilmî yazılarını ve makâlelerini yayınlamıştır. Hatta Divan-ı Harb'de sordular;

"İttihâd-ı Muhammedî'ye (a.s.m.) dâhil misin?"

Dedim: Maaliftihar! En küçük efradındanı. Fakat benim târif ettiğim vecihle... Ve o İttihâddan olmayan, dinsizlerden başka kimdir, bana gösterin.⁴⁹

Maalesef Osmanlı Devleti'nin ve Hilafetin çok zor günler yaşadığını ve yıkılmaya yüz tuttuğunu fark eden Bediüzzaman Hazretleri, devletin bekası ve şeriat-ı Muhammediye'nin (asm) devamına vesile olabilecek bir ışık ve bir çıkış yolu nerede gördüyse ona sarılmıştır. Hiçbir zaman istikametten ayrılmadan ister şahıs olsun ister cemiyet olsun beraber olduklarının doğruluklarını kabul etmekle beraber onların var olan yanlışlıklarını da düzeltmeye gayret etmiştir.

Görüldüğü gibi Bediüzzaman Hazretleri, Sultân Abdülhamîd Han döneminde olduğu gibi her zaman ifrat ve tefritten kaçarak doğru olan istikamet yolunu tercih etmiştir. Meşrutiyet ve Hürriyet'i, kabul ederken Meşrutiyet-i meşru'a (şeriata uygun meşrutiyet) şartıyla imza vermiş ve Hürriyet-i Şer'iyye (şeriata uygun özgürlük) diyerek bunları İslâmiyet'e hizmet vesilesi yaparak çalışmıştır. Hata edenleri îkaz ettiği gibi, gizli münafıklara karşı hayatını hiçe sayarak hak ve hakikati müdâfaa etmiştir. Buna delil ise onun hiçbir zaman Ehl-i sünnet ve'l-cemaate ve cumhuru ulemâya muhâlefet etmemesidir. Bediüzzaman Hazretleri, bu mücâhedesini Cumhuriyet Dönemi'nde de devam ettirmiş ve bunun neticesinde dünyanın şeklini değiştirecek Kur'ân'ın tefsiri olan Risâle-i Nûrları, sadâkatli Nur Talebelerini ve hâli hâzırda da îmâna hizmet eden samimi şahsiyetleri arkasında bırakarak Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. Allah (cc) rahmet eylesin.

⁴⁹ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 302.

SULTÂN ABDÜLHAMÎD HAN TAHTTAN İNDİRİLİRKEN BEDİÜZZAMAN HAZRETLERİ'NİN ONUN ALEYHİNDE HİÇBİR KONUŞMA YAPMAMASI

Bediüzzaman Hazretleri'nin Sultân Abdülhamîd Han aleyhinde konuşması şöyle dursun belki "İttihâdcılardaki farmason grubunun hedefinde İttihâd-ı Muhammedî Cemiyeti'nin üyelerinin ve özellikle Bediüzzaman'ı, "Sultân Abdülhamîdci ve mürteci kimseler"⁵⁰ diye tanımlayarak onu idam ettirmek için her türlü suçlamayı yapıyorlardı. Nitekim hareket ordusu gelip İstanbul'u kuşattığı Rûmî 11 Nisan 1325 (Milâdî 24 Nisan 1909) da İttihâd-ı Muhammedî üyelerini yakalamaya başladıkları günlerde Bediüzzaman Hazretleri hayatını boşa sarf etmemek ve koruma altına almak niyetiyle İstanbul'dan ayrılıp İzmit'e gelmiştir. Bediüzzaman'ın İzmit'te beklediği günlerde milâdî 27 Nisan 1909'da Sultân Abdülhamîd Han'ın hal'i (maalesef tahttan indirilmesi) gerçekleştirilmiş oluyordu. Milâdî 30 Nisan veya 1 Mayıs 1909'da da Bediüzzaman Hazretleri İzmit'te yakalanıp tevkif edilerek İstanbul'a götürülmüş, 23 gün Harbiye Nezareti'nde tutuklu bulundurulmuş, 2 nolu Divan-ı Harb Mahkemesi'nde sorgulandıktan sonra tahliye edilmiştir. Bir gün sonra da, 1 Nolu Divan-ı Harp Mahkemesi'nde yargılanmış, gâyet merdane ve pervasızca müdâfaaları sonunda beraat almıştır."⁵¹

Bazıları çıkıp Bediüzzaman Hazretleri'nin Sultân Abdülhamîd Han aleyhinde konuşmalarının ve nutuklarının olduğunu söylüyorlar. Hâlbuki Sultân'ın aleyhinde kim ne konuştuysa devlet arşivlerinde mevcuttur, Bediüzzaman Hazretleri'nin de böyle bir nutku olsaydı diğer konuşmaları gibi devlet arşivlerinde veya basın yayın organlarının arşivlerinde bulunurdu. Özellikle dine zarar

⁵⁰ Geniş izâh için bknz, *Mufasssal Tarihçe-i Hayat*.

⁵¹ A.g.e.

vermek için Bediüzzaman'ı bahane edenler, onun böyle bir konuşmasını bulsaydı onu yazıp göklere asarlardı. Yukarıda bahsedildiği gibi Sultân Abdülhamîd Han'a karşı olan inkılapçılar, Bediüzzaman Hazretleri'ne "Abdülhamîdci ve irticacı" diyerek onu idamla yargılamışlardır. Eğer Sultân Abdülhamîd Han'a karşı düşmanca bir nutku olsaydı bu inkılapçılar onu böyle bir muâmeleye tâbi tutmazlardı. Biraz basiret ve insaf sahibi olan herkesin bu hakikatin böyle olduğunu idrak etmesi lazım gelmez mi?

CEMÂLEDDİN AFGÂNÎ İLE ALAKASI

Bediüzzaman Hazretleri, bütün risâlelerinin ve yazılarının sadece bir yerinde Cemâleddîn Afgânî'den bahsederek şöyle der:

"El hâsıl Sultân Selim'e biat etmişim onun İttihâd-ı İslâm' daki fikrini kabul ettim, zira o Kürtleri ikaz etti, onlar da ona biat ettiler. Bu (İttihâd-ı ümmet) mesele(sin)de seleflerim (benden önce ittihâdı isteyenler) Şeyh Cemâleddîn-i Afgânî, allâmelerden Mısır Müftüsü merhum Muhammed Abduhu, Ali Suavi, Hoca Tahsin Efendilerle, Namık Kemal Bey ve Sultân Selim'dir."⁵²

Kıt'a (Şiir)

İhtilaf ü tefrika endişesi Kûşe-i kabrimde hattâ bîkarar eyler beni ittihâdken savlet-i a'dâyı def'e çâremiz, ittihâd etmezse millet dağdâr eyler beni.

(Milletimin ayrılma bölünme endişesi, mezarımda dahi rahatsız eder beni. Saldırgan düşmanlara karşı birleşmek iken çâremiz, birlik olmazsa kızgın demirle dağlanmış olurum.) Sultân Selim"⁵³

⁵² Şunu da unutmamak gerekir ki Bediüzzaman'ın saydığı bu kişilerin içinde masonlarda vardır. Fakat hainlikleri sonradan ortaya çıkmıştır.

⁵³ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 308.

Bediüzzaman Hazretleri'nin Cemâleddîn-i Afgânî hakkındaki bu ifadesine dikkat edilirse o zikrettiği isimlere, ümmetin birliği hususunda benim seleflerimdir der. Yoksa ben her cihetiyle bu şahıslar gibi inanıyorum ve düşünüyorum gibi hiçbir ifadesi yoktur. Bilakis hep Ehl-i sünnet ve'l-cemaat itikadını ve amel düsturlarını ümmete siper ve sığınak göstererek şöyle der: "İşte ey ehl-i hak ve ehl-i hidâyet! Şeytân-ı ins ve cinnînin mezkûr desîselerinden kurtulmak çaresi; Ehl-i sünnet ve'l-cemaat olan ehl-i hak mezhebini karargâh yap ve Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân'ın muhkemat kal'asına gir ve sünnet-i seniye'yi rehber yap, selâmeti bul!"⁵⁴ Ve kendisinin hiçbir zaman Ehl-i sünnete muhâlefet etmediği gibi Cemâleddîn Afgânî gibi yanlış düşünce sahibi insanlardan da etkilenmemiştir. İttihâd-ı ümmet hususunda onları örnek gösterdiği gibi eğer başka meselelerden de onlardan etkilenmiş olsaydı şüphesiz o meseleleri de dile getirdi.

Evet, nasıl ki bir kâfir, bütün özellikleriyle kâfir olmayıp doğru söylemek gibi Müslümanlarda olması gereken bazı özelliklere sahip olabilir. Ve o yönü doğru olarak kabul edilir, öyle de Bediüzzaman Hazretleri'nin isimlerini saydığı şahısların içinde masonluk zihniyetine sahip olmalarına binâen ümmetin birliğini istemeleri de yanlıştır diye, onların o doğru düşüncelerini de kabul etmemek ne kadar akla muvafık olur? Ehl-i ilmin, ilim ve insaflarına havale ederiz.

Maalasef Afgânî, İstanbul'a ilk gelişinde Osmanlı Devleti tarafından iltifatlar görmüş, kendisine birçok görevler de verilmiştir. Bu iltifatlardan dolayı Devlet-i Aliyye'yi tahkir etmemiz doğru olur mu?

"Bilindiği üzere 1869 yılının başında Cemâleddîn Afgânî, muhtemelen Sultân Abdülaziz'den aldığı davet ile İstanbul'a hareket etmiştir. 1871 yılına kadar burada kalacaktır. Onun İstanbul'da olduğu dönem Tanzimat reformunun son evresine tesadüf etmektedir. Buradaki konuşmaları ve reformcu üslubu bize

⁵⁴ Bediüzzaman, *Lem'alar*, s. 79.

İstanbul'daki modernleşme hareketinden memnun olduğunu ve etkilendiğini göstermektedir. Öyle ki modernleşmeyi gerçekleştirecek kurum olan Maarif Meclisi üyeliği ve yeni üniversite olan Darülfünûn ile bağları bu konuya olan ilgisini kanıtlamaktadır.”⁵⁵

“Sultan Abdülhamîd de Afgânî'nin şöhret, tesir ve kabiliyetlerini göz önüne alarak ondan istifade edebileceğini düşünmüştür. Nihayet Afgânî, Londra Sefiri Rüstem Paşa aracılığı ile İstanbul'a davet edildi; birincisinde mâzeret beyan ettiyse de ikinci davete icabet ederek İstanbul'a geldi (1892) İstanbul'da iyi karşılandı; Sultan tarafından kendisine Teşvikiye'de bir ev, araba, at verildi ve yüksek bir maaş bağlandı. Bu arada Sultan Abdülhamid'in isteği üzerine (İttihâd-ı İslâm) İslâm birliği ve Şîî-Sünnî yakınlaşmasının yolları konusunda bir rapor hazırladı. Bu amaçla kurulan bir cemiyetten faydalanaarak Şîî-Sünnî yakınlaşmasını ve ittihâd-ı İslâm'ı teşvik eden mektuplar yazdı ve yazdırdı.”⁵⁶

Tüm bunlardan anlaşılıyor ki; Sultân Abdülhamîd Han ile Afgânî'nin arasında kuvvetli bir bağ vardır.

Bediüzzaman Hazretleri'nin ise Afgânî ile ümmetin birliği düşüncesi dışında hiçbir bağı olmamıştır. Şimdi kalkıp da o zamanın şartlarını düşünmeden bugünün gözüyle Sultan Abdülhamîd Han için neden böyle bozuk bir adamı İstanbul'a çağırdı? Neden ümmetin birliği için vazife verdi? diye sorgulama yapmamız ve Sultan'a ileriye görmemek gibi ithamlarda bulunmamız ne kadar doğru olur?

Bediüzzaman Hazretleri'nin İttihad-ı Ümmet hususunda Sultan'ın görevlendirdiği bir adama benim yalnız ittihad hususunda selefimdir demesi nasıl suç olabilir? Ve sanki o adamın her türlü suçunu kabul etmiş gibi Bediüzzaman

⁵⁵ Keddîe, Nikkî R. *Cemâleddin Afgânî Siyasî Hayatı*, s.78.

⁵⁶ TDV İslâm Ansiklopedisi C 10, s. 459.

Hazretleri'ni suçlamak ve dolayısıyla da Sultan'ı suçlamak ne kadar doğru olabilir? Ehl-i imanın ve ehl-i insafın insaflarına havale ediyoruz.

OSMANLI'YI AYAKTA TUTMA GAYRETİ

Sual: Bazıları diyor ki; Bediüzzaman Hazretleri, mademki çok ferasetli biridir. Sultân Abdülhamîd Han'ın tahttan indirileceğini ve devletin yıkılacağını neden önceden göremedi? Hem velâyeti olsaydı İslâmiyet'e zarar veren Cemâleddîn Afgânî'den bahsetmez az bile olsa İttihâd ve Terakkî'ye taraftar görünmezdi.

Elcevap: Birincisi: Bu iddianın tam aksine Bediüzzaman Hazretleri, Sultân Abdülhamîd Han'ın tahttan indirileceğini ve Devlet-i Aliyye'nin yıkılacağını hissetmiştir. Onun içindir ki; bütün gayretiyle bu olumsuzlukları önlemek için çalışmıştır. O zamanda geçen hayatı ve bütün yazdıkları buna şahittir. 31 Mart'tan önce ortam gâyet sıkıntılı olduğu hâlde Bediüzzaman Hazretleri, çekinmeden Devlet-i Aliyye'nin bekasına vesile olacak reçeteleri gazeteler vasıtasıyla yaymaya devam etmiştir. Yaptığı bütün hizmetlerin ve sunduğu reçetelerin özetini ifade edecek.

"Hakikat" adlı makâlesinin îzâhını buraya alacağız.

HAKİKAT

Dînî Cerîde: 70 26/Şubat/1324 Mart/1909

Biz Kâlû Belâ'dan Cem'iyet-i Muhammediye'de (asm) dâhiliz. Cihetü'l-vahdet-i ittihâdımız tevhîddir. Peymân ve yeminimiz îmândır. Mademki muvahhidiz ve müttehidiz. Her bir mü'min îlâ-yı Kelimetullâh ile mükelleftir. Bu zamanda en büyük sebebi maddeten terakkî etmektir. Zîrâ ecnebîler, fûnûn ve sanâyi' silâhıyla bizi istibdâd-ı ma'nevîleri altında eziyorlar. Biz de fen ve san'at

silâhıyla i'lâ-yı Kelimetullâhın en müdhiş düşmanı olan cehil ve fakr ve ihtilâf-ı efkârla cihad edeceğiz. Ama cihâd-ı hâricîyi şerîat-ı garrânın berâhîn-i kâtiasının elmas kılıçlarına havâle edeceğiz. Zîrâ medenîlere galebe çalmak iknâ' iledir. Söz anlamayan vahşiler gibi icbâr ile değildir. Biz muhabbet fedâîleriyiz. Husûmete vaktimiz yoktur. Cumhuriyet ki,⁵⁷ adâlet ve meşveret ve kanunda inhisâr-ı kuvvetten ibârettir. On üç asır evvel şerîat-ı garrâ teessüs ettiğinden, ahkâmda Avrupa'ya dilencilik etmek, dîn-i İslâma büyük bir cinâyettir ve şimâle müteveccihen namaz kılmak gibidir. Kuvvet kanunda olmalı. Yoksa istibdâd tevzî olunmuş olur.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْقَوِيُّ الْمُتِينُ⁵⁸

Hâkim ve âmir-i vicdânî olmalı. O da ma'rifet-i tâm ve medeniyet-i âmm veyahud dîn-i İslâm nâmıyla olmalı. Yoksa istibdâd dâimâ hükümfermâ olacaktır. İttifâk hüdâdadır. Hevâda ve heveste değil. İnsanlar hür oldular, ama yine abdullâhdırlar. Her şey hür oldu, şerîat da hürdür, meşrûtiyet de. Mesâil-i şerîatı rüşvet vermeyeceğiz. Başkasının kusuru insanın kusuruna sened ve özür olamaz.

Yeis, ma'nî-i herkemâldir. "Neme lâzım, başkası düşünsün" istibdâdın yâdigâridir. Bu cümlelerin mâbeynini rabtedecek olan mukaddemâtı, Türkçe bilmediğim için mütâlîinin fikirlerine havâle ediyorum. Saîd'ü'n-Nûrsî

Cenâb-ı Hak tarafından ruhlara sorulan: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" sualine karşı, onlar da dediler ki; "Evet, sen bizim Rabbimizsin" işte Bediüz-zaman Hazretleri diyor ki; biz o günden beri Peygamberimiz (asm)'in cemiyyetine dâhiliz. Bizim birliğimizi temin eden ve birleşmemizin vesilesi Cenâb-ı Hakk'ın birliğini kabul etmemizdir. Madem Rabbimiz birdir öyleyse toplum olarak da bir ve beraber olacağız. Hem madem Cenâb-ı Hakk'ın birliğini kabul

⁵⁷ O zaman Meşrutiyet; şimdi o kelime yerine Cumhuriyet konulmuş.

⁵⁸ Şüphesiz ki Allah, mutlak kuvvet ve kudret sahibidir.

etmiş ve birleşmiş, öyleyse mü'minler olarak, her birimizin vazifesi olan Cenâb-ı Hakk'ın dinini yüceltmeye mecbur ve mükellefiz. Bu zamanda dini yüceltmenin en büyük vesilesi ekonomik güç ve maddi terakkidir. Zira yabancılar, fen, teknoloji ve sanayileşme silahlarıyla bizi manevi baskıları altında eziyorlar. Biz de bu silahlarla Cenâb-ı Hakk'ın dinini yüceltmenin en büyük düşmanı olan cehâlet, fakirlik ve fikir ayrılıklarına karşı mücâdele edip manevi cihat edeceğiz.

Fakat dış düşmanlara karşı yapılması gereken maddi cihadı ise parlak olan şeriat-ı Muhammediye'nin keskin olan elmas kılıçları hükmündeki delil ve burhanlarına havale edeceğiz. Zîrâ medenîlere üstün gelmek ikna iledir. Söz anlamayan vahşiler gibi icbar ve baskıyla değildir. Biz muhabbet fedâîleriyiz. Husûmete vaktimiz yoktur. Meşrutiyet ki, gücünü; adalet, meşveret ve kandan alır. On üç asır önce parlak şeriat tesis edildiğinden onu bırakıp dilencilikle Avrupa'nın kanunlarını almak, İslâm dinine karşı büyük bir cinâyettir ve kibleye arkâ çevirerek namaz kılmak gibidir. Kuvvet kanunda olmalı. Yoksa baskı ve tahakküm her tarafa dağıtılmış olur.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْقَوِيُّ الْمَتِينُ

"Şüphesiz ki hakkıyla kuvvetli ve metin olan Allah'tır."⁵⁹ verilen hüküm ve emir viddandan gelmelidir. O da tam bir ilim ve marifet ve herkesi içine alıp mutlu eden medeniyet veyahut din-i İslâm namıyla olmalıdır. Yoksa baskı ve tahakküm devamlı olarak hükmetmiş olacaktır. İttifak hüdâdadır. Yani hidâyet yolunda olur. Nefsin hevâ ve hevesinde değildir. İnsanlar hür ve özgür oldular. Fakat ne kadar hür ve özgür de olsalar yine de Cenâb-ı Hakk'ın kullandırılar. Madem İkinci Meşrutiyet'in kabulü ile her şey hür oldu özgür oldu, öyle ise şeriat da meşrutiyet de hür ve özgürdürler. Böyle bir durumda şeriatın düsturlarını rüşvet vermeyeceğiz. Başka bir insanın kusuru bir diğeri-

⁵⁹ Zariyat Suresi, 58. âyetten iktibastır.

nin kusuruna senet ve özür olamaz. Yani şeriatı suistimal edenlerin kusuru bizim ona uymamamız için bir sebep olamaz.

Yeis mani-i herkemâldir. Yani ümitsizlik bütün başarıları engeldir. "Neme lâzım, başkası düşünsün" demek ise istibdad ve baskının yadigâridir.⁶⁰

Bu metinde görüldüğü üzere Bediüzzaman Hazretleri ferasetiyle devletin bekasını tehlikede gördüğü için millet olarak bir olmayı ve düşmanlara karşı her zaman birlikte hareket etmeyi tavsiye etmektedir. Yine millet ve devlet olarak devamın sağlanabilmesi için maddeten terakkiye ehemmiyet verilmesi gerektiğini, hürriyetin insanları kurallar zincirinden çıkarmadığını yine Allah'ın kulları olduklarını hatırlatarak şeriate uymanın zorunlu olduğunu ihtar etmektedir.

İkincisi: Bediüzzaman Hazretleri kiminle, hangi cemiyet ve kuruluşla irtibat ettiyse onların hep iyi taraflarını şeriate hizmet vesilesi yapmaya çalışmıştır. Fenâlıklarını da düzeltmeye gayret etmiştir. Bir âlimin yapması gereken de budur. Bununla beraber

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

"Gaybı ancak Allah bilir."⁶¹ âyetinin ifadesine göre bir evliya zât her şeyi biliyor demek değildir. Ancak Cenâb-ı Hak ona ne bildirirse o da onu bilir. "Veli her şeyi bilir." sözü ise hatalı bir sözdür. Bazen olur ki; en büyük bir veli muhâlefet ettiği zâtın gerçek hâlini bilemediği için haksız olarak ona karşı çıkabilir. Bunun en büyük delili ise Cennetle müjdelenen on sahabiden Hz. Talha (ra) ile Hz. Zübeyr (ra)'ın Hz. Ali (kv)'ye muhâlefetleridir. Ümmet içinde bunlardan daha büyük bir evliya olabilir mi? Demek Cenâb-ı Hak bir hikmete

⁶⁰ Bediüzzaman, Mektubat 2, s. 474.

⁶¹ Neml Suresi, 65. âyetinden iktibas.

binâen Hz. Ali'nin (kv) haklı olduğunu onlara bildirmediği için onlar da onun haklı olduğunu bilememişlerdir.

Ve yine Hazret-i Ömer (ra)'ın minber üstünde, bir aylık mesafede bulunan Sâriye namındaki bir kumandanına

يَا سَارِيَّةُ الْجَيْلِ الْجَيْلِ

"Ey Sâriye! Ey Sâriye! Dağa çekil!" deyip, Sariye'ye işittirip, sevkü'l-ceyş (askerleri komuta ederek) zafere vesile olan kerametkârâne kumandası ne derece keskin nazarlı olduğunu gösterdiği hâlde, neden yanındaki katili Fîrûz'u (kendisini şehid edecek Fîrûz'u) o keskin nazar-ı velâyetiyle göremedi? Elcevab: Hazreti Ya'kûb Aleyhisselâm'ın verdiği cevap ile cevap veririz. Yani Hazreti Yakup (as)'dan sorulmuş ki: "Ne için Mısır'dan gelen (Yusuf'un) gömleğinin kokusunu işittin de yakınında bulunan Kenan Kuyusu'ndaki Yusuf (as)'u görmedin?" Cevaben demiş ki: "Bizim hâlimiz şimşekler gibidir. Bazen görünür, bazen saklanır. Bazı vakit olur ki, en yüksek mevki'de oturup her tarafı görüyoruz gibi oluruz. Bazı vakitte de ayağımızın üstünü bile göremiyoruz."⁶²

Öyle de Bediüzzaman Hazretleri, Allah (cc)'ın bildirdiklerinden başka bir şey biliyor değildir. O da bazen içtihadında hata etmiş olabilir. Fakat yazdığı risâlelerinde bugüne kadar ümmetin kabul ettiği âlimlerden hiçbiri "bu yazdıklarında bir hata vardır" diye tespit etmiş değildir. Öyle ise o da hata edebilir düşüncesiyle kendisini ve yazdıklarını hatalıymış muâmelesine tâbi tutmak gâyet çirkin bir zulümdür. Ve insanların o îmân hakikatlerinden istifadesine engel olmaktır. Veyahut Bediüzzaman Hazretleri isabet ettiği hâlde bazı işin farkında olmayan insanlara göre hatalı olduğu düşünülebilir. Bu durum onun kemalatının olmadığını göstermez, bir din âlimi olarak içtihadında isabet etmediyse dahi yine Allah (cc) ona bir sevap verir, insanların zulüm damarıyla onu cezalandırmaya çalıştıkları gibi cezalandırmaz.

⁶² Bediüzzaman, Mektubat 1, s. 41.

YAŞASIN ŞERİAT-I AHMEDİYE (ASM)

Dînî Cerîde: 77 5/Mart/1325 18/Mart/1909

Şerîat-ı garrâ, kelâm-ı ezelîden geldiğinden, ebade gidecektir. Nefs-i em-mârenin istibdâd-ı rezîlesinden selâmetimiz, İslâmiyet'e istinâd iledir. O hab-lû'l-metîne temessük iledir. Ve haklı hürriyetten hakkıyla istifâde etmek, îmândan istimdâd iledir. Zîrâ Sâni'-i Âlem'e hakkıyla abd ve hizmetkâr olanın, halka ubûdiyete tenezzül etmemesi gerektir. Herkes kendi âleminde bir ku-mandan olduğundan, âlem-i asgarında cihâd-ı ekber ile mükelleftir. Ve ahlâk-ı Ahmediye (asm) ile tahalluk ve sünnet-i Nebeviyeyi ihyâ ile muvazzaftır.

Ey evliyâ-yı umûr! Tevfîk isterseniz, kavânîn-i âdetullâha tevîk-i hareket ediniz. Yoksa tevîksizlik ile cevâb-ı red alacaksınız. Zîrâ ma'rûf umum en-biyânın memâlik-i İslâmiye ve Osmaniyeden zuhûru, kader-i İlâhiyenin bir işaret ve remzidir ki, bu memleket insanlarının makine-i tekemmülâtının bu-harı diyânettir. Ve bu Asya ve Afrika tarlasının ve Rumeli bostanının çiçekleri, ziyâ-yı İslâmiyet ile neşv ü nemâ bulacaktır. Dünya için din fedâ olunmaz. Gebermiş istibdâdî muhâfaza için, vaktiyle mesâil-i şerîat rüşvet verilirdi. Dinin mes'eleleri terk ve fedâ edilmesinden, zarardan başka ne fâidesi görüldü? Milletin kalb hastalığı za'f-ı diyânettir. Bunu takviye ile sıhhat bulabilir.

Bizim cemâatimizin meşrebi, muhabbete muhabbet ve husûmete husûmettir. Yani beyne'l-İslâm muhabbete imdâd ve husûmet askerini bozmaktır. Mesle-ğimiz ise, ahlâk-ı Ahmediye (asm) ile tahalluk ve Sünnet-i Peygamberîyi (asm) ihyâ etmektir. Ve rehberimiz şerîat-ı garrâ ve kılıcımız da berâhîn-i kâtia ve maksadımız ilâ-yı Kelimetullâhtır. Cemâatimize her bir mü'min ma'nen müntesibdir. Sûreten intisâb ise, sünnet-i Nebeviyeyi (asm) kendi âleminde ihyâya azm-i kat'î iledir. En evvel mürşid-i umûmî olan ulemâ ve meşâyih ve talebeyi şerîat nâmına ittihâda da'vet ederiz.

İhtâr-ı Mahsûs: Gazeteci denilen hutebâ-yı umûmî, iki kıyâs-ı fâsid ile milleti bataklığa düşürmüştür. Birincisi: Vilâyâtı, İstanbul'a kıyâs ederek. Hâlbuki elifbâyı okumayan çocuklara felsefe dersi verilse sathî olur. İkincisi: İstanbul'u Avrupa'ya kıyâs etmişler. Hâlbuki bir erkek, kadının kâmetinden istihsân ettiği libâsı giyinse, maskara ve rezîl olur. Saîdü'n-Nûrsî.

İslâmiyet, Kelâm-ı ezeli denilen Kur'ân'dan geldiği için ebede ve sonsuzluğa gidecektir. Millet olarak nefis ve şeytanın gâyet çirkin baskılarından kurtulmamız ancak İslâmiyet'i yaşamak ve o sağlam ipe sımsıkı sarılmak iledir. Ve haklı hürriyetten hakkıyla istifade etmek îmandan aldığımız destek iledir. Zira bu âlemi yaratana hakkıyla kulluk edip hizmet edenin aciz mahlûkata ibâdet etmeye tenezzül etmemesi gerekir. Her bir insan, iç âleminde kendini bir kumandan kabul ettiğinden küçük âleminde, cihad-ı ekber denilen îmana hizmet etmeye mecbur ve mükelleftir. Ve Peygamber Efendimiz (asm)'in ahlâkiyla ahlâklanmak ve sünnet-i seniyyesini yaşamakla vazifelidir.

Ey evliya-yı umur! Tevfik isterseniz kavanin-i adetullah'a tevfik-i hareket ediniz. Yani ey idareciler; yaptığınız işlerde muvaffak olmak istiyorsanız âlemede devam eden Cenâb-ı Hakk'ın kanunlarına göre hareket ediniz. Yoksa tevfigsizlikle cevab-ı red alacaksınız yani Allah (cc)'ın kanunlarına göre hareket etmezseniz muvaffakiyetsizlikle red cevabını alacaksınız. Zira bilindiği gibi bütün peygamberlerin Osmanlı'nın ve İslâmiyet'in hâkim olduğu coğrafyada gönderilmesi, Cenâb-ı Hakk'ın kaderinin bir işaret ve remzidir ki bu coğrafyanın insanlarını mükemmel bir hâle getiren makinenin buharı dindarlıktır. Ve bu Asya ve Afrika tarlasının ve Rumeli bostanının çiçekleri hükmündeki insanlar, İslâmiyet ziyasıyla neşvünema bulup geliyecektir.

Dünya için din fedâ olunmaz, gebermiş baskıyı muhafaza için zamanında şeriat kuralları rüşvet verildi. Dinin meseleleri terk edilip fedâ edildiği vakit zarardan başka ne faydası görüldü. Milletin kalp hastalığı zaaf-ı diyanettir

yani bu hastalık î mânin zayıf olmasından kaynaklanıyor. İmanı takviye ile bu millet sıhhatine kavuşabilir.

Bizim cemaatimizin meşrebi sevgiyi sevmek, düşmanlığa da düşmanlık etmektir. Yani Müslümanların arsında muhabbet ve sevgiyi güçlendirmek ve düşmanlık ordusunu bozmaktır. Mesleğimiz ise Peygamber Efendimiz (asm)’in ahlâkıyla ahlâklanmak ve sünnet-i seniyyesini yaşamaktır. Rehberimiz parlak olan şer’attır. Ve kılıçlarımız da kat’î olan delil ve burhanlardır. Ve maksadımız ila-yı kelimetullahtır yani asıl hedefimiz Cenâb-ı Hakk’ın dinini yüceltmektir. Her bir mü’min manen cemaatimize bağlıdır. Sureten bağlanmak ise Peygamber Efendimiz (asm)’in sünnetini kendi âleminde kesin olarak yaşamaya gayret etmek iledir. Her şeyden önce insanları doğru yolda götürmeye çalışan âlimler, şeyhler ve şer’at talebeleri namına, ümmeti İttihâda davet ederiz.

(Hususi bir hatırlatma) herkese hitap eden gazeteciler iki bozuk mukayese ile milleti bataklığa düşürmüşler. Birincisi: Bütün illeri İstanbul’a benzetip onunla bir tutmalarıdır. Hâlbuki elifbayı okumayan çocuklara felsefe dersi verilse garip ve anlamsız olur. İkincisi İstanbul’u da Avrupa’ya kıyas etmişlerdir. Hâlbuki bir kadının kametine yakışan elbiseyi bir erkek giyinse maskara ve rezil olur.⁶³

Netice olarak Bediüzzaman Hazretleri’nin devletin ve Hilafetin devamı için ne kadar büyük çaba gösterdiğini anlamak için sadece bu yazılara bakmak dahi yeterlidir.

⁶³ Bediüzzaman, Mektubat 2, s. 473.

NEMİKA SULTÂN İLE GÖRÜŞME MESELESİ

Deniliyor ki; Bediüzzaman Hazretleri, Sultân Abdülhamîd Han'ın oğlu Şehzade Mehmet Selim'in kızı Emine Nemika Sultân'dan hellallik dilemiştir, bu durum ise Bediüzzaman Hazretleri'nin Sultân Abdülhamîd Han'a karşı yanlış hareket ettiğini kabul ettiği manasına gelmektedir:

Bediüzzaman Hazretleri'nin helallik dilemesi ister olmuş olsun ister olmamış olsun, bu durum bir noksanlık değil belki bir kemalat ve İslâmî bir güzelliştir. Zira Sultân Abdülhamîd Han Hazretleri'yle, Bediüzzaman Hazretleri belli bir süre aynı zamanda yaşamışlardır. Beşeriyet muktezası olarak herhangi bir konu da uyuşamadıkları noktalar olabilir. Hatta hep aynı noktada ittifak etmiş bile olsalar, yine birbirlerinden veya varislerinden helallik dilemeleri İslâmî bir vecibedir. Ve ehl-i kemalin de kemalatlarının bir gereğidir. İslâmî ölçülere göre vefat edenin herhangi birinde hukuku bulunsa, o hukuk varisine intikal eder. Varis vefat edenin bedelinde o hakkı helal etmiş olsa hakkın üzerinde bulunduğu kişiden mesuliyet kalkar. Fakat bu İslâmî vecibeyi ve kemalatı anlamayan bir kısım nakıs insanlar; art niyetli olarak böyle bir hadiseyi dillendirerek Bediüzzaman Hazretleri gibi bir din âliminin tenkidine vesile yapmaları, İslâmî şuura sahip insanları üzüyor.

TEVÂZU İLE İLMİN İZZETİNİ BİR ARADA YAŞAMASI

İslâmiyet'te mütevazılık esastır. Zira Peygamberimiz (asm) ferman eder:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ اللَّهُ.

“Kim Allah için mütevazılık ederse Allah onu yüceltir.”⁶⁴ Ancak bir fakirin zengine, bir âlimin idareci veya zengine karşı gösterdikleri tevâzu, yerinde yapılmadığı için zillet sayılır. Öyle de bir idarecinin veya bir zenginin âlime veya fakire karşı izzeti ise kibir olur. Bu hakikate dair Bediüzzaman Hazretleri şöyle bir açıklama yapar. “Bir insanın birkaç şahsiyeti olabilir. O şahsiyetler ayrı ayrı ahlâkı gösteriyorlar. Meselâ, büyük bir memurun, memurluk makamında bulunduğu vakit bir şahsiyeti var ki, vakar yani izzetli olmayı gerektiriyor. Makamın izzetini muhafaza edecek davranışlar istiyor. Meselâ, her ziyaretçi için tevâzu` göstermek tezellüldür. Makamı tenzil edip küçük düşürmektir. Fakat kendi hânesindeki şahsiyeti, makamın aksiyle bazı ahlâkı istiyor ki, ne kadar tevâzu` etse iyidir. Az bir vakar gösterse, kibir olur. Ve hâkezâ bunlar gibi durumlar vardır. Demek bir insanın vazîfesi itibârıyla bir şahsiyeti bulunur ki, hakîkî şahsiyeti ile çok noktalarda muhâlif, zıt düşer. Eğer o vazîfe sâhibi o vazîfeye hakîkî lâıksa ve tam istidatlı ve yetenekli ise, o iki şahsiyeti birbirine yakın olur. Eğer müstaid değilse, meselâ bir nefer, bir genelkurmay makamında oturtulsa, o iki şahsiyet birbirinden uzak düşer. O neferin şahsî, âdî basit, küçük hasletleri, makamın gerektirdiği yüce, yüksek ahlâk ile birbiriyle uyum içinde olamıyor. İşte şu bîçâre kardeşinizde üç şahsiyet var. Birbirinden çok uzak, hem de pek çok uzaktırlar.

Birinci şahsiyet: Kur’ân-ı Hakîm’in yüce hazinesini herkese bildirmek cihetindeki muvakkat geçici, sırf Kur’ân’ın hizmetine âit bir şahsiyetim var. O dellâllığın iktizâ ettiği pek yüksek ahlâk ve ilmin izzeti var ki, o ahlâk benim değil, ben sahip değilim. Belki o makamın ve o vazifenin gerektirdiği huylar ve davranışlardır. Bende bu huydan ne görseniz, benim değil. Onun ile bana bakmayınız. O makamındır. Ve ilmin izzetini muhafaza etmek içindir.

⁶⁴ El Münavi, Feyzü’l-Kadir Şerhu’l-Camiu’s-Sağîr, C 6, s. 108, Hadis No: 7694.

"...İşte bunun gibi ben de sesim yetişse, bütün küre-i arza bağırarak derim ki: Sözler yani Risâle-i Nûrlar güzeldirler, hakîkattirler. Fakat benim değildir. Kur'ân-ı Kerîm'in hakikatlerinden parlayıp ortaya çıkan nurlardır."⁶⁵

"Ben, Risâle-i Nûr'un bir hizmetkârıyım ve o dükkânın bir dellâlıyım. Risâle-i Nûr ise, Arş-ı A'zam'la bağlı olan Kur'ân-ı Azîmüşşan ile bağlanmış bir hakikî tefsiridir. Benim şahsımdaki kusurlar, ona sirâyet edemez. Benim yırtık dellâllik elbisem, onun bâki elmaslarının kıymetini düşürmez."⁶⁶

"Malûm olsun ki; ben Risâle-i Nûr'un kıymetini ve ehemmiyetini beyân etmekle Kur'ân'ın hakikatlerini ve îmânın rûkûnlerini yani şartlarını ilân etmek ve zaaf-ı îmâna düşenleri onlara davet etmek ve onların kuvvetlerini ve hakkâniyetlerini göstermek istiyorum. Yoksa hâşâ kendimi ve hiçbir cihetle beğenmediğim bana fenâlıkları emreden nefsimi beğendiriyor ve methediyor değilim. Hem Risâle-i Nûr'u zahiren benim eserim olmak cihetiyle övmüyorum. Belki yalnız Kur'ân'ın bir tefsiri ve Kur'ân'dan ilham olunan ve Kur'ân'ın bir tercüman-ı hakikîsi ve îmânın hüccetleri, delilleri ve dellâli olmak cihetiyle üstün güzelliğini açıklıyorum..."⁶⁷

"Malûm olsun ki: Bizi ziyaret eden ya dünya hayatından istifade etmek cihetinde gelir; o kapı kapalıdır. Veya âhiret hayatını kazanmak cihetinde gelir. O cihette iki kapı var: Ya şahsımı mübarek ve makam sahibi zannedip gelir. O kapı dahi kapalıdır. Çünkü ben kendimi beğenmiyorum, beni beğenenleri de beğenmiyorum. Cenâb-ı Hakk'a çok şükür, beni kendime beğendirmemiş. İkinci cihet, sırf Kur'ân-ı Hakîm'in dellâli olup onu anlattığım için gelir. Bu kapıdan girenleri, alerre'si vel'ayn yani başım gözüm üstüne kabul ediyorum. Onlar da üç tarzda olur: Ya dost olur ya kardeş olur ya talebe olur."⁶⁸

⁶⁵ Bediüzzaman, *Mektubat* 1, s. 250.

⁶⁶ A.g.e., s. 320.

⁶⁷ Bediüzzaman, *Sikke-i Tasdik-i Gaybî*, s.99.

⁶⁸ Bediüzzaman, *Mektubat* 1, s. 169.

Bediüzzaman Hazretleri, işte burada da kendi şahsına ait kemalat noktasında gelenleri kabul etmemekle son derece alçakgönüllülük ve mütevazılık göstermiştir. Fakat ilmî kişilik noktasında ilmine kıymet ve değer vermek için ziyaretine gelenlere, Kur'ân'a îmâna hizmet vesilesi olur gayesiyle iltifat edip onları kabul etmiştir.

"Risâleler kendi malım değil, Kur'ân'ın malı olarak ve Kur'ân'ın reşehat-ı meziyatına yani yüceliğini gösteren manalarına ayna olduklarını göstermeye mecburum. Evet lezzetli üzüm salkımlarının özellikleri, kuru çubuğunda aranılmaz. İşte ben de öyle bir kuru çubuk hükmündeyim."⁶⁹

İkinci şahsiyet: Kulluk vaktinde dergâh-ı Îlâhîye yöneldiğim vakit, Cenâb-ı Hakk'ın ihsânıyla bir şahsiyet veriliyor ki, o şahsiyet bazı eserleri gösteriyor. O eserler, ibâdet manasının esası olan kusurunu bilmek, fakr ve aczini bilmek, Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda zilletini anlayarak ona sığınmak noktalarından geliyor ki, o şahsiyetle kendimi herkesten ziyade bedbaht, âciz, fakir ve kusurlu görüyorum. Bütün dünya beni medh-ü senâ edip övse beni inandıramaz ki, ben iyiyim ve kemâl sahibiyim."⁷⁰

"Ben de bu Kur'ân dersinde sizin bir ders arkadaşınızım. Ben en ziyade muhtaç ve fakir olduğumdan, bu yüce hakikatler herkesten önce bana ihsân edilmiştir. Ben makam sahibi değilim. Ben kendimi beğenmiyorum. Beni beğenenleri de beğenmiyorum. Kardeşlerim, sizi bütün bütün kaçırmamak için nefsimin gizli çok kusurlarını söylemiyorum."⁷¹ diye kendisine yapılan medihleri ve hürmetleri reddetmiş. Ve hayatının asıl gayesini de yalnız îmân hakikatlerinin neşrine hizmet olduğunu bilmiş. Dünyevî bütün menfaatleri, o hizmet uğrunda fedâ etmiş..."

⁶⁹ A.g.e., s. 249.

⁷⁰ A. g. e., s. 148.

⁷¹ Bediüzzaman, *Emirdağ Lahikası* 2, s. 140.

"Yoksa hâşâ kendimizi satmak ve beğendirmek ve temeddüh edip övdürmek ve kendini kabul ettirmek ise Risâle-i Nûr'un ehemmiyetli bir esası olan ihlâs sırrını bozmaktır. İnşallah Risâle-i Nûr kendi kendine hem kendini müdâfaa ettiği hem kıymetini tam gösterdiği gibi, bizi de manen müdâfaa edip kusurlarımızı affettirmeğe vesile olacaktır."⁷²

"...Hâlık-ı Rahîm'ime hadsiz şükür olsun ki; kendimi kendime beğendirmemiş, nefsimin ayıplarını ve kusurlarını bana göstermiş ve o kötülükleri emreden nefsimi başkalarına beğendirmek arzusu kalmamış.

Evet kabir kapısında bekleyen bir adam, arkasındaki fânî dünyaya riyakârane bakması, acınacak bir hamakattır, ahmaklıktır ve dehşetli bir hasarettir, zardır. Cenâb-ı Hak beni böyle hasaret ve zararlardan muhafaza eylesin. Âmin!"⁷³

İşte Bediüzzaman Hazretleri'nin bu ifadelerine de baktığımızda görüyoruz ki, ilmin nihâyet izzetini muhafaza etmekle beraber tevâzunun da son mertebelerini kâmil bir insana yaraşır şekilde yaşamıştır.

Hem demiş: "Büyük görünme, küçülürsün"

"Kâmillerde büyüklük mikyâsıdır, küçüklük. Nâkislarda küçüklük mîzânıdır, büyüklük."⁷⁴

Yani kâmil insanlar, ne kadar mütevazılık edip küçük görünürlerse o kadar büyük oldukları anlaşılır. Nakıs ve basit insanlar ise ne kadar kendilerini büyük görürlerse o kadar küçük oldukları bilinir. Bu da normal şartlar dâhilinde ve mü'minler arasında yaşanması gereken İslâmî bir kuraldır.

⁷² Bediüzzaman, *Emirdağ Lahikası* 1, s. 51.

⁷³ A.g.e., s. 68.

⁷⁴ Bediüzzaman, *Sözler*, s. 349.

Bediüzzaman Hazretleri'nin yaşadığı izzet-i ilmiye ile gösterdiği mütevazılığa dair birkaç örnek,

1- MUSTAFA PAŞA'NIN ZULMÜNE KARŞI ÇIKMASI:

"Tillo'da iken, bir gece Şeyh Abdülkadir-i Geylânî (ks) Hazretlerini rüyasında görür. Geylânî Hazretleri (ks) kendisine hitaben,

"Molla Said! Mîran aşireti reisi Mustafa Paşa'ya gidiniz ve kendisini hidâyet yoluna dâvet ediniz. Yaptığı zulümden vazgeçerek namaza davet ediniz ve Cenâb-ı Hakk'ın emirlerini yerine getirmesini tavsiye ediniz. Aksi takdirde öldürünüz."

Molla Said, bu rüyayı görür görmez, hemen tedarikini yaparak Tillo'dan Mîran aşiretine doğru hareket eder, doğruca Mustafa Paşa'nın çadırına girer. Paşa orada bulunmadığından, biraz istirahat eder. Sonra Mustafa Paşa içeri girer. Orada hâzır olanların hepsi ayağa kalktıkları hâlde Molla Said yerinden bile kımıldamaz. Paşanın dikkatini çekince aşiret binbaşlarından Fettah Bey'den kim olduğunu sorar. Fettah Bey, meşhur Molla Said olduğunu bildirir. Hâlbuki Paşa, âlimlerden hiç hoşlanmaz. Şüphesiz bunun üzerine daha fazla kızmış ise de belli etmez. Molla Said'e niçin buraya geldiğini sorunca, Molla Said de cevaben:

"Seni hidâyete davet etmek için geldim. Ya zulmü terk edip namazını kılacak-sın veyahut seni öldüreceğim" demesinden, Paşa hiddetlenerek dışarı çıkar. Biraz dolaştıktan sonra yine çadıra girer ve Molla Said'e niçin geldiğini tekrar sorar.

Molla Said:

"Sana söyledim ya onun için geldim" der. Mustafa Paşa, çadırın direğinde asılı bulunan Said'in kılıcına işaret ederek: "Bu pis kılıçla mı?

Molla Said:

“Kılıç kesmez, el keser” cevabında bulunur.

Mustafa Paşa, tekrar dışarıya çıkarak biraz gezindikten sonra içeriye girer.

Bediüzzaman’a:

“Benim Cizre’de çok âlimlerim var. Eğer hepsini ilzam edip susturursan senin dediğini yaparım. Eğer ilzam edemezsen seni Fırat Nehri’ne atarım.”

Molla Said:

“Bütün ulemâyı ilzam etmek benim haddim olmadığı gibi, beni de nehre atmak senin haddin değildir. Fakat âlimlere cevap verince sizden bir şey isterim ki, o da mavzer tüfeğidir. Şâyet sözünde durmazsan seni onunla öldüreceğim” der.”⁷⁵

Bu örnekte görüldüğü gibi Bediüzzaman Hazretleri daha 14-15 yaşlarında iken o zâlim insana karşı hayatına mâl olacak olsa bile, izzet-i ilmiyeyi son derece muhafaza ettiği gibi, “âlimleri ilzam etmek de benim haddim değildir” diyerek onlara karşı gâyet derecede mütevazılık göstermiştir.

2- SİİRT’TE BİR KISIM ÂLİMLERLE MÜNAZARASI

“Genç, tecrübesiz talebelerden bir kısmı, ilmen mağlûp edemedikleri Bediüzzaman Hazretleri’ni kavga yoluyla susturmak teşebbüsünde bulunmuşlarsa da meseleden haberdar olan Siirt ahâlisi, kendisini kurtarmak için gelmişler. Ahâli nazarında Molla Said büyük bir değere sahip olduğu için derhal muarızların ellerinden kurtarılmış ve bir odaya bırakılmıştır. Molla Said, ilim mesleğine olan fevkalade muhabbetinden, muarızları bulunan talebe ve ehl-i ilmin câhillere hedef olmamasını temin için kendisi odadan çıkıp muarızları tarafın-

⁷⁵ Bediüzzaman, Said Nursi ve Hayrül-Halefi A. Hüsrev Altınbaşak, C 1, s.71.

dan telef edilse bile ehl-i ilmin işine câhillerin karışmamasını müdâfaa eder. Bu ihtilafı kaldırmak maksadıyla herhangi bir talebeye, "Beni öldürünüz; ilmin haysiyetini muhafaza ediniz!" diyerek yüzünü çevirmiş ise de hiçbir talebe kendisine hücum etmemiş ve nihâyet, ihtilaf bertaraf edilmiştir."⁷⁶

Bu vakıda da görüyoruz ki, Bediüzzaman Hazretleri ahâliye karşı izzet-i ilmiyeyi muhafaza etmeye çalıştığı gibi talebelere karşı da başını uzatarak son derece alçakgönüllülüğü ve mütevazılığı göstererek teslim olmuştur.

3- İTTİHÂD VE TERAKKÎ'NİN ONU İDAM İLE YARGILAMASI

31 Mart Hâdisesi'nde Divan-ı Harb-i Örfi'de Bediüzzaman Hazretleri şer'at istediği gerekçesiyle İttihâd ve Terakki hükümeti tarafından idam talebiyle yargılanmış, burada dünya hukuk tarihine geçmesi gereken çok harika bir savunma yaparak şöyle demiş: "Ben talebeyim. Medresede yetiştim onun için her şeyi şer'at ölçüleriyle tartıyorum. Ben milliyetimizi, yalnız ve yalnız İslâmiyet biliyorum. Onun için her şeye İslâmî ölçülere göre bakıp muhâkeme ediyorum.

Ben şu anda hapisane denilen kabir âleminin kapısında dururken ve darağacı denilen âhirete giden istasyonda treni beklerken insan topluluğu içinde yaşanan gaddar hâllerini ve zulümlerini tenkit ederek söylüyorum. Ve bu söylediklerim değil yalnız sizlere, belki bu zamanda yaşayan bütün insanlara bir nutuktur..."⁷⁷

Ve yine: "Hurşit Paşa ve mahkeme heyeti tarafından herkesten sual olunduğu gibi bana da sual ettiler: "Sen de şer'at istemişsin?", dedim: "Şer'atın bir hakikatine bin ruhum olsa fedâ etmeye hâzırım! Zira şer'at, sebep-i saadet ve tam adalet ve fâzilettir. Fakat ihtilâlcilerin isteyişi gibi değil"

⁷⁶ Bediüzzaman'ın Tarihçe-i Hayatından Harikalar, s. 27-29.

⁷⁷ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 301.

Hem de dediler: "İttihâd-ı Muhammediye (asm)'ye dâhilmışsin?", dedim: "Maaliftihar!" övünerek, "En küçük fertlerindim. Fakat benim tarif ettiğim vecihle. Ve o ittihattan olmayan, dinsizlerden başka kimlerdir bana gösteriniz" diyerek o kutsi mensubiyeti de kendi tarif ettiği şekliyle sahiplenmiştir.

Sonra o zâlimlere hitaben: "Ey paşalar, zabitler! Mukaddeme, önsöz olarak söylüyorum: Mert olan cinâyete tenezzül etmez. Şâyet isnat olursa cezadan korkmaz. Hem de haksız yere idam olunsam, iki şehit sevabını kazanırım. Şâyet hapiste kalsam, böyle hürriyeti lâfızdan ibaret bulunan gaddar bir hükûmetin en rahat mevkii hapisane olsa gerektir. Mazlûmiyetle ölmek, zâlimiyetle yaşamaktan daha hayırlıdır."⁷⁸ diyerek başladığı müdâfaasında bütün ithamları reddedip iddiaları çürütür. Bu müdâfaasında İslâm'ın temel hükümlerini esas alıp izzet-i İslâmiye'yi muhafaza ederek yaptığı savunma neticesinde, beraatine karar verilirken kırk-elli masumun da idamdan kurtulmasına vesile olur. Kendisini haksız olarak muhâkeme edenlere teşekkür etmeyerek arkasında kalabalık bir halk kitlesi olduğu hâlde Beyazıt Meydanı'na doğru yürürken "Zâlimler için yaşasın Cehennem! Zâlimler için yaşasın Cehennem! " diye haykırmıştır.

Böyle kahramancasına şer'at-ı Muhammediye (asm) için bin başım olsa hepsi fedâ olsun diyen ve izzet-i İslâmiye'ye her şeyini fedâ ederek onu muhafaza ya çalışan bir zâta karşı teşekkür etmek, her Müslüman için vefa borcudur. Bilakis bu fedâkârlıkları görmemezlikten gelip bilerek veya bilmeyerek düşmanlarla beraber olup ona, hücum edenler için yapacağımız tek bir şey vardır, o da onlar için Cenâb-ı Hakk'tan İslâmî şuruu temenni etmek duâsıdır.

⁷⁸ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 303.

4- SULTÂN M. REŞAT'IN İZZET-İ İLMİYESİNİ TAKDİR ETMESİ

"Saray'da bir tören düzenlenmişti. Dönemin pâdişâhı Sultân Reşat idi. Bu törene zamanın diğer âlimleriyle birlikte o da davet edilmişti. Bediüzzaman bu davete, kendisine has yerel kıyafetiyle katılmak istedi: Ayağında çizmesi, belinde kuşağı ve hançeri, başında da ucunu omuzlarına kadar sarkıttığı sarığı vardı. Ona, hiç olmazsa bu tören süresince diğer âlimler gibi cübbe giymesini rica ettiler. Israrlar üzerine, bir cübbe giyerek Saraya öyle gitti.

Şeyhülislâm, âlimler, bakanlar, yüksek rütbeli komutanlar ve üst düzey memurlar "saçak" öpeceklerdi. Pâdişâhın oturduğu tahtın yan tarafından ipekten yapılmış bir kumaş sarkıtılmıştı. Saçak öpme merasimi başladığında, kimi bu saçığı, kimi pâdişâhın eteğini öpüyor, kimi de baş eğip gerisin geri çekiliyordu.

Sıra Bediüzzaman'a gelmişti. Bediüzzaman yerinden ayrıldı, dik ve vakur adımlarla yürüyerek Pâdişâhın önüne kadar geldi. Eli göğsünde "Esselâmü aleyküm Hakan'ım" diyerek selâm verdi ve Sultân Reşat'ın önünden geçerek gitti.

Pâdişâh şaşırmıştı. Bu eşi benzeri görülmemiş bir şeydi. Yanındaki paşaya sordu: "Kim bu adam paşa? Beni mahâlle muhtarı mı sandı? Niçin böyle selâm etti?"

Paşa, eli önünde bağlı bir hâlde: "Efendim, bu zâtın lakabı Bediüzzaman, ismi Said'dir. Çok yüksek bir ilmi vardır. Çok da izzetlidir. Feleğe baş eğmeyen biridir."

Sultân Reşat kısa bir süre düşündü. Durumu kavramıştı. Zâten âlimlere büyük saygısı ve sevgisi olan biriydi. Böyle bir âlim ise onun daha çok ilgisini çekmiş, takdirini kazanmıştı. Herkesin duyabileceği bir şekilde Sultân Reşat şunları söyledi:

“Ben şimdiye kadar ilmin izzetini koruyan pek az insan gördüm ve tanıdım. Gerçek âlim, işte böyle olmalıdır.”

Bu olaydan sonra Bediüzzaman’la Sultân Reşat samimi iki dost oldular ve pek çok şey paylaştılar.”⁷⁹

Elbette Devlet-i Aliyye-i Osmaniye’nin başına gelen bir zât, şimdiki bir kısım bilim adamları ve tarihçi denilen bazı basit insanlar gibi izzet-i ilmiye ile kibir ve gururun arasındaki farkı anlamayacak ve bunları birbiriyle karıştıracak kadar basit bir şahsiyet değildir.

İZZET-İ İSLÂMÎYE’Yİ MUHAFAZA ETMESİ

Bediüzzaman Hazretleri kendi ifadesiyle de “Ne yapayım acele ettim kışta geldim, sizler ise cennet asa bir baharda geleceksiniz.”⁸⁰ dediği gibi Osmanlı’nın ve İslâmî hâkimiyetin yıkılmaya yüz tuttuğu bir zamanda gelmiştir. Gerçekten nasıl ki; Asr-ı Saadet’te İslâmiyet’in tesisi için Ashab-ı Kiram büyük bir cesaret, sebat ve gayret ile çalışmışlar öyle de İslâmiyet’in sarsıldığı o felaket ve helaket asrında İslâmiyet’in izzetini muhafaza edecek böyle bir cesaret ve kahramanlığa büyük bir ihtiyaç hâsıl olmuştur. Maalesef o zamanda pek az insan gereken gayreti gösterebilmiştir. Fakat çoğunluk itibariyle Müslümanlar hataya düştüklerindendir ki,

وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

“Hem öyle bir fitneden sakının ki, (geldiği zaman) içinizden sâdece zulmedenlere dokunmaz (umûmî olur)! Ve bilin ki şübhesiz Allah, azâbı pek şiddetli olandır.”⁸¹ Âyetinin sırrına Müslümanlar olarak mazhar olmuşuz. Bediüzzaman

⁷⁹ Necmeddin Şahiner, Nurs Yolu, s. 57.

⁸⁰ Bediüzzaman, Mektubat 2, s. 403.

⁸¹ Enfal Suresi, 25. âyet.

Hazretleri ise izzet-i İslâmiye'yi muhafaza etmek gayretini bizzât yaşadığı hayat ile ispat etmiştir. Onlardan birkaçını zikredeceğiz.

1- İSLÂM'IN İZZETİ İÇİN RUS BAŞKUMANDANINA DİK DURUŞU

Birinci Dünya Savaşı'nda⁸² kahramanca mücâdele eden Bediüzzaman Hazretleri, 1916 yılında Ruslara esir düşer.⁸³

Tiflis'te esir iken Bediüzzaman Hazretlerine Maaş Gönderildiğine Dair Belge

“Taht-ı Himaye-i Hazret-i Mülûkânede Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Merkez-i Umumîsi Dâhiliye Nezaret-i Celîlesine Devletlû Efendim Hazretleri! 7 Eylül 1332 (1916) tarihli ve 17 kalem-i mahsus numaralı emirnâme-i nezaret-penahileri arız-i cevabiyesidir. Esiren Tiflis'te bulunan Bediüzzaman Said Kürdi Efendi'ye gönderilmek üzere memur-u mahsus ile irsal buyurulan altmış lira ahzolanarak makbuzu memur-u ileyhe tevdi kılınmış ve meblağ-i mezkûr-u mukabili olan bin iki yüz elli dört mark mumaileyhe gönderilmiştir. Ol babda emr u ferman Hazret-i men lehül-emrindir. 10 Eylül 1332 (1916) Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti Reisi Besim Ömer Paşa”

⁸² “Harbi Umumî’de gönüllü alay kumandanı olarak iki sene çalıştım, çarpıştım. Ordu Kumandanı ve Enver Paşa takdiratı altında, kıymetkar talebelerimi, dostlarımı feda ettim.”

(Bediüzzaman, Mektubat 1, Hayrat Neşriyat, Osmanlıca Nüshası, İstanbul, 2011, s. 66/ Daha ayrıntılı bilgi için bknz Bediüzzaman Said Nursî ve Hayru'l-Halefi A.Hüseyin Altınbaşak, C 1, s. 151)

⁸³ Bediüzzaman Hazretleri esir edildikten sonra, önce Van üzerinden Tiflis’e sevk edilir. Esaret öncesinde kırılmış olan ayağının tedavisi için altı ay kadar Tiflis’te bir hastanede kalır. Orada bulunduğu süre içerisinde, devrin sadrazamının emriyle, kendisine harçlık gönderilmiştir. O zamanlar adı “Hilal-i Ahmer Cemiyeti” olan Kızılay tarafından gönderilen bu harçlık 60 lira karşılığı olan 1254 mark idi. (Bediüzzaman Said Nursî ve Hayru'l-Halefi A. Hüseyin Altınbaşak, C 1, s. 165.)

Esarette iken bir gün Kafkas Cephesi Başkumandanı Nikolay Nikolayeviç teftiše gelir. Büyük bir askerî merasimle karşılanan Nikolay'ın önünde bütün esirler ayağa kalkıp selam dururken Bediüzzaman, tavrını hiç bozmadan yerinde oturur. Nikolay Nikolayeviç, Üstâd'ın dikkatini çekmek için üç defa önünden geçer. Fakat Hz. Üstâd, vaziyetini hiç bozmaz. Nikolay, üçüncü geçişinde de Bediüzzaman'ın ayağa kalkmadığını görünce durur ve -tercüman vasıtasıyla- Üstâd'a ayağa kalkmamasının sebebini sorar. Hz. Üstâd da cevaben, "Ben bir Müslüman âlimiyim. Kalbimde îmân vardır. Kendisinde îmân olan bir şahıs, îmânı olmayan şahıstan daha faziletlidir. Eğer sana kıyam etseydim, mukaddesatıma hürmetsizlik yapmış olurum. Onun için ben sana kıyam etmem" der. İnancından aldığı cesaretle İslâm'ın izzetini her yerde muhafaza eden Üstâd Hazretleri, o gün orada da o zâlim kumandanın önünde ölümü pahasına ayağa kalkmaz.

Bu tavır karşısında Rus Başkumandanı, Bediüzzaman Hazretleri'nin olağanüstü askerî mahkemede (Divan-ı Harp'te) yargılanmasını ister. Üstâd'ın ayağa kalkmamasını ve Nikolay'a söylediklerini, Rus Çarına ve Rus ordusuna hakaret kabul eden mahkeme idam kararı verir. Bediüzzaman Hazretleri, idam kararının infazı esnasında en küçük bir tereddüt, korku ve pişmanlık eseri göstermez, geri adım atmaz; yalnız on beş dakika müsaade isteyerek sükûnet içinde iki rekât namaz kılar. Bediüzzaman'ın bu hâlimden çok etkilenen Rus Başkumandanı, "Şimdi anlıyorum ki bu hareketinizi îmânınızdan alıyorsunuz ve mukaddesatın emirlerini ifa ediyorsunuz. Hükümünüz iptal edilmiştir. Dininize bağlılığınızdan dolayı şâyân-ı takdirsiniz. Sizi rahatsız ettim, tekrar tekrar rica ediyorum, beni affediniz" diyerek idam kararını iptal eder.⁸⁴

⁸⁴ Bediüzzaman, *Şualar* 2, s.551.

2- ANADOLU HALKINI DİRENİŞE ÇAĞIRAN KAHRAMANCA MÜCÂDELESİ VE İNGİLİZLERİN ONUN ÖLDÜRÜLMESİNE KARAR VERMELERİ

Rus esaretinden firar ederek 1918'de İstanbul'a gelen Bediüzzaman Hazretleri; Halîfeden, Şeyhülislâmdan, Başkumandanlardan medrese talebelerine kadar toplumun her kesimi tarafından büyük bir sevgi ve teveccühle karşılanmıştır.⁸⁵

Bediüzzaman Hazretleri'nin İstanbul'a dönüşünü haber veren Tanin Gazetesi 18 Haziran 1918

Üstâd, vatan ve din için yaptığı büyük kahramanlıklarından ve yüksek ilminden dolayı devlet ricalinin teklifiyle Osmanlı Devleti'nin son dönem en yüksek ilmi akademisi olan Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye azalığına haberi olmadan tayin edilmiştir.⁸⁶

⁸⁵ Bediüzzaman, Lem'alar, s. 241.

⁸⁶ Bediüzzaman Said Nursi'nin Tarihçe-i Hayatında Harikalar, s.73.

Offener Befehl Nr. 63 ОТКРЫТЫЙ ЛИСТЬ N°		اجبق امر نور számú Nyilt parancs
Hier Name ...	Said. el-Hajji	در مقام
in Funktion ...		
Geführt von ...		
Truppenchef ...		
Comandant ...	Khad. ismail Kargi	مقامه
Ort von ...		
in ...		
Stationsangehörigkeit ...		
Hausort ...	Osmanlı	
Extraterritorial ...		
Reist von ...	Sofia	مقامه
Ursprung ...		
Erreicht ...	Istanbul	مقامه
nach ...		
Zweck der Reise ...	Esaretinden	
Aus ...		
Erreicht am ...		
17 ...		
Dieser Ausweis - offene Befehl - ist nur gültig in Zusammenhang mit ausgestellt von		

Bediüzzaman Hazretleri'ne 1918 Haziran'ında Rus esaretinden dönerken Osmanlı'nın Sofya Ateşeliğinden verilen pasaport

Bediüzzaman Hazretleri'nin, her zaman olduğu gibi, burada da Kur'ân ve vatan hizmeti bütün ihtişamıyla devam etmiştir. Şöyle ki: 1918 Kasım'ında İngilizler İstanbul'u işgal ederler. Hz. Üstâd, bu işgale ve İngilizlerin İslâm inanç düşüncesini bozmaya çalışan teşebbüslerine karşı korkusuzca ve kahramanca mücâdele verir. İngilizlerin, çeşitli hileler ile Osmanlı ulemâsını ve kamuoyunu hatta Şeyhülislâmı kendi lehlerine çevirmeye çalıştıkları bir zamanda Hz. Üstâd Hutuvat-ı Sitte Risâlesini telif etmiştir.⁸⁷ Eşref Edip Fergan'ın himmetiyle -söz konusu eser- Arapça ve Türkçe olarak binlerce nüsha

⁸⁷ Bediüzzaman Said Nursî ve Hayru'l-Halefi Ahmed Hüsrev Altınbaşak, C 1, s. 206.

bastırılıp, İstanbul'un her tarafına talebeler vasıtasıyla karşılıksız ve el altından dağıtılmıştır. Hutuvat-ı Sitte'nin bastırılıp dağıtılması, işgalcilerin bütün hile ve entrikalarını boşa çıkardığından Bediüzzaman Hazretleri, İngilizlerin açık hedefi hâline gelir ve idam kararıyla vücudunu ortadan kaldırmak isterler.⁸⁸

3- İNGİLİZLERİN BASKISIYLA VERİLEN FETVÂNIN KARŞISINDA FETVÂ NİTELİĞİNDE HUTUVAT-I SİTTE KİTAPÇIĞINI NEŞRETMESİ

Bu süreçte İngilizler, işgali meşrulaştırmak adına, Şeyhülislâma baskı yapıp Anadolu'da başlayan Millî Mücâdele hareketlerini isyan olarak nitelendiren bir fetvâ çıkarırlar.⁸⁹ Bediüzzaman Hazretleri de İngilizlerin aldığı fetvânın geçersizliğini ispat eden karşı bir fetvâ yayımlar.

Üstâd, düşman işgaline karşı, İstiklal Mücâdelesini 'Cihat', Kuva-yı Milliye müntesiplerini (mensup olanları da) 'Mücahitler' diye isimlendirmiş, İstiklal Mücâdelesinin hakkâniyetini ilân etmiştir.⁹⁰

Bediüzzaman Hazretleri gerek yazılı eserleriyle ve gerekse sohbet ve nutuklarıyla, başta İstanbul'daki âlimler olmak üzere bütün toplumun fikirlerini sömürgeci İngilizler aleyhine çevirip, Millî Mücâdele lehinde ehemmiyetli hizmetler ortaya koyarak izzet-i İslâmiye'yi muhafaza ile birlikte bu milletin îmanına hizmet etmiştir. Hatta daha sonra, Bediüzzaman Hazretleri'nin İstanbul'da İngiliz işgaline karşı yaptığı mücadeleyi takdirle karşılayan Ankara Hükûmeti onu Ankara'ya davet etmiş ve kendisine 22 Kasım 1922 Perşembe günü "hoşâmedi (hoşgeldin) merâsimi" yapmıştır. Bediüzzaman Hazretleri de mecliste milletvekillerine hitap etmiş ve namaza dair beyânnâmede bulunmuşlardır.

⁸⁸ *Tarihçe-i Hayat*, s. 138.

⁸⁹ A. g. e., s. 213.

⁹⁰ A.g.e., s. 213, 214.

Mecliste Bediüzzaman Hazretleri'ne Yapılan Hoşâmedi
Merasiminin Resmî Kayıtları

Bediüzzaman'ın Mecliste Dağıttığı Namaza Dair

Beyânnâmesinin Aslı

Bediüzzaman Hazretleri'nin İstanbul ve Anadolu'nun işgaline karşı halktaki direnişi kırmaya yönelik İngiliz propagandalarını kökten çürüten Hutuvât-ı Sitte Risâlesi'nin îzâhını aynen buraya alıyoruz:

Bediüzzaman Hazretleri'nin 1920 yılında İngilizlere karşı neşrettiği Hutuvat-ı Sitte'nin kapağı

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوتَ الشَّيْطَانِ

"Şeytanın adımlarına tâbi' olmayın!"⁹¹

Herbir zamanın insî bir şeytanı vardır. Şimdi beşerde insan suretinde şeytanın vekili olan ruh-u gaddar, fitnekârane siyasetiyle cihanın her tarafına kundak sokan el-hannas, altı hutuvatıyla âlem-i İslâmî ifsad için: İnsanlarda ve insan cemaatlerindeki habis menba'ları ve tabiatlarındaki muzır ma'denleri fiilî propaganda ile işlettiyor, zayıf damarları buluyor. Kimin hırs-ı intikamını, kimin hırs-ı câhını, kimin tama'ını, kimin humkunu, kimin dinsizliğini, hattâ en garibi, kimin de taassubunu işletip siyasetine vasıta ediyor.

Her bir zamanın insanlardan bir şeytanı vardır. Şimdi, toplumda insan suretinde şeytanın vekili olan gaddar ruh ve onu temsil eden İngilizler fitne çıkaran siyasetiyle dünyanın her tarafına kundak sokan el-hannes, yani o şeytan attığı altı hileli adımı ile İslâm Âlemi'ni bozmaya çalışıyor. Ve her bir insandaki ve insan toplumlarındaki pis kaynaklarını ve yaratılışlarındaki kötülükleri isteyen nefis gibi zararlı duygularını yaptıkları propaganda ile işlettiyor. Kiminin intikam alma hırsını, kiminin şan şeref hırsını, kiminin cimriliğini, kiminin ahmaklığını, kiminin dinsizliğini hatta en garibi ki, kiminin de taassubunu işletip siyasetine alet ediyor.

Birinci Hatvesi

Der veya dedirir: "Siz kendiniz de dersiniz ki: Musibete müstehak oldunuz. Kader zalim değil, adalet eder. Öyleyse size karşı muâmeleme razı olunuz!"

Şu vesveseye karşı demeliyiz: Kader-i İlâhî isyanımız için musibet verir. Ona rızâdâde olmak, o günâhtan tevbe demektir. Sen ey mel'un! Günâhımız için

⁹¹ Bakara Suresi, 168. âyet.

değil, İslâmiyet'imiz için zulmettin ve ediyorsun. Ona rıza veya ihtiyarla inkıyad etmek neûzü billâh, İslâmiyet'ten nedamet ve yüz çevirmek demektir. Evet, aynı şeyi -hem musibettir- Allah verir, adalet eder. Çünkü günâhımıza, şerrimize zecren ondan vazgeçirmek için verir. O şeyi aynı zamanda beşer verir, zulmeder. Çünkü başka sebebe binâen ceza verir. Nasıl ki düşman-ı İslâm, aynı şeyi bize icra ediyor. Çünkü Müslümanız.

BİRİNCİ ADIM:

İngilizler der veya dedirir: "Ey Müslümanlar, siz kendiniz de dersiniz ki: 'Bu musibeti hak ettik, Cenâb-ı Hakk'ın kaderi bu musibeti vermekle bize zulmetmez, adalet eder.' Öyle ise, size karşı yaptıklarımıza kader noktasında bakıp razı olunuz"

Onların bizi aldatmak için başvurduğu bu hilesine karşı demeliyiz: "Cenâb-ı Hakk'ın kaderi, isyanımıza ve günâhlarımıza binâen musibet verir. Kadere rıza göstermek, o günâhtan tevbe edip ondan vazgeçmek demektir. Sen ey melun! Günâhımız için değil, Müslüman olduğumuz için bize zulmettin ve ediyorsun. O zulmüne rıza göstermek veya irademizle sana teslim olmak ise -Allah'a sığınırız- Müslüman olmaktan pişman olup İslâmiyet'ten yüz çevirmek demektir. Evet, aynı şeyde ve muâmelede hem musibet vardır, onu Allah verir, adalet eder. Çünkü Cenâb-ı Hak, verdiği bu musibetle bizi cezalandırmakla günâhlarımız ve şerlerimizden vazgeçirmek ister. O musibet denilen cezayı aynı zamanda insanlar verir zulmeder. Çünkü insanlar günâhımızdan dolayı değil başka sebebe binâen ceza verir. Nasıl ki biz Müslüman olduğumuz için İslâm düşmanı aynı zulmü bize yapıyor.

İkinci Hatvesi

Der ve dedirtir: "Başka kâfirlere dost olduğunuz gibi bana da dost ve taraftar olunuz. Neden çekiniyorsunuz?"

Şu vesveseye karşı deriz: Muavenet eli kabul etmek ayırdır. Adâvet eli öpmek de ayırdır. Bir kâfirin herbir sıfatı kâfir olmak ve küfründen neş'et etmek lâzım olmadığından, İslâmın eski ve mütecaviz bir düşmanını def' için, bir kâfir muavenet eli uzatsa, kabul etmek İslâmiyet'e hizmettir.

Senin ise, ey kâfir-i mel'un, senin küfründen neş'et eden teskin kabul etmez husumet elini öpmek değil, temas etmek de İslâmiyet'e adâvet etmek demektir.

İKİNCİ ADIM:

İngilizler der ve dedirtir: "Almanlar gibi başka kâfirlere dost olduğunuz gibi bana da dost ve taraftar olunuz, neden çekiniyorsunuz?"

Onların aldatıcı bu hilesine karşı deriz: Yardım etmek için uzanan eli tutup kabul etmek ayırdır, düşmanlık için uzanan eli öpmek de ayırdır. Bir kâfirin her bir özelliği kâfir olmasından ve küfründen gelmiyor. İslâmiyet'in eskiden beri zarar veren bir düşmanını defetmek için bir kâfir yardım elini uzatsa onu kabul etmek İslâmiyet'e hizmettir. Senin ise ey melun kâfir, senin küfründen meydana gelen Müslümanlara karşı durmak ve sakinleşmek nedir bilmez düşmanlık elini öpmek değil, belki o ele dokunmak bile İslâmiyet'e düşmanlık etmek demektir.

Üçüncü Hatvesi

Der veya dedirir: "Şimdiye kadar sizi idare edenler fenalık ettiler, karıştırdılar. Öyleyse bana razı olunuz!"

Bu vesveseye karşı deriz,

Ey el-hannas! Onların fenalıklarının asıl sebebi de sensin. Âlemi onlara darlaştırdın, damar-ı hayatı kestin, evlâd-ı nâmeşru'unu onlara karıştırdın. Dinsizliğe sevk ederek dini rüşvet isterdin. Onlara bedel seni kabul etmek, yalnız müte-

neccis su ile necis olmuş bir libası, hınzırın beviyle yıkamak demektir. Sen yalnız hayvancasına muvakkat bir hayat-ı sefilâneyi bize bırakıyorsun; insanca, İslâmca hayatı öldürüyorsun. Biz ise hem insancasına hem Müslümancasına yaşamak istiyoruz. Senin rağmına yaşayacağız!

ÜÇÜNCÜ ADIM:

İngilizler der veya dedirtir. "Şimdiye kadar sizi idare edenler fenâlık ettiler, ortalığı karıştırdılar. Öyleyse bana razı olunuz."

Onların aldatıcı bu hilesine karşı deriz: "Ey aldatıcı şeytan! O bizi idare edenlerin fenâlıklarının asıl sebebi de sensin, âlemi onlara darlaştırdın, hayat damarlarını kestin, evlad-ı nâmeşruunu yani ajanlarını onlara karıştırdın. İnsanları dinsizliğe sevk ederek onlardan dini rüşvet isterdin yani ajanlarınla o idarecilerin memleketi iyi idare etmelerine engel olmak için onlara her türlü fenâlığı yaptırmaya çalışırdın. Onlara bedel seni kabul etmek sadece pis bir su ile necis olmuş bir elbiseyi, daha necis olan domuzun idrarı ile yıkamak demektir. Sen ey İngiliz, yalnız hayvancasına geçici, sefil, bozuk bir hayatı bize bırakıyorsun. İnsanca, İslâmca yaşamayı öldürüyorsun. Biz ise hem insancasına hem Müslümancasına yaşamak istiyoruz. Sana rağmen biz bunu yaşayacağız.

Dördüncü Hatvesi

Der veya dedirir: "Sizi idare eden ve bana muhâsım vaziyetini alanlar -ki Anadolu'daki sergerdeleridir- maksatları başkadır. Niyetleri din ve İslâmiyet değildir."

Şu vesveseye karşı deriz: Vesilelerde niyetin tesiri azdır. Maksadın hakikatini tağyir etmez. Çünkü maksud, vesilenin vücûduna terettüp eder; içindeki niyete bakmaz.

Mesela, ben bir define veya su bulmak için bir kuyu kazıyorum. Biri geldi, kendini saklamak veya orada muzahrafatını defnetmek için, bana yardım ederek kazdı. Suyun çıkmasına ve definenin bulunmasına niyeti tesir etmez. Su, fiiline, kazmasına bakar, niyetine bakmaz. Bunun gibi; onlar bizi Kâbe'ye götürüyorlar. Kur'ân'ı yüksek tutmak istiyorlar. Bütün felâketimizin menba'ı olan Avrupa muhabbetine bedel, husumetini esas tutuyorlar. Niyetleri ne olursa olsun, bu maksatların hakikatini tağyir edemez.

DÖRDÜNCÜ ADIM:

İngilizler der ve dedirtir. "Sizi idare eden ve bana düşmanlık eden Kuva-yı Milliye hareketi ki; Anadolu'daki başıbozuk ayak takımıdır. Maksat ve niyetleri başkadır, onlar din ve İslâmiyet'i düşünmezler."

Onların ortaya attıkları şu vesveseye karşı deriz: Vesilelerde niyetin tesiri azdır. Hedefin hakikatini değiştirmez. Çünkü hedef vesilenin varlığına bağlıdır. Kişinin içinde taşıdığı niyete bakmaz. Mesela: Ben bir define veya su bulmak için bir kuyu kazıyorum. Biri geldi kendini saklamak veya oraya elindeki süpürüntüleri, pislikleri gömmek için bana yardım edip kazdı. Onun o niyeti suyun çıkmasına ve definenin bulunmasına engel değildir. Suyun çıkması, onun yeri kazmasına bakar, ne niyet ettiğine bakmaz. Bunun gibi sizlere karşı mücahede eden Anadolu'daki insanlar bizi Kâbe'ye götürüyorlar, Kur'ân'ı yüksek tutmak istiyorlar. Bütün felaketimizin kaynağı olan Avrupa muhabbetine ve sevgisine bedel o mücahitler Müslümanları müdâfaa için o Avrupalıların husumetini ve düşmanlığını esas tutuyorlar. Niyetleri ne olursa olsun dine hizmet gibi yaptıklarının hakikatini değiştiremez.

Beşinci Hatvesi

Der, "İrade-i Hilâfet, siyasetimin lehinde çıktı."

Şu vesveseye karşı deriz:

Bir şahsın arzu-yu zâtîsi ve emr-i hususîsi başkadır, ümmet namına emin olarak deruhte ettiği emanet-i Hilâfetten hâsıl olan şahsiyet-i maneviyyenin iradesi bambaşkadır. Bu irade bir akıldan çıkıp, bir kuvvete istinad ederek, âlem-i İslâmın maslahatını takip eder. Aklı ise, şûrâ-yı ümmettir; senin vesvese değil. Kuvveti; müsella ordusu, hür milletidir; senin süngülerin değildir. Maslahat da muhitten merkeze nazar edip İslâm için faide-i uzmâyı tercih etmektir. Yoksa aksine olarak merkezden muhite bakmakla âlem-i İslâm'ı bu devlete, bu devleti de Anadolu'ya, Anadolu'yu da İstanbul'a, İstanbul'u da hânedân-ı Saltanata teâruz vaktinde fedâ etmek gibi hodendişâne fikir ve irade, değil Vahidüddin gibi mütedeyyin bir zât, hattâ en fâcir bir adam da, yalnız ism-i Hilâfeti taşıdığı için ihtiyarıyla etmez. Demek, mükrehtir. O hâlde ona itaât, adem-i itaâttir.

BEŞİNCİ ADIM:

İngiliz der: "Halîfenin verdiği fetvâ ile Hilafetin iradesi siyasetimin lehine çıktı."

Onların şu aldatıcı vesvesesine karşı deriz: "Bir şahsın kendine ait olan arzusu ve hususi olarak verdiği emir başkadır, ümmet namına ve bütün Müslümanlar hesabına güvenilir bir kimse olarak üzerine emaneten aldığı Hilafetten oluşan manevi şahsiyetinin emir ve iradesi de bambaşkadır. Şahsı manevinin bu iradesi bir akıldan çıkıp bir kuvvete dayanarak İslâm Âlemi'nin istifade ve maslahatını takip eder. O akıl ise ümmetin istişaresidir, senin aldatıcı vesvesenden değildir. O aklın dayandığı kuvveti ve tam donanımlı ordusu ise özgür İslâm milletidir, senin süngülerin değildir. Maslahat ve faydayı düşünmekte ise şöyle olmalıdır: Öncelikle her tarafı kuşatan Âlem-i İslâm'dan başlayarak merkeze doğru gelinerek Müslümanlar için en büyük faydayı tercih etmek gerekir. Yoksa aksine olarak merkezden dışa doğru gitmekle; İslâm Âlemi'ni bu devlete, bu devleti de Anadolu'ya, Anadolu'yu da İstanbul'a, İstanbul'u da

saldırı vaktinde Saltanat hanedanına fedâ etmek gibi bencil bir fikir ve irade-yi; Sultân Vahdettin gibi dindar bir zâtın taşınması hiçbir zaman mümkün değildir? Hatta Hilafet ismini taşıyan en bozuk bir adam dahi isteyerek böyle bir işi yapmaz. Demek Sultân, baskı ile istemeden bu fetvâyı vermiştir. Öyle ise Sultân'a itaat etmek, bu fetvâsına itaat etmemek iledir.

Altıncı Hatvesi

Der ki, "Bana karşı mukavemetiniz beyhudedir. Müttefikiniz beraberken yapamadığınız şeyi şimdi nasıl yapacaksınız?"

Şu vesveseye karşı deriz,

En ziyade hile ve fitne kuvvetiyle ayakta duran azametli kuvvetin bizi ye'se düşürmüyor.

Evvela: *Hile ve fitne, perde altında kaldıkça tesir eder. Zâhire çıkmakla iflâs eder, kuvveti söner. Perde öyle yırtılmış ki, senin yalan, hile, fitnen hezeyana, maskaralığa inkılâp edip akim kalıyor. Bu defaki Anadolu'ya karşı ... gibi...*

Saniyen: *O kof kuvvetin yüzde doksanı sana karşı itilâf kabul etmez. Muhâsım bir cereyan, atâlete mahkûm ediyor. Fazla kalan kuvvetinle dert ve dermanda müşterek olan âlem-i İslâmı susturacak, depretmeyecek derecede eskisi gibi bir istibdat altında tutmaya ihtimal versen, şeytan iken eşeğin eşeği olursun!⁹²*

Salisen: *Mademki öldürüyorsun. Ölmek iki suretledir:*

Birinci suret: *Senin ayağına düşmek, teslim olmak suretinde ruhumuzu, vicdanımızı ellerimizle öldürmek, cesedi de güya ruhumuza kısasen sana telef ettirmektir.*

⁹² Hey ekpekü'l-küpekâ! Köpekten tekepökü etmiş köpek!

İkinci suret: Senin yüzüne tükürmek, gözüne tokat vurmakla ruh ve kalbimiz sağ kalır, ceset de şehit olur. Akide faziletimiz tahkir edilmez; İslâmiye'tin izzetiyle istihza edilmez.

Elhasıl: İslâmiyet muhabbeti, senin husumetini istilzam eder. Cebrail, şeytan ile barışamaz.

Siyasetimizde en acınacak, en ebleh bir akıl varsa, o da öylelerin aklıdır ki, (i.g.z.) milletin ihtiras ve menfaatini, İslâmiyet'in menfaat ve izzetiyle kabil-i tevfiğ görüyor. Burada en sefil ve en ahmak kalb, öylelerin kalbidir ki; hayatı onun himâyeti altında kabul eder. Hayatımızı onun himâyeti altında kâbil görüyor.⁹³

Çünkü öyle bir şarta hayatımızı talik ediyor ki, muhâl ender muhâldir. Der: "Yaşayınız. Fakat bir tek adam bana hıyânet etse yakarım, yıkarım!"

Şâyet bir adam hakka sadakat namına onun kâfirane zulmüne karşı hıyânet etse, Ayasofya'ya iltica etse; milyarlar değer o mukaddes binayı harab eder. Veyahut bir köyde ona bir hain bulunsa, çoluk çocuğuyla mahvetmek veya bir cemaatte ona muzır biri varsa cemaati ifnâ etmek, her vakit kendinde selâhiyet görüyor. Lânet o medeniyete ki, ona o salâhiyeti vermiş! Acaba, bütün millet bir kalbde -hem münafık, hançer-i zulmünden müteleziz olacak ahmak bir kalbde- ittifakından daha muhâl ne var?

Şeytan gibi hasis hisleri, fenâ ahlâkları teşci' ve himaye eder, iyi hisleri söndürür. Hem insanî, İslâmî hayatı men' etmekle beraber, muvakkat hayvanî bir hayatı, iki genc-i mücehhez pençeli; ekseriyeti kazanmak için, imhayı esas

خدا مروشاش دکه کاش نکه کاش دکه فحش نکه فحش دکه پرش نکه پرش دکه پریشان نکه پریشان⁹³

دکه مشوش سرکردان نکه

Meali: "Allah kimi şaşırttıysa süründürmesin, süründürdüyse deli divane etmesin, divane ettiyse çektirmesin, çektirirse rezil etmesin, rezil ederse perişan etmesin, perişan ederse sersem, başıboş etmesin."

program yapmış, iki kelbi iki ciğerimize musallat ederek bizi silâhtan tecrit ediyor. İşte onun himâyeti, işte hayatımız!

O hasım, gösterdiği kin ve husumet harpten neş'et etme değildir. Harpten olsaydı, tabîi mağlûbiyetimizle sâirlerin husumeti gibi sükûnet bulurdu. Hem hasmın, uzakta çirkin yüzündeki riyakârane çizgileri güzel zannedilirdi. Yakında görenler, İnşallah daha aldanmaz.

ALTINCI ADIM:

İngiliz der ki, "Bana karşı çıkmanız beyhudedir, boş yeredir. Zira sizinle ittifak eden Almanya gibi devletler sizinle beraber iken bana karşı gösteremediğiniz başarıyı şimdi nasıl göstereceksiniz?" Onların şu aldatıcı vesvesesine karşı deriz: En çok gösterdiğin hile ve her tarafa yaydığın fitne ile ayakta duran büyük kuvvetin üç sebepten dolayı bizi ümitsizliğe düşürmüyor. Birincisi: Hilekârlık ve fitne perde altında kaldıkça tesir eder, ortaya çıkmakla iflas eder, kuvveti söner. Senin çevirdiğin oyunların üstündeki perde öyle yırtılmış ki; yalanın, hilen, fitnen, saçmalığa ve maskaralığa dönüşüp neticesiz kalıyor. Şimdi Anadolu halkına karşı yaptıklarının neticesiz kalması gibi.

İkincisi: Ey İngilizler, o içi boş kof kuvvetin sana karşı anlaşmayı kabul etmeyen düşmanlık eden bir cereyan, seni kendisiyle meşgul etmekle, o kuvvetin yüzde doksanının ataletle mahkûm edilip boşa gitmesine sebep oluyor. Geri kalan gücünle de dert ve dermanda ortak olup bir ve beraber olan İslâm Âlemi'ni susturacak, depretmeyecek derecede eskisi gibi bir baskı altında tutmak ihtimalini versen, sen şeytan iken eşeğin eşeği olursun.

Üçüncüsü: Mademki Müslümanları öldürüyorsun, ölmek iki suretledir.

Birincisi: Senin ayağına düşmek ve sana teslim olmak suretinde ruhumuzu ve vicdanımızı ellerimizle öldürmek, cesedimizi de sanki ruhumuzun intikamını ondan alıyormuşuz gibi sana teslim edip öldürtmektir.

İkincisi: Senin yüzüne tükürmek ve gözüne tokat vurmakla ruh ve kalbimiz sağ kalır, cesedimiz de şehit olur. Böylelikle itikadımızdan gelen faziletimize hakaret edilmez ve İslâmiyet'in izzetiyle de alay ettirmemiş oluruz.

Sonuç olarak İslâmiyet'i sevmemiz, sana düşmanlığı lüzumlu hâle getirir. Cebrail (as)'ın Şeytan'la barışamayacağı gibi biz de seninle barışamayız. Bizim siyasetimizde en acınacak en ahmak bir akıl varsa o da öylelerin aklıdır ki; İngiliz milletin hırs ve menfaatini Müslümanların menfaat ve izzetiyle uyum içinde olduğunu görür. Burada en rezil ve en ahmak kalp öylelerin kalbidir ki; hayatını İngiliz'in koruması altında kabul eder. Hem hayatımızın ancak onun koruması altında olabileceğini düşünür. Çünkü böyle düşünen adam, hayatımızın devamını öyle bir şarta bağlıyor ki bunun gerçekleşmesi imkânsızlık içinde imkânsızlıktır.

Hem İngilizler yine bize der ki: "yaşayınız" fakat bir tek adam bana hıyanet etse yakarım, yıkarım. Şâyet bir adam hakka sadâkat göstermek namına onun küfründen gelen zulmüne karşı hıyanet etse ve Ayasofya'ya sığınsa milyarlar değer o mukaddes binayı harap eder, yıkar. Veyahut bir köyde ona bir hain bulunsa çoluk çocuğu ile mahveder. Veya bir cemaatte ona zarar veren biri varsa o cemaati yok etmek için her vakit kendini haklı görür. Lanet olsun o medeniyete ki; ona o salahiyet ve hakkı vermiştir.

Acaba bütün milletin, bir kalbin etrafında hem de münafık olarak Müslümanlara vurduğu zulüm hançerinden lezzet alacak ahmak bir kalbin etrafında toplanması mümkün müdür? Yani İngilizlerle ittifak etmekten daha imkânsız bir şey olabilir mi? O İngiliz ki; şeytan gibi pis hislere ve fenâ ahlâklara insanları cesaretlendirir ve onları himaye eder. İyi hisleri ve duyguları ise söndürür.

Hem insanca, İslâmca yaşamayı menetmekle beraber geçici hayvanî bir hayatı yaşattırır. İki genc-i mücehhez pençeli yani birinci genç ki; İngiliz'in insanların üzerinde çok etkili olan hayvanî bir hayatı, köpek gibi Müslümanlara musallat edip yaşattırmaya çalışmasıdır. İkinci genç ise modern silahlarla Müslümanlar üstünde baskı kurması ve gerektiğinde insanca yaşamayı isteyen Müslümanları öldürmesidir. -En iyisini Allah bilir- O İngilizler çoğunluğu kazanmak için insanları imha etmeyi esas program yapmışlardır. Bu iki köpeği, iki ciğerimize yani dünya ve âhiret hayatımıza musallat ederek bizi silah ve güçten uzaklaştırıyorlar. İşte onun himâyeti, işte hayatımız. Yani o devlet⁹⁴ ahlâkımızı bozup bizi öldürerek koruyor. İşte yaşadığımız hayat da böyle bu sıkıntılarla geçiyor. Hem o düşmanın gösterdiği kin ve husumet onlarla sa-

⁹⁴ Bediüzzaman Hazretleri, “Neden bu kadar İngilizlerden nefret ediyorsun, musâlahasını da istemiyorsun?” Sualine karşı: “Sebeup bir değil bindir. Çekirdek olan şeceye-yı seyyiyeyi (kötü huyları) içimizde inkişaf ettirdi” diye cevap vermiştir. (Tuluat, s. 16.)

Gerçekten gaddar İngiliz siyaseti, Bediüzzaman Hazretleri'nin dediği gibi Müslümanların ahlâkını bozmak için her türlü yolu denemiş, bunun için 1920'de Avrupa ve Amerika'dan binlerce kasa alkollü içki getirmişler ve gençlerimizin ahlâkını bozmaya çalışmışlardır. Nihâyet, 5 Mart 1920'de içkinin zararlarını topluma anlatmak için Yeşilay, eski adıyla “Hilal-i Ahdar” cemiyetini kurulur. Aralarında Şeyhulislâm İbrahim Haydârizade Efendi'nin de bulunduğu kurucu üyeler arasında, Darü'l-Hikmetü'l-İslâmiye âzâsı olarak Bediüzzaman Hazretleri'de yer almıştır. (Bediüzzaman Said Nursî ve Hayru'l-Halefi A. Hüsrev Altınbaşak, C 1, s. 216.)

Bediüzzaman'ın Yeşilay arşivlerinde yer alan karar defterindeki kayıt

vaşmamızdan kaynaklanmıyor. Zira onlarla savaşmamızdan olsaydı, normal olarak mağlup olmamızla diğer devletlerin düşmanlığının bitmesi gibi bunların ki de biterdi.

Hem düşmanın uzakta görünen çirkin yüzündeki riyakârlık çizgileri güzel zannedilirdi. O İngilizlerin yüzünü yakından görenler inşallah bir daha aldanmazlar.⁹⁵

كَمَا أَنَّ الضَّرُورَاتِ تُبَيِّحُ الْخَطُورَاتِ كَذَلِكَ تُسَهِّلُ الْمُشْكِلَاتِ

“Zaruretler yasakları mübah kıldığı gibi zorlukları da kolaylaştırır.”

Korkaklıkda darb-ı mesel hükmünde olan tavuk, çocukları yanında iken, şefkat-ı cinsiye sebebiyle camusa saldırır. İşte dehşetli bir cesaret... Hem darb-ı mesel olmuş: "Keçi kurttan havfı, ızdırar vaktinde mukavemete inkılâp eder. Boynuzu ile kurdun karnını deldiği vâkidir. İşte harika bir şecaat...

Fitrî meylân mukavemetsûzdur. Bir avuç su, kalın bir demir gülle içine atılsa, kışta soğuğa maruz bırakılsa, meyl-i inbisat demiri parçalar.

Evet, şefkatli tavuk cesareti, hamiyetli keçi ızdırârî şecaati gibi, fitrî bir heyecan, demir güllede su gibi zulmün burudetli husumet-i kâfirânesine maruz kaldıkça her şeyi parçalar. Rus mojikleri buna şahittir. Bununla beraber, îmânın mahiyetindeki hârikulade şehâmet, izzet-i İslâmiye'tin tabiatındaki âlem-pesend şecaat, uhuvvet-i İslâmiyenin intibahıyla her vakit mucizeleri gösterebilir.

Evet, halk arasında korkaklıkta örnek olarak gösterilen tavuk, yavruları yanında iken şefkat sebebiyle koca camusa saldırır. İşte gözle görülen dehşetli bir cesaret! Hem atasözü olmuş, keçinin kurttan korkusu zora düştüğünde savunmaya dönüşür. Boynuzu ile kurdun karnını deldiği olmuştur. İşte harika

⁹⁵ Maalesef şu anda da düşmanlarımız ahlâk anarşiliği ve öldürmek denilen hayat anarşiliğiyle bizlere aynı muâmeleyi yapıyorlar.

bir şecaat! Fitri meylin karşısında durulmaz! Bir avuç su kalın bir demirin içine bırakılsa kışta soğukta donduğunda o sudaki genişleme meyli demiri parçalar. Evet, şefkatli tavuğun gösterdiği cesaret, zorda kalarak kendini korumaya çalışan keçinin gösterdiği şecaat gibi Müslümanların yaratılışından gelen bir heyecan, demiri parçalayan su gibi küfrün düşmanlığından gelen soğuk olan zulmüne maruz kaldıkça her şeyi parçalar. Evet, Rus mojikleri⁹⁶ buna şahittir. Bununla beraber îmânın varlığındaki olağanüstü cesaret ve İslâmî izzetin yaratılışındaki âlemce övülen şecaat ve İslâmî kardeşliğin uyanması ile her vakit mucizeleri gösterebilir.⁹⁷

Bediüzzaman Hazretleri'nin, İngilizlerin İstanbul'u istilas zamanında ve muhâlefet edenleri de ölümle tehdit ettikleri bir ortamda kelle koltukta bu yazıyı kaleme almıştır. Bu cesaret onun nasıl bir İslâm kahramanı olduğunu gösterir.

"Hem eğer başımdaki saçlarım adedince başlarım bulunsa, her gün biri kesilse, hakikat-i Kur'ân'ıyeye fedâ olan bu başı zındıkaya ve küfr-ü mutlaka eğmem ve bu hizmet-i îmâniye ve nuriyeden vazgeçmem ve geçemem"⁹⁶ dediği iddiasında ne kadar sadık ve doğru olduğunu ispat eder.

4- MAĞRUR PAPAZA KARŞI "TÜKÜRÜN ZÂLİMLERİN O MERHAMETSİZ YÜZÜNE!" DİYE HAYKIRIŞI

Hain İngiliz siyaseti, İslâm'ın izzetini kırmak, kudsiyetini lekelemek, kıymetini düşürmek ve insanların akıllarına İslâmiyet'le alâkalı şüphe ve vesveseler vermek için olmadık entrikalar tezgâhlamıştır. Bu entrikalardan birisi, İngiliz Anglikan Kilisesi Başpapazı tarafından Şeyhülislâmlık makamına birkaç sual

⁹⁶ Mojik köylü demektir. Rus köylüleri ve köylü kadınların rejimi değiştirmekle gösterdikleri cesaret ile meşhur olmuşlardır.

⁹⁷ Bediüzzaman, Âsâr-ı Bediye, s. 114-119.

sorulması hadisesidir. Bu hâdiseyi sonraki senelerde Bediüzzaman Hazretleri şöyle anlatır: "Bir zaman İngiliz devleti, İstanbul Boğazı'nın topraklarını tahrip ve İstanbul'u istilâ edip kuşattığı hengâmda, o devletin en büyük dînî dairesi olan Anglikan Kilisesi'nin Başpapazı tarafından, Meşihat-ı İslâmiye'den dînî altı sual soruldu. Ben de o zaman, Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'nin azası idim. Bana dediler: "Bir cevap ver." Onlar, altı suallerine altı yüz kelimeyle cevap istiyorlar ben dedim: "Altı yüz kelimeyle değil, altı kelimeyle değil, hatta bir kelimeyle değil, belki bir tükürükle cevap veriyorum. Çünkü o devlet, işte görüyorsunuz, ayağını boğazımıza bastığı dakikada, onun papazı gururlanarak üstümüzde sual sormasına karşı yüzüne tükürmek lazım geliyor. Tükürün o ehl-i zulmün, zâlimlerin o merhametsiz yüzüne! demiştim."⁹⁸

Bediüzzaman Hazretleri'nin hayatından sunduğumuz şu kesitlerden de anlaşılacağı üzere izzet-i İslâmiye'yi muhafaza ve şeriat-ı Muhammediye'yi (asm) müdâfaa etmek vazifesi hayatının en mühim bir gayesi olduğunu bil fiil göstermiştir. Ve Anglikan Kilisesi'ne karşı basın yoluyla en sert cevabı vermiştir. Hz. Üstâd'ın o saldırgan Haçlı ruhuna sahip Hristiyanlık bozmasına meyletmesi ve taviz vermesi şöyle dursun, bilakis o bozulmuş Hristiyanlığa ne kadar mesafeli durduğunu ve ne derece sert çıktığını açıkça göstermektedir. Bunun aksini iddia etmek insaf, ilim ve izan ile asla bağdaştırılamaz. Bediüzzaman Hazretleri'nin millî, vatanî ve dînî bu kadar hizmetleri meydanda iken, onun aleyhinde bulunmak, bilerek veya bilmeyerek vatan, millet ve mukaddesat düşmanlarını desteklemekten başka ne olabilir?

⁹⁸ Bediüzzaman, *Mektûbât* 2, s. 302.

PAPALIĞA GÖNDERDİĞİ İDDİA EDİLEN ASILSIZ MEKTUP

Bediüzzaman Hazretleri'nin dînî, vatanî ve millî hizmet anlayışı, Anadolu'da her zaman çok büyük bir yankı uyandırmıştır. Afyon savcısının 1948'deki tespitine göre, o gün için beş yüz bin talebesi vardı.⁹⁹ Hz. Üstâd'ın ve söz konusu talebelerin, resmî makamların tasdiğiyle emniyet ve asayışı ihlâl edecek en küçük bir davranışı görülmemiştir. Bunlara ilaveten karşısında hiçbir engel tanımayan yıkıcı ve yakıcı Batı felsefesi de son dönem Cumhuriyet münevverlerinin tasdiğiyle Bediüzzaman Said Nursi engeline çarpmış ve geri-lemek zorunda kalmıştır.

Bediüzzaman ve dâvâsının böyle sarsılmaz ve çürütülemez olduğunu gören toplum mühendisleri, dâhilî ve haricî güç odakları, ne pahasına olursa olsun Bediüzzaman Hazretleri'nin vücudunu ortadan kaldırmak veya Bediüzzaman'ı itibarsızlaştırmak için her türlü planı devreye sokmuşlardır. Onun hakkındaki, Papaya mektup gönderdiği şeklindeki asılsız iddia da bu kirli planın bir parçasıdır. Bu asılsız iddia vesilesiyle toplumda Hz. Üstâdın güya Hristiyan dünyasına sempati beslediği algısı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu konu araştırıldığında böyle bir mektubun olmadığı, bu iddianın asılsız, kuru bir iftiradan ibaret olduğu ortaya çıkmaktadır. Olayın iç yüzü ise şöyledir:

İnebolu Nur Talebelerinden Salâhaddin Çelebi, Bediüzzaman Said Nursi'nin 'Zülfikar' isimli eserini Üstâd'tan izin alarak Berlin Camii imamına, Mısır'daki Ezher Üniversitesi'ne, Pakistan Büyükelçisi'ne ve Roma'daki Papalık'a gönderir. Zülfikar isimli eser, üç büyük risâleden meydana gelmektedir. Birinci risâle, Mucizât-ı Kur'âniye Risâlesi'dir; bu risâle Kur'ân'ın Allah kelâmı ve kırk yönden mucize olduğunu delilleriyle ispat eden bir şaheserdir. İkincisi, Mucizât-ı Ahmediye Risâlesi'dir ki; bu eserde Hz. Muhammed (sav)'in hak ve en son peygamber olduğu üç yüzden ziyade mucizesi anlatılarak ispat edilmiştir.

⁹⁹ *Tarihçe-i Hayat*, s. 630.

Üçüncüsü de Haşır Risâlesi olup, öldükten sonra dirilmeyi aklî delillerle ispat eden ve tarihte bir örneğine rastlanılmayan emsalsiz bir eserdir.

Papalık, 1951 yılında Zülfikar isimli eser için bir teşekkür yazısı gönderir. Bu teşekkür yazısı şöyledir:

"Papalık Makam-ı Âlîsi Kâlem-i Mahsusu Başkitabet Dairesi Numara: 232247 Vatikan, 22 Şubat 1951 Efendim,

Zülfikar nâm el yazısı olan güzel eseriniz İstanbul'daki Papalık makam-ı vekâleti vasıtasıyla Papa Hazretleri'ne takdim edilmiştir. Bu nazik saygınızdan dolayı gâyet mütehassıs olduklarını, duygulandıklarını bildirirken, üzerinize Cenâb-ı Hakk'ın lütuflarını dilediklerini tebliğ beni memur ettiklerini arza müsâraat eylerim. Bu vesile ile saygılarımı sunarım efendim. İmza Vatikan Bayn Başkâtibi.¹⁰⁰

Yukarıda zikredildiği üzere Hz. Üstâd'ın, İstanbul'u işgal eden İngilizlere karşı verdiği mücâdele, Anglikan Kilisesi'ne karşı gösterdiği tutum ve İslâmiyet'i tebliğ gayesiyle Papalık'a Zülfikar isimli eserini göndermesi onun Hristiyanlığa karşı ne kadar onurlu bir duruş sergilediğini göstermektedir. Bediüzzaman Said Nursi, İslâm dininden değil taviz vermek, bilakis sünnet-i seniyyeyi esas tutarak¹⁰¹ hak ve en son din olan İslâmiyet'e, Hristiyanların temsilcileri vasıtasıyla bütün Hristiyanlık âlemini davet etmiştir.

Bununla birlikte, Papalık makamının cevabî teşekkür yazısında da Bediüzzaman Hazretleri'nin yolladığı bir mektuptan söz edilmediği, yalnızca el yazması Zülfikar eserinin gönderildiği vurgulanmaktadır.

¹⁰⁰ Bediüzzaman, *Emirdağ Lahikası*, c. 2, s. 62.

¹⁰¹ Hazret-i Peygamber (sav), zamanın kral ve idarecilerine elçileri vasıtasıyla İslâm'ı tebliğ gayesiyle mektuplar göndermişti. Bediüzzaman Hazretleri de bu sünneti ihya edip, tebliğ gayesiyle Papalığa Zülfikar eserini göndermiştir.

Bediüzzaman Hazretleri'nin Papalığa mektup gönderdiği iddiası asılsız, delilsiz ve kuru bir iftiradan öteye geçmez. Ayrıca iyi niyet alâmeti olmayan böyle bir düşünce üzerine bina edilen hayalî söylemlerin, ilmî bir değeri de bulunmamaktadır.

İspat edildiği üzere ortada Bediüzzaman Hazretleri tarafından Papalığa gönderilen bir mektup yoktur. Tebliğ maksadıyla bir talebesi tarafından sadece Papalığa değil, başka merkezlere de gönderilen bir kitap mevcuttur. Dolayısıyla bu asılsız iddiayı ileri sürenlerin Bediüzzaman ve dâvâsını itibarsızlaştırma çabası içinde oldukları açıktır.

DÂVÂSINA RUH OLAN ÇİLELİ HAYATI

Bediüzzaman Hazretleri, vatanı ve dini uğrunda her türlü cefaya katlanmış, her fedâkârlığı yapmış; kendi ifadesi ile "seksen küsur senelik hayatı boyunca dünya lezzeti namına bir şey tatmamıştır." Mukaddesatı uğrunda, hayatı ya gurbette ya harp meydanlarında ya sürgünde veya esaret zindanlarında geçmiştir.¹⁰² Bütün bu badireler onu ne İslâm uğruna fedâkârlıktan ne de vatan hizmetinden vazgeçiremediği gibi, bu ıstıraplardan bunalıp memleketini terk etmeyi hayalinden dahi geçirmemiştir. Vatanı terk etmesi için kendisine yapılan cazip tekliflere şiddetle karşı çıkmış ve bu konuyla ilgili olarak şu manidar îzâhatı yapmıştır: "İmanı kurtarmak ve Kur'ân'a hizmet için, Mekte'de olsam da buraya gelmek lazımdı. Çünkü en ziyade burada ihtiyaç var. Binler ruhum olsa binler hastalıklara müptela olsam ve zahmetler çeksem, yine bu milletin î mânına ve saadetine hizmet için burada kalmağa Kur'ân'dan aldığım dersle karar verdim ve vermişiz."¹⁰³

¹⁰² Hazret-i Peygamber (sav), zamanın kral ve idarecilerine elçileri vasıtasıyla İslâm'ı tebliğ gayesiyle mektuplar göndermişti. Bediüzzaman Hazretleri de bu sünneti ihya edip, tebliğ gayesiyle Papalığa Zülfikar eserini göndermiştir.

¹⁰³ Bediüzzaman, *Emirdağ Lahikası*, c. 1, s. 195.

Üstâd Bediüzzaman Hazretleri, İslâm tarihinde hem ilmî hem de askerî deha-ya sahip ender şahsiyetlerden biridir. Onun bu özelliklerini gösteren, hayatından bazı örnekler aşağıda sunulmuştur:

MEDRESE DEN CEPHEYE KOŞMASI

Bediüzzaman Hazretleri, Van'da iki yüz kadar talebe yetiştirdiği medresesindeyken Birinci Dünya Savaşı başlar. Bediüzzaman gönüllü alay kumandanı olarak talebeleriyle birlikte Erzurum Pasinler Cephesi'nde, ardından Van ve Bitlis müdâfaasında Rus ve Ermeni kuvvetlerine karşı harbe iştirak eder. Savaş sürerken ordu komutanı Enver Paşa, Vehib Paşa'dan, bir milis kuvveti oluşturulmasını ister. Vehib Paşa, bunu Bediüzzaman Hazretleri'ne teklif eder.¹⁰⁴ Bediüzzaman Hazretleri de yaklaşık beş bin kişilik bir milis kuvveti oluşturur ve milislerin komutasını uhdesine alır. Hz. Üstâd, harp esnasında askerler arasında dolaşarak "Hiç korkmayın! Müslüman'ın îmânı her güçten daha kuvvetlidir."¹⁰⁵ diyerek askerlerine cesaret ve moral aşılamıştır. Ordu içinde 'Keçe Külâhlılar' diye anılan bu kuvvet, Rus ve Ermeni çetelerinin korkulu rüyası hâline gelmiş; "Keçe Külâhlılar geliyor!"¹⁰⁶ sözü, düşmanlar arasında büyük bir panik yaşanmasına sebep olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nda iki yıl kadar Rus ve Ermeni çetelerine karşı kahramanca mücâdele eden Bediüzzaman'ın talebelerinden çoğu şehit olmuş, kendisi de 1916 senesi baharında Ruslara esir düşmüştür.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Bediüzzaman Said Nursî ve Hayru'l-Halefi A. Hüsrev Altınbaşak, C 1, s. 151.

¹⁰⁵ A.g.e., s. 152.

¹⁰⁶ A.g.e., s. 151.

¹⁰⁷ Bediüzzaman Said Nursî ve Hayru'l-Halefi Ahmed Hüsrev Altınbaşak, C 1, s. 158.

HARP CEPHESİNDE TEFSİR YAZMASI

İnsanlığın gördüğü en dehşetli savaşlardan biri olan Birinci Cihân Harbi'nde küffara karşı savaşan Bediüzzaman, savaş esnasında ilmî telifâta da devam etmiştir. Bazen avcı hattında, bazen at üzerinde, bazen de sipere girdiklerinde Bediüzzaman söylemiş, talebesi Molla Habib de yazmıştır. İşârâtü'l-İ'câz'ın büyük bir kısmı bu vaziyette telif edilmiştir.¹⁰⁸ Hatta çok manidardır ki rivâyet edildiğine göre talebesi Molla Habib, Bediüzzaman'a, "Seyda! Harpte de mi?" dediğinde Bediüzzaman da kendisine, "Kardeşim, vaktimiz yok!" diye cevap vermiştir.

"İ'câz-ı Kur'ân'ı beyân et!" HAKÎKATİ

Bediüzzaman Hazretleri, daha cihân harbi patlak vermeden talebelerine sık sık "Büyük ve umûmî bir zelzele yaklaşıyor!" diyerek âlemi kana bulayacak olan Birinci Dünya Savaşı'ndan haber veriyordu. Hz. Üstâd, yine o günlerde gördüğü müthiş bir rüyayı şöyle anlatır:

"Ararat Dağı denilen meşhur Ağrı Dağı'nın altındayım. Birden o dağ müthiş infilâk etti. Dağlar gibi parçaları dünyanın her tarafına dağıttı. O dehşet içinde baktım ki, merhum validem yanımdadır. Dedim: 'Ana, korkma. Cenâb-ı Hakk'ın emridir; O Rahîm'dir ve Hakîm'dir.' Birden, o hâlette iken baktım ki, mühim bir zât bana âmirâne emrederek diyor ki: "İ'câz-ı Kur'ân'ı beyân et!" yani Kur'ân'ın mucizeliğini açıkla! Uyandım, anladım ki, büyük bir infilâk olacak. O infilâk ve inkılâptan sonra, Kur'ân'ın etrafındaki surlar, İslâmî devlet ve müesseseler kırılacak. Doğrudan doğruya Kur'ân kendi kendini müdâfaa edecek. Ve Kur'ân'a hücum edilecek; i'câzı, mucizevî yönleri onun çelik bir

¹⁰⁸ Bediüzzaman, *Âsâr-ı Bediye* s. 675.

zırhı olacak. Ve şu i'câzın birini şu zamanda izharına, gösterilmesine, haddimin fevkinde olarak, benim gibi bir adam namzet olacak. Ve namzet olduğumu anladım.”¹⁰⁹

İleriki yıllarda, Kur'ân'ın sırlarını ve mucizevî yönlerini çok kuvvetli delillerle beyân eden başta İşârâtü'l-İ'câz tefsiri olmak üzere yaklaşık 5000 sayfalık Risâle-i Nûr Külliyyatı'nın telifi, "İ'câz-ı Kur'ân'ı beyân et!" hakikatinin tahakkuk ettiğini göstermektedir.

TECDİD VAZİFESİ

İnsanlar, haktan uzaklaşıp batıla yöneldiklerinde, onlara hakkı bildirecek ve hidâyet yollarını gösterecek peygamberler gönderilmiştir. Peygamberlik zincirinin son halkası Hz. Muhammed (sav)'dir. Hz. Muhammed (sav)'den sonra peygamber gelmeyecektir. Bu konuda Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

"Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirisinin babası değildir; fakat Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah ise, her şeyi hakkıyla bilendir.”¹¹⁰

Hiz. Muhammed (sav)'den sonra bir peygamber gelmeyeceğine göre elbette asırlar boyunca manevi sıkıntılara maruz kalan ümmete rehberlik edecek müceddidlere, mürşidlere ve ıslah edicilere ihtiyaç olacaktır. Hiz. Peygamber (sav), bir hadis-i şerifinde ümmete rehberlik edecek kimselerin gönderileceğini şöyle açıklamaktadır:

¹⁰⁹ Bediüzzaman, Mektubat 1, s. 248.

¹¹⁰ Ahzâb Suresi, 40. âyet.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُهَا
دِينَهَا

“Muhakkak ki Allah her yüz senenin başında, bu ümmete dinini tecdid edecek bir kimse gönderir.”¹¹¹

Nitekim İslâm tarihine bakıldığında İmam Gazâlî, İmam Rabbânî, Abdülkadir Geylânî, Muhammed Bahaüddin Şah-ı Nakşibend gibi Peygamber varisi olan pek çok büyük zâtların ümmeti istikamet üzere hakka ulaştırdıkları görülür.

Müceddid, kelime olarak “yenileyen, yenileyici” anlamında kullanılmaktadır. İstilah manası ise her yüz senede gelip dinin esaslarına ve Hz. Peygamber (sav)’in sünnetine uyarak İslâmiyet’in manen tahribe uğramış noktalarını takviye eden, kendinden bir şey katmadan dinin asliyetini muhafaza edip dine karıştırılmak istenen batıl şeyleri iptal edip temizleyen, İlahî emirleri ikame edip yaşatmaya çalışan zâtlara denir.

Evet, her asırda müceddidlere, ıslah edicilere ve manevi mürşidlere ihtiyaç vardır.

Çünkü

1. İlahî vahiyden uzaklaşan ümmet irşada muhtaçtır.
2. Tesis edilen İslâm dininin muhafazası ve takviyesi gerekmektedir.
3. İçine düştüğü manevi sıkıntılardan ve hastalıklardan ümmeti kurtarıp teselli edecek ve onlara ümit verecek zâtlara ihtiyaç vardır.
4. Zamanla ortaya çıkan bid’atların, batıl ve sapkın düşüncelerin iptal edilmesi, kaldırılması gerekmektedir.
5. Zâlimlerin ifsat ettiği insanların ıslahı ve tebliğin devamı sağlanmalıdır.

¹¹¹ Aclunî, Keşfü'l-Hafa, C 1, s. 243, Hadis No:740 /Ebu Davud, Hadis No: 4291.

Yukarıda sıralanan sebepler, Peygamber varisi olan ve hadiste geleceği müjdelenen müceddidlere ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. İslâm tarihine bakıldığında Ömer bin Abdülazizler, İmam Rabbânîler ve İmam Gazâlîler gibi birçok müceddidin geçmiş asırlarda gelmesi bunu teyit etmektedir. Her asırda müceddidler göndermek aynı zamanda İlahî rahmetin bir gereğidir. Cenâb-ı Hak, hiçbir asrı müceddiden mahrum bırakmamıştır.

Bütün bunlar, İslâm dininin kıyamete kadar bâki kalacağını da bir göstergesidir.¹¹²

Bugün İslâm dünyası, dâhili ve harici birçok problemle karşı karşıyadır. Bu meseleleri çözebilecek kimselere olan ihtiyaç, geçmiş asırlara nispetle günümüzde daha fazladır. Önceki asırlarda ümmetin karşılaştığı meseleleri, dini yenileyen kimseler, müceddidler, halletmişlerdir. Asrımızda da müceddid olan selefleri gibi, Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri'nin dini tecdid eden eserleri ve hizmet metodları ortaya koyduğu görülmektedir.

Müceddidlik konusunda ilmî ve tarihî hakikatler göz önüne alındığında görülür ve anlaşılır ki; dinin temel esaslarına açıkça muhâlefet eden, dine kendinden bir şeyler katan, bid'atlarla mücâdele etmeyip bilakis onlara taraftar olan, dine hizmet adı altında gayr-ı meşru her yolu mübah gören, İslâm'ın izzet ve şerefini alçaltan görüş, düşünüş ve şahısların müceddidlikle, irşad ve ıslahla hiçbir alâkalı olamaz.

¹¹² Bediüzzaman, *Mektubat* 2, s. 325.

ANLAŞILMASI ZOR, YÜZDEN FAZLA MESELEYİ AÇIKLIĞA KAVUŞTURMASI

Bediüzzaman Hazretleri, asrımızın en büyük problemi olan dinsiz felsefenin saldırılarına karşı, îmânın esaslarını çok kuvvetli delillerle ispat etmenin yanında, dinin anlaşılması müşkül ve muğlâk yüzden fazla meselesini de halletmiştir. Cenâb-ı Hakk'ın bir ve mekândan münezzehtir olmasıyla beraber her yerde hâzır ve nâzır olması, öldükten sonra dirilmek, kader, cüz'î irade ve Miraç konuları, bunlardan sadece birkaçıdır. İçinde bulunduğumuz asır, ilim ve fenni esas alan, özünde ispat ve ikna olan bir tebliği gerekli kılmaktadır. Çünkü dalâlet ve doğru yoldan ayrılmak cehâletten gelse giderilmesi kolaydır. Asrımızdaki dalâlet ve haktan ayrılmak ise çoğunlukla akli esas aldığı, fenden ve bilimden geldiği için giderilmesi zordur. İmanın bütün esaslarına ilişen bu büyük tehlikeye, asrımızın müceddidi, zamanın anlayışına uygun, yeni ikna ve ispat usulleriyle karşı koymuştur. İman esaslarını, iki kere iki kere dört eder katiyetle ispatlayarak Müslümanların îmânını muhafazaya çalışmıştır. Küfre giren ehl-i inkâr ise gittikleri yolun tutarsızlıklarla dolu olduğunu çok kuvvetli delillerle ispatlayarak iç yüzünü göstermiştir. Özellikle asrımızın manevi bir hastalığı hükmündeki tabiatçılığı ve tabiat felsefesinden gelen dinsizlik fikrini Tabiat Risâlesi'yle dirilmeyecek bir surette öldürmüş, küfrün temel taşı olan bu felsefeyi paramparça etmiştir.

Yine İbn-i Sînâ gibi dâhilerin anlamakta âciz kaldıkları, "İman ederiz fakat akıl bu yolda gidemez." diye hükmettikleri, geçmişteki ve günümüzdeki İslâm âlimlerinin "Haşir bir mesele-i nakliyedir. Delili nakildir yani âyet ve hadislerin bildirdiği şekilde îmân edilir, akıl ile anlaşılmaz." şeklinde kanaat belirttikleri haşre, öldükten sonra dirilmeye inanmak meselesini, herkesin anlayacağı bir şekilde Onuncu Söz olan Haşir Risâlesi'yle ve Yirmi Dokuzuncu Söz ile kat'i bir surette ispat ederek îzâh etmiştir.

Yine, büyük kelâm allâmelerinin, kırk-elli sayfada, ancak âlimlere anlatabildikleri kader meselesini, Yirmi Altıncı Söz olan Kader Risâlesi'nde, herkesçe anlaşılabilir bir tarzda beyân etmiştir. Daha bunlar gibi açıklanması gâyet müşkülâtli ve büyük meselelerin, Risâle-i Nûr'da kesin delillerle ve kolaylıkla halledildiğini Risâle-i Nûr'u dikkatle okuyanlar göreceklerdir.

Bediüzzaman Hazretleri îmân ve İslâmiyet'i anlatırken 'nasıl'a değil 'niçin'e ağırlık vermiştir. Yani îmân hakikatlerine nasıl inanmak gerektiğini ve İslâmiyet'in beş şartının nasıl yapılması icap ettiğine ağırlık vermez. Mesela, namazın kaç rekât olduğunu ve nasıl kılındığını anlatmaz. Belki o ciheti, Ehl-i sünnet ve'l-cemaat ulemâsının yaptığı açıklamalara bağlı kalarak onların kitaplarına müracaat edilmesini söyler. Fakat bu zamanda fen ve felsefeden gelen "niçin îmân hakikatlerine inanıyorsunuz ve niçin İslâmî emirleri yaşıyorsunuz?" Suallerine, âyet ve hadislerin açık emirlerini akıl ve mantık ölçüleriyle mezcedip birleştirerek cevaplar vermiştir.

Mesela, "Bir köy muhtarsız olmaz. Bir iğne ustasız olmaz, sahipsiz olamaz. Bir harf kâtipsiz olamaz, biliyorsun. Nasıl oluyor ki nihâyet derecede muntazam şu memleket sahipsiz ve hâkimsiz olur?"¹¹³ Böyle basit örneklerle îmânî ve İslâmî hakikatleri ispat etmiştir ki o cevaplar fen ve felsefeden gelen ve maddecilikle akli gözüne inen ve "görmediğime inanmam" diyen sapıklık ve zındıkaya karşı birer tiryak ve ilaç hükmüne geçerek birçok insanın îmânlarının takviyesine ve bir kısmının da îmânlarının kurtulmasına vesile olmuştur. Öylesine ki itiraz eden en inatçı olanlarını dahi susturmuştur. O eserler meydana dadır bakılabilir.

¹¹³ Bediüzzaman, Zülfikar, s. 6.

ONUN HEDEFİ ALLAH (CC)'İN RIZASIYDI

İslâm tarihi incelendiğinde müceddidlerin, müçtehitlerin, mürşitlerin ve ıslah edicilerin ortak özelliğinin yalnızca Allah'ın rızasını ve Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (asm)'in hoşnudiyetini gözetmek olduğu anlaşıyor. Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri de hayatı boyunca Allah'ın rızasını, Hz. Peygamber (asm)'in hoşnudiyetini esas tutmuş ve talebelerine de bu esasları hizmetlerinin temel prensibi yapmalarını emretmiştir. Bu maksadı teyit eden bir kısım ifadeleri şöyledir:

“Risâle-i Nûr Talebelerinin mümkün olduğu kadar siyasete ve idare işine ve hükümetin icraatına karışmamak esas düsturlarıdır. Çünkü hâlisâne hizmet-i Kur’ân’ıye, onlara her şeye bedel, kâfi geliyor. Hem şimdi tek parti döneminde kominizm ve masonizm gibi hükmeden öyle kuvvetli cereyanlar içinde siyasete girenlerden hiçbir kimse, bağımsızlığını ve ihlâsını muhafaza edemez. Herhâlde bir cereyan (komünizm ve masonizm gibi bir cereyan) onun hareketini kendi hesabına alacak, dünyevî maksadına âlet edecek, o hizmetin kudsîyetini bozacak.”¹¹⁴

“İhlâsın hakikati, benim için şan ve şerefe ve maddî ve manevî rütbelere vesile olabilen şeylerden beni men ediyor. Hizmet-i Nuriye’ye yani Risâle-i Nûr hizmetine, gerçi büyük zarar olur; fakat kemiyet ve sayı çokluğu, keyfiyet ve niteliğe nispeten ehemmiyetsizdir. Hâlis bir hâdim hizmetkâr olarak hakikat-i ihlâs ile her şeyin fevkinde îmân hakikatlerini on adama ders vermek büyük bir kutbiyetle yani en yüksek manevî makama sahip olmakla binler adamı irşad etmekten yani İslâmî hayatı yaşamalarına vesile olmaktan daha ehemmiyetli görüyorum. Çünkü o on adam, tam olarak o hakikatleri her şeyin fevkinde gördüklerinden, sebat edip o çekirdekler hükmünde olan kalpleri, birer ağaç olabilirler. Ve her birisi binler adama faydalı olabilirler. Fakat irşad

¹¹⁴ Bediüzzaman, *Şualar* 2, s. 433.

ile yola gelen o binler adam, dünyadan ve felsefeden gelen şüpheler ve ves-veselerle, o kutbun derslerini, "Hususî makamından ve hususî hissiyatından geliyor" nazarıyla bakıp mağlûp olarak dağıtılabirler. Bu mana için hizmetkârlığı, makamlara tercih ediyorum."¹¹⁵

"Amelinizde rıza-yı Îlâhî olmalı. Eğer O razı olsa bütün dünya küsse ehemmiyeti yok. Eğer O kabul etse bütün halk reddetse tesiri yok. O razı olduktan ve kabul ettikten sonra, isterse ve hikmeti iktiza ederse sizler istemek talebinde olmadığınız hâlde, halklara da kabul ettirir, onları da razı eder. Onun için bu hizmette, doğrudan doğruya, yalnız Cenâb-ı Hakk'ın rızasını esas maksat yapmak gerektir."¹¹⁶

Hazret-i Üstâd'ın bizzât hayatı ve yukarıdaki iktibaslar açıkça göstermektedir ki Bediüzzaman'ın dâvâsı îmândır, ihlâstır, ilimdir, Kur'ân'ı yaşamak ve yaşatmaktır, tebliğdir, irşaddir, asayişî temin ve millî birlik ve bütünlüğü sağlamaktır. Bunun aksini, bir ömür boyu ona düşmanlık edenler dahi iddia ve ispat edememişlerdir.

Hükümet ve idarenin işine karışıp müdâhalede bulunanların, asayişî ihlâl edenlerin, dünyevî makam, maksat ve gayeler güdenlerin, Bediüzzaman ve dâvâsı ile asla alâkaları yoktur ve olamaz. Zira o, Menderes ve hükümetine gönderdiği arzuhâlinde gayesini şöyle ifade etmiştir:

Benim bir tek gayem vardır. O da mezara yakınlaştığım bu zamanda, İslâm memleketi olan bu vatanda bolşevik baykuşlarının (komünistlerin) seslerini işitiyoruz. Bu ses, Âlem-i İslâm'ın îmân esaslarını zedeliyor. Halkı, bilhassa gençleri îmânsız yaparak kendisine bağlıyor. Ben bütün mevcûdiyetimle bunlarla mücâdele ederek, gençleri ve Müslümanları îmâna da'vet ediyorum. Bu îmânsız kitleye karşı mücâdele ediyorum. Bu mücâhedemle inşâillâh, Allah

¹¹⁵ Bediüzzaman, *Emirdağ Lâhikası* 1, s. 75.

¹¹⁶ Bediüzzaman, *Lem'alar*, s. 167.

huzuruna girmek istiyorum, bütün fa'âliyetim budur. Beni bu gayemden alı-koyanlar da korkarım ki bolşevikler olsun. Bu î mân düşmanlarına karşı mücâhede açan sizin gibi dindâr kuvvetlerle el ele vermek, benim için mu-kaddes bir gayedir. Beni serbest bırakınız. El birliği ile komünistlikle zehirle-nen gençlerin ıslahına ve memleketin î mânına ve Allah'ın birliğine hizmet edeyim. Afyon hapishânesinde mevkûf Saîdü'n-Nûrsî.

Üstâd Hazretleri, izzet-i İslâmiye'yi muhafaza ederek vatan ve millete hizme-tinin, özünde muhabbetin olduğu hâlisâne ve samimâne bir hizmettir ki o, bu sevgi neticesinde bir ömür boyu kendisine hâinâne zulmeden şahıslara bile î mânâ ve hidâyete gelmeleri şartıyla hakkını helal etmiştir.¹¹⁷ Bu husus, onun lisânında şu şekilde ifadesini bulmuştur: "Biz muhabbet fedâileriyiz, husume-te vaktimiz yoktur."¹¹⁸

Hem bu milletin î mânı için nasıl bir fedâkârlık yaptığını gösteren Eşref Edip'le olan mülâkatı her şeyi orta koyuyor ve başka hiçbir delile ihtiyaç bırakmıyor:

Eşref Edip: "İstanbul seyahatinden muztarip olup olmadığını, sordum:

–Bana ızdırab veren dedi, yalnız İslâm'ın maruz kaldığı tehlikelerdir. Eskiden tehlikeler hariçten gelirdi; onun için mukavemet (karşı koymak) kolaydı. Şimdi tehlike içeriden geliyor. Kurt, gövdenin içine girdi. Şimdi, mukavemet güçleşti. Korkarım ki cemiyetin bünyesi buna dayanamaz, çünkü düşmanı sezmez. Can damarını koparan, kanını içen en büyük hasmını dost zanneder. Cemiyetin (toplumun) basiret gözü böyle körleşirse, î mân kalesi tehlikededir. İşte benim ızdırabım, yegâne ızdırabım budur. Yoksa şahsımın maruz kaldığı zahmet ve meşakkatleri düşünmeye bile vaktim yoktur. Keşke bunun bin

¹¹⁷ Bediüzzaman, *Emirdağ Lahikası*, s. 272.

¹¹⁸ Bediüzzaman, *Mektubat* 2, s.474.

misli meşakkate maruz kalsam da î mân kalesinin istikbali (geleceği) selamette olsa!

– Yüz binlerce î mânlı talebeleriniz size â tî (gelecek) için ü mit ve teselli vermiyor mu?

– Evet, büsbütün ü mitsiz değ ilim. Dünya, büyük bir manevi buhran geç iriyor. Manevi temelleri sarsılan garb cemiyeti içinde doğ an bir hastalık, bir veba, bir taû n felâketi gittikçe yeryüzüne dağ ılıyor. Bu müthiş sâr î illete (bulaş ıcı hastalığ a) karşı İ slâm cemiyeti ne gibi ç arelerle karşı koyacak? Garbın ç ürümüş , kokmuş , tefessüh etmiş (bozulmuş), bâ tıl formülleriyle mi? Yoksa İ slâm cemiyetinin ter ü taze (taptaze) î mân esaslarıyla mı? Büyük kafaları gaflet içinde görüyorum. İ man kalesini, küfrün ç ürük direkleri tutamaz. Onun için, ben yalnız î mân üzerine mesaimi teksif etmiş (toplamış) bulunuyorum.

Risâle-i Nû r’u anlamıyorlar. Yahut anlamak istemiyorlar. Beni, skolâstik bataklığı (körü körüne taassub) içinde saplanmış bir medrese hocası zannediyorlar. Ben, bütün müsbet ilimlerle, asr-ı hâzır (asrımızın) fen ve felsefesiyle meş gul oldum. Bu hususta en derin mes’eleleri hallettim. Hatta bu hususta da bazı eserler te’lif eyledim. Fakat ben öyle mantık oyunları bilmiyorum. Felsefe düzenbazlıklarına da kulak vermem. Ben, cemiyetin iç hayatını, mânevî varlığını, vicdan ve î mânını terennüm ediyorum. Yalnız Kur’ân’ın tesis ettiğ i tevhid ve î mân esası üzerinde iş liyorum ki İ slâm cemiyetinin ana direğ i budur. Bu sarsıldığı gün cemiyet yoktur.

Bana, ‘Sen ş una buna niç in sataşt ın?’ diyorlar. Farkında değ ilim. Karşımda müthiş bir yangın var. Alevleri göklere yükseliyor. İçinde evladım yanıyor, î mânım tutuşmuş yanıyor. O yangını söndürmeğ e, î mânımı kurtarmağ a koşuyorum. Yolda biri beni kösteklemek istemiş de ayağ ım ona ç arpmış . Ne ehemmiyeti var? O müthiş yangın karş ısında bu küçük hâdise bir kıymet ifade eder mi? Dar düşünceler! Dar görüşler!

Beni, nefisini kurtarmayı düşünen hodgâm (kendini beğenen) bir adam mı zannediyorlar? Ben, cemiyetin î mânını kurtarmak yolunda dünyamı da fedâ ettim, âhiretimi de. Seksen kûsûr senelik bütün hayatımda dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. Bütün ömrüm harb meydanlarında, esaret zindanlarında yahut memleket hapishanelerinde, memleket mahkemelerinde geçti. Çekmediğim cefa, görmediğim eza kalmadı. Divan-ı harblerde, bir cânî gibi muâmele gördüm; bir serseri gibi memleket memleket sürgüne yollandım. Memleket zindanlarında aylarca ihtilâttan menedildim. Defalarca zehirlendim. Türlü türlü hakaretlere mâruz kaldım. Zaman oldu ki hayattan bin defa ziyade ölümü tercih ettim. Eğer dinim intihardan beni menetmeseydi, belki bugün Said topraklar altında çürümüş gitmişti.

Benim fitratım (yaratılışım), zillet ve hakarete tahammül etmez. İzzet ve şehamet-i İslâmiye (İslâm'ın izzet ve kahramanlığı) beni bu hâlde bulunmaktan şiddetle meneder. Böyle bir vaziyete düşünce, karşımda kim olursa olsun, isterse en zâlim bir cebbar, en hunhar bir düşman kumandanı olsa tezellül etmem (alçalmam). Zulmünü, hunharlığını onun suratına çarparım. Beni zindana atar yahut idam sehпасına götürür; hiç ehemmiyeti yoktur. -Nitekim öyle oldu- Bunların hepsini gördüm. Birkaç dakika daha o hunhar kumandanın kalbi, vicdanı zulûmkârlığa dayanabilseydi Said bugün asılmış ve mâsumlar zümresine iltihak etmiş olacaktı. (Rusya'da esarette iken)

İşte benim bütün hayatım böyle zahmet ve meşakkatle, felâket ve musibetle geçti. Cemiyetin î mânı, saadet ve selameti yolunda nefsimi, dünyamı fedâ ettim. Helâl olsun. Onlara beddua bile etmiyorum. Çünkü bu sayede Risâle-i Nûr, hiç olmazsa birkaç yüz bin yahut birkaç milyon kişinin -adedini de bilmiyorum ya, öyle diyorlar. Afyon Savcısı beş yüz bin demişti. Belki daha ziyade î mânını kurtarmağa vesile oldu. Ölmekle, yalnız kendimi kurtaracaktım, fakat hayatta kalıp da zahmet ve meşakkatlere tahammül ile bu kadar î mânın kurtulmasına hizmet ettim. Allah'a bin kere hamdolsun.

Sonra, ben cemiyetin î mân selameti yolunda âhiretimi de fedâ ettim. Gözümde ne cennet sevdası var ne cehennem korkusu. Cemiyetin, yalnız yirmi milyon Türk cemiyetinin değil, yüzlerce milyon bütün İslâm cemiyetinin î mânı namına bir Said değil, bin Said fedâ olsun. Kur'ân'ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa cenneti de istemem; orası da bana zindan olur. Milletimizin î mânını selamette görürsem, cehennem alevleri içinde yanmağa razıyım. Çünkü vücudum yanarken, gönüm gül-gülistan olur.

Hazret coşmuştu. Bir yanardağ gibi lâvlar saçıyordu. Bir fırtına gibi gönül denizini dalgalandırıyor. Bir şelâle gibi haşmetli zemzemlerle ruhun en derin noktalarına çarpıyordu. Çok heyecanlanmıştı. Millet kürsüsünde coşmuş bir hatib gibi devam ediyor, sözünün kesilmesini istemiyordu. Yorulduğunu hissettim. Bu heyecanlı bahsi değiştireyim, dedim.¹¹⁹

ŞEYH SAİD VE SAİD MOLLA İLE KARIŞTIRILMASI

Çok önceleri konuşulan, zamanında gündemi çok meşgul eden; Bediüzzaman Said Nursi ismiyle, çoğu kişi tarafından bilinmeden karıştırılan veya bazı kesimlerin özellikle karıştırmak istediği iki isim hakkında, yanlış bilgi taşıyanları bilgilendirme ihtiyacı duyduk.

Bu iki isim, Bediüzzaman Hazretleri ile aynı dönemde yaşamış insanlar: Şeyh Said, Said Molla.

¹¹⁹ Sebilürreşad Dergisi, C 5, sayı 119, s. 302.

1865'te Elazığ'ın Palu ilçesinde doğan Şeyh Said Efendi medrese eğitimi aldı ve babası Şeyh Mahmut'un vefatından sonra şeyh oldu. Palu'dan, Erzurum'un Hınıs kazasına yerleşip, kısmen ticaret ve medrese eğitiminde talebe yetiştirmekle meşgul oldu.

1 Şubat 1925'te tarihte "Şeyh Said İsyanı veya Olayı" diye bilinen hadisenin başında yer aldı. Beş bin kişilik bir güçle ayaklanma başlattı. Bu ayaklanma Hani, Muş, Elâzığ, Varto ve Erzurum'a yayıldı. 2 Mart 1925'te harekete geçen devlet güçleri ayaklanmayı bastırdı. Hemen ardından Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarıldı ve bu kanun çerçevesinde İstiklal Mahkemeleri kuruldu. Kurulan bu İstiklal Mahkemelerinden, Şark İstiklal Mahkemesi'nde yargılanan Şeyh Said ve beraberindeki kırk yedi kişi idama mahkûm edildi... (29 Haziran 1925)

Şeyh Said Efendi, bu isyan hareketinden önce Bediüzzaman Said Nursi Hazretlerine bir mektup yazarak iştirak etmesini talep etmiş, ancak Bediüzzaman: "Yaptığınız mücâdele, kardeşi kardeşe öldürtmektir ve neticesizdir. Çünkü Türk milleti bin senedir İslâmiyet'e bayrakdârlık etmiş. Dini uğrunda binlerle şehîd vermiş. Ve binlerle veli yetiştirmiştir. Binâenaleyh kahraman ve fedâkâr İslâm müdâfilerinin torunlarına, yani Türk milletine kılıç çekilmez. Ve ben de çekmem."¹²⁰ diyerek hem redd-i cevâb vermiş hem mücâdelesinden vazgeçmesini söylemiştir.

¹²⁰ Bediüzzaman, *Asa-yı Musa*, s. 268.

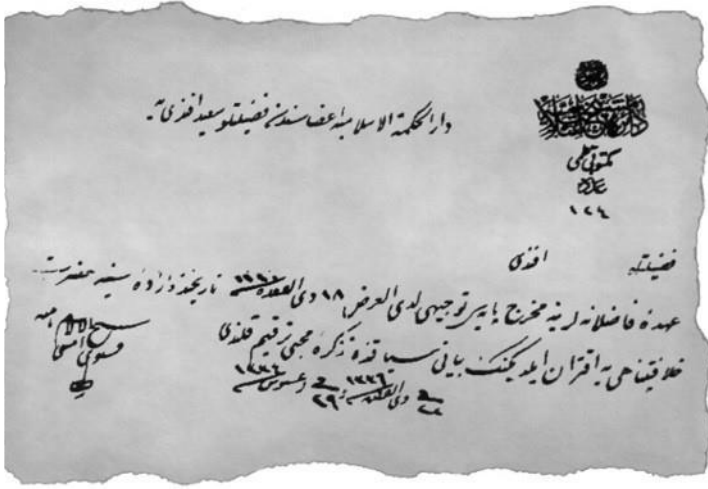
Cumhuriyet'in kurulmasından önce kurulan cemiyetlerden birisi olan "İngiliz Muhipleri Cemiyeti" kurucusu, İngiliz ajanı olan bu şahıs çeşitli şekillerde halkı veya hükümet yetkililerini İngiliz sevgisi ile aşılamaaya çalışan bir İngiliz sempatizanıdır. Bu zât Mustafa Kemal' in bizzât Nutuk'da ve Millet Meclisindeki konuşmalarında da ilan ettiğı üzere, tarihe vatan haini olarak geçmiş bir şahıstır.

Bu şahsın Bediüzzaman Hazretleri ile kasten karıştırılması, tarihi az çok bilenler ve Bediüzzaman'ın Risâle-i Nûr eserlerini birazcık karıştıranlar için oldukça komik bir iddiadır. Çünkü Bediüzzaman, İngilizlerin, İstanbul'u işgali esnasında halkın birlik ve beraberliğini sağlamak namına halka konuşmalar yapıp eserler neşredip Millî Mücadele'de bulunmuş, hakkında İngilizlerin idam kararı verdiği tarihi ve milli bir kahramandır.¹²¹

'BEDİÜZZAMAN' LÂKÂBINI HAK EDEN İLMÎ

Bediüzzaman Hazretleri, seksen üç senelik hayatı boyunca başta Meşihat-ı İslâmiye'de vazife yapmakla beraber pek çok âlim zâtla görüşmüş; ilmî derinliğı, manevi kemalâtı, mücadele ruhu ve ileri görüşlülüğü ile karşılaştığı zâtlar üzerinde derin tesirler bırakmıştır. Bediüzzaman hakkında bilgi sahibi olmak isteyenlerin, Hz. Üstâd'ı yakından tanıyan, kendisiyle görüşen, eserlerini inceden inceye tetkik eden, ümmetin kabulüne mazhar olan ve onu takdir eden İslâm âlimlerinin görüşlerini dikkate alması lazım gelir. Sathî, samimiyetten uzak, garazkâr bir kısım insanların şu günlerde dillendirdikleri Bediüzzaman hakkındaki boş kanaatlerinin bir değeri yoktur ve bunlara itibar edilmez.

¹²¹ Ahmed Akgündüz'ün makalelerinden alınmıştır.

Bediüzzaman Hazretleri ki; 25 Ağustos 1918 tarihli İrade-i Seniyye (Pâdişâh iradesince) mucibince (gereğince) Mahreç payesiyle¹²² (rütbesiyle) taltif olunmuştur.¹²³ Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu döneminde Meşihat-ı İslâmiyede, Şeyhülislâmlık dairesine bağlı büyük bir öneme haiz olan Darü'l Hikmeti'l-İslâmiye, yani Yüksek İslâm Şurası benzeri, dini teşkilat azalığına tayin edilmiştir.¹²⁴

¹²² "Osmanlı devrinde sivillere verilen en büyük ilmî rütbelerden biridir. "Mahreç payesi Osmanlılarda, ilmiye ve askeriye sınıflarında ayrı ayrı vasıflarda değerlendirilirdi. İlmiyede Mahreç Mevleviyeti şeklinde de kullanılırdı. O ise umum müderrislerin başı ve bütün memleketin baş müderrisinin ikincisi şeklinde manalandırılırdı. Askeriyede ise kaymakamlık manasındaydı..." (Kamus-u Türkî)

¹²³ Bediüzzaman Said Nursî ve Hayru'l-Halefi A. Hüsrev Altınbaşak, C 1, s. 199.

¹²⁴ A.g.e., s. 187.

Daru'l-Hikmet'teki memuriyetine ve şahsî hususiyet ve sıfatlarına dair doldurduğu belge (soldaki) ile nüfus ve ikamet bilgilerini belge (sağdaki)

Hz. Üstâd'ın Birinci Cihân Harbi'ndeki kahramanlıklarını hayranlıkla takdir eden Enver Paşa, onu Harbiye Nezaretine (Savunma Bakanlığına) şeref üyesi olarak getirmesi "Daru'l Hikmeti'l-İslâmiye'de gerekli cevapları vermek ve halkı dini konularda aydınlatmak içindi. Onun bu kadar önemli bir hizmette vazifelendirilmesi, Hilafetin ve ilmin merkezi olan Devlet-i Âliyye'ce ve Meşihat-ı İslâmiye'ce, Bediüzzaman Hazretleri'nin ilmine ve fetvâsına ne kadar itibar edildiğini göstermektedir.

TÜRKİYE VE İSLÂM DÜNYASINDAN MEŞHUR BİR KISIM ÂLİM VE FİKİR ADAMLARININ ONUN HAKKINDAKİ BEYÂNLARI:

1- MEŞHUR MÜFESSİR ELMALILI HAMDİ YAZIR EFENDİ

Son dönem büyük Osmanlı âlimlerinden biridir. “Hak Dini Kur’ân Dili” isimli meşhur tefsirin müellifi ve Daru’l-Hikmeti’l-İslâmiye azalarındandır. Bediüzzaman ile akran olup 1942 yılında İstanbul’da vefat eden Elmalılı Hamdi Yazır Efendi, Üstâd Bediüzzaman hakkında şunları söylemiştir: “Bediüzzaman, berrak sular gibi temiz bir vicdana, çok güzel bir ruha sahip bir zât idi. İstanbul âlimlerinin gözü öyle bir âlim görmemiştir.”¹²⁵

2- BÜYÜK ŞAİRİMİZ MEHMED AKİF ERSOY

İstiklal Marşı’mızın şairi Mehmed Akif Ersoy, Daru’l-Hikmeti’l-İslâmiye azalarındandır. Bir gün, edebiyatçıların bulunduğu bir sohbet meclisinde, Bediüzzaman hakkında şunları söyler: “Victor Hugolar, Shakespeareler, Descarteslar edebiyatta ve felsefede Bediüzzaman’ın bir talebesi olabilirler. Darü’l-Hikmet’te iken, Bediüzzaman söze başladı mı, biz hayran hayran onu dinledik.”¹²⁶

¹²⁵ *Ulemanın Gözüyle Bediüzzaman*, s. 142.

¹²⁶ *Konferans*, s. 41.

3- ŞEYHÜLİSLÂM MUSTAFA SABRİ EFENDİ

Büyük bir âlim olup Osmanlı Şeyhülişlâmlarındandır. Baskılar sebebiyle Mısır'a hicret etmek zorunda kalmıştır. Tahsil için Mısır'da bulunan Türk talebelere sohbetleri esnasında Bediüzzaman'dan bahsederek şöyle der: "Biz onun gibi cihad yapamadık. Biz nefsimizi ve rahatımızı sevdik. O zorluklara katlandı. Kendisine sevgimiz ve saygımız çoktur. Memleketimizde İslâmî îmân hareketini başlattı. Bütün bunlar onun sebatının bir neticesidir."¹²⁷

4- ŞEYH ALİ HAYDAR EFENDİ

1872 yılında Ahıska'da dünyaya gelmiş, 1960'ta İstanbul'da vefat etmiştir. İlim tahsilini İstanbul'da tamamladıktan sonra tasavvufa intisap ederek İsmet Efendi Dergâhı'nın şeyhi olmuştur. Uzun yıllar İslâm'a hizmet eden bu mübarek zât, talebesi Emin Saraç Hoca'ya Bediüzzaman'la ilgili olarak şunları anlatmıştır: "Bediüzzaman İstanbul'a ilk geldiğinde birçok âlim gibi ben de ziyaret ederken kapısında, 'Burada her suale cevap verilir, kimseye soru sorulmaz' yazılıydı. Mutavvel'den çok zor bir sual hâzırladım. Tereddütsüz ve çok isabetli en doğru cevabı verdi. Gördüğüm en zeki insanlardandır."¹²⁸

5- ÖMER NASUHÎ BİLMEN HOCA EFENDİ

Erzurum'da 1884 yılında dünyaya gelen Ömer Nasuhî Bilmen Hoca Efendi, memleketimizde fikhî sahada büyük hizmetlere imza atmıştır. En meşhur eseri, "Büyük İslâm İlmihâli"dir. 1960 sonrasında bir dönem Diyanet İşleri Başkanlığı da yapan Hoca Efendi, kendisi ile görüşenlere, Bediüzzaman Haz-

¹²⁷ *Nurculuk Nedir?*, s. 59.

¹²⁸ *Hocalarımız Konuşuyor*, s. 113.

retleri hakkındaki şu kanaatlerini aktarmıştır: "Bediüzzaman ile Daru'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de tanışmıştım. Bütün İstanbul ulemâsının takdirlerini kazanmıştı. Doğrusu ilm-i kelimada bir tecdid ve yenilik hareketi yaptı. İmanın bütün rûkûnlerini mükemmel bir açıklıkla ortaya koydu. Bizim yazdığımız kitaplar ondan bundan araştırma ile tetkik ve tahkik etmekle olur. Ama onun kalbine üflüyorlardı. O bizde yok."¹²⁹

6- HASAN BASRÎ ÇANTAY HOCA EFENDİ

1887 yılında Balıkesir'de doğmuş bir ilim ve fikir adamıdır. Üç cildlik bir Kur'ân meali yazmıştır. Kurtuluş Savaşı meclisine Balıkesir mebusu olarak katılmıştır. Bediüzzaman için şöyle demiştir: "Biz rahat döşeklerinde uyurken o, Allah yolunda, Rasûlullah (asm) izinde bütün işkence ve hapslere rağmen İslâm'ı savunuyordu. Ne yazık ki, hiçbirimiz onun gibi olmadık."¹³⁰

7- MÜFESSİR MEHMED VEHBÎ EFENDİ

Konya'nın Hâdim ilçesinde 1861'de dünyaya gelen, Hulasatu'l-Beyân Tefsiri'nin sahibi âlim bir zâttır. Günün birinde Mehmed Vehbi Efendi'ye, Yirminci ve Yirmi Birinci Lem'a olan İhlâs Risâleleri hediye edilir. Bu risâleleri okuduktan sonra Mehmed Vehbî Efendi, risâleleri getiren şahıstan; "Vah Efendim vah! Bediüzzaman, îmânsız gideceğimi hissetmiş; imdadıma seni göndermiş. Allah senden ve ondan razı olsun. Git, benim yerime onun elini ayağını öp. Beni affedip talebeliğe kabul etsin."¹³¹ diye ricada bulunur.

¹²⁹ Ulemanın Gözüyle Bediüzzaman, s. 354.

¹³⁰ Son Şahitler, c. 4, s. 224.

¹³¹ A.g.e., c. 5, s. 315.

8- BÜYÜK NAKŞÎ ŞEYHÎ ESAD ERBİLÎ EFENDİ

İstanbul'da yaşamış büyük Nakşî evliyalarından olup 1847'de Erbil'de dünyaya gelmiştir. 1930'da 83 yaşında bir pir-i fânî iken zulmen yargılandığı Mene-men dâvâsı esnasında kaldırıldığı hastanede vefat etmiştir. Bu zât bir gün, talebelerine Bediüzzaman hakkında şöyle der: "İstikbalde, gençlere îmân dâvâsında çok büyük hizmetler yapacak. Ama hâlâ kendisi bunu bilmiyor. O geleceğin İmam-ı Rabbânîsi olacaktır."¹³²

9- GÖNENLİ MEHMED EFENDİ

1901 yılında Balıkesir-Gönen'de dünyaya gelen Mehmed Efendi, hafız-ı kurra olarak uzun yıllar Kur'ân'a hizmet etmiştir. Sultân Ahmed Camii'nde imamlık yapmış, etkili vaazlarıyla insanları hak yoluna çağırmıştır. 1944 yılında Bediüzzaman ile birlikte hapis yatan Gönenli Mehmed Efendi, mahkeme sırasında Bediüzzaman'ı şunları söyleyerek savunur: "Hâkim Bey! Ben Said Nursî'yi büyük bir İslâm âlimi olarak bilir, sever ve sayarım. Risâlelerini okuyup istifade etmek için aldım ve çok faydalandım. Daha önceleri ismini, resmini ve eserlerini biliyordum. Şimdi burada kendisini görmüş olmaktan dolayı fevkalade bahtiyârım."¹³³

¹³² *Ulemanın Gözüyle Bediüzzaman*, s. 157.

¹³³ *A.g.e.*, s. 203.

10- DİYANET İŞLERİ ESKİ BAŞKANLARINDAN AHMED HAMDİ AKSEKİ

Antalya'nın Akseki kazasında 1887 yılında doğmuş, 1951 yılında Ankara'da vefat etmiştir. Üçüncü Diyanet İşleri Başkanı'dır. Pek çok faydalı İslâmî eser telif etmiştir. Ahmed Hamdi Akseki kendisini ziyaret eden üniversite talebelerine Bediüzzaman'dan şöyle bahseder: "(Kütüphaneden iki cild kitabı alarak) Bu kitapları görüyor musunuz? İşte Bediüzzaman Hazretleri bu iki kitabı iki kere okusun, hepsini ezber edebilecek harika bir hafızaya, o nispette de zekâyâ malik ve sahiptir. Risâle-i Nûrları okuyunuz, yegâne okunacak eserdir."¹³⁴

11- MOLLA SADREDDİN YÜKSEL HOCA EFENDİ

Aslen Bitlis Adilcevazlı olup 1920'de Konya'da dünyaya gelmiş, 2004 senesinde İstanbul'da vefat etmiştir. Doğu medreselerinde yetişen meşhur âlimlerdendir. Bediüzzaman hakkında şu tespitlerde bulunur: "O ilimde, bilhassa Kur'ân-ı Kerim tefsirinde sonsuz bir deryadır. Bunun ispatı, telif ettiği Risâle-i Nûr Külliyyatı ve o külliyyatın bir parçası sayılan Arapça İşaratü'l-İ'câz adlı harika tefsiridir. O, bu devrin îmânını değil, doğrudan doğruya Asr-ı Saadet'in îmânını temsil ediyordu. Onun mübarek şahsiyetinde bizden çok uzakta kalan Asr-ı Saadet'in îmânına şahit olduk."¹³⁵

¹³⁴ *Mufasssal Tarihçe-i Hayat*, c. 2, s. 909.

¹³⁵ *Aydınlar Konuşuyor*, s. 119.

12- HALİL GÖNENÇ HOCA EFENDİ

1930 Mardin-Savur'da dünyaya gelen Halil Gönenc Hoca Efendi, tahsilini doğu medreselerinde tamamlamıştır. Günümüzün en büyük fakihlerinden olup hâlen memleketimizde fetvâ hizmetlerine devam etmektedir. Kendisi, Bediüzzaman'ın eserleri hakkında şunları söylemiştir: "Gerçekten insaflı olarak Risâle-i Nûr'u okuyan bir kimse, akla ve nakle uygun bir hakikatler manzumesiyle karşılaştığını görmektedir. Risâle-i Nûr asrın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde gerçekleri ifade ettiği, zamanın bütün manevî hastalıklarına maruz beşerin kalplerine şifa verdiği için okuyanlar bu şaheserlere boyun eğmektedir."¹³⁶

13- CEMİL MERİÇ

"Said, dağbaşında va'z eden bir mürşit. Hor görülenler, her şeyini kaybedenler, mukaddesleri çiğnenenler ona koştu akın akın. Nâss'ların yalçın duvarları arkasından geliyordu bu ses, tarihin içinden geliyordu, kabuğuna çekilmiş yüz binlerce insanı uyandırdı. Bu hayalî insanlar o konuştuğukça gerçekleşti. Yani Nurculardan önce kelâm var... Nurculuk, bir tepkidir. Kısır ve yapma bir üniversiteye karşı medresenin, küfre karşı îmânın, Batı'ya karşı Doğu'nun isyanı. Her risâle bir çılgılık, şuuraltının çılgılığı. Zulmün ahmakça taarruzu olmasa bu münzevi ses böyle, sayhalaşır mıydı? Tanzimat'tan beri, her hisarı deviren teceddüt dalgası ilk defa olarak Nur kalesi önünde geriler. Bu emekleyen, bu kekeleyen yığın, devrim yobazları için bir yüz karasıdır. Düşünmezler ki kendi yüz karaları bu. Nurcuları yok farzetmek, gaflet. Nurcular adalarında kendi hayatlarına devam edebilirler. Ama kökünden kopmak kimseye mutluluk getirmez. Aydının görevi fildişi kulesini yıkarak bu mazlum kitleyi muhabbetle

¹³⁶ *Nurculuk Nedir?*, s. 63.

bağrıa basmak, acısını anlamağa çalışmak. Said Nursî, bir kavga adamı. Yalçın bir irade, taviz vermeyen bir mizaç, tefekkürden çok îmân. Said'in kavgası, Yogi ile Komiserin kavgası."¹³⁷

İSLÂM DÜNYASINDA KABUL GÖREN BİR KISIM ÂLİMLERİN BEDİÜZZAMAN HAZRETLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

1- EBU'L-HASEN EN-NEDVÎ

Büyük Hintli âlim Ebu'l Hasen en-Nedvî Bediüzzaman ve eserleri hakkındaki beyânâtı şöyledir: "Bediüzzaman asrımızın en büyük âlimlerinden birisidir. Eserlerini devamlı okuyorum. Bilhassa Arapça olanlarını. İstifade ediyorum. Bu risâleler, İslâm dinine güveni yeniden sağlamada, bu dinin insanlık kervanına ayak uydurmaya, hatta önderlik etmeye elverişli olduğunu ispatta büyük rol oynamıştır."¹³⁸

2- MUHAMMED ALİ ES-SÂBUNÎ

Günümüz İslâm dünyasının en büyük tefsir âlimlerindendir. Muhammed Ali es-Sâbunî'nin 'Safvetü't-Tefâsir' ve 'Ahkâm Tefsiri' isimli tefsir çalışmaları Türkçe'ye kazandırılmıştır. Suriye Âlimler Birliği başkanı da olan Muhammed Ali es-Sâbunî, Bediüzzaman ve eserleri hakkında şunları söyler: "Ben müfessirim. Geçmiş birçok müfessiri tenkit de etmişimdir. Ama Bediüzzaman'ın eser-

¹³⁷ Cemil Meriç, *Bu Ülke*, s. 246, 247.

¹³⁸ *Nurculuk Nedir?*, s. 222; *Dünya Risâle-i Nûr'u Okuyor*, s. 107.

lerini okurken, baktım bütün latife ve duygularımda ayrı bir intibah ve uyanmayı hissettim. Evet, o zâtin eseri kalbe doğan ilhamlarla yazılmıştır.”¹³⁹

3- PROF. DR. VEHBE ZUHAYLÎ

Suriye'nin meşhur fakihî Üstâd Vehbe Zuhaylî, Bediüzzaman hakkında bir sempozyumda şunları söyler: “Sohbeti tesirli, sireti, ahlâkı tatlı, beyânı alımlı idi. Metodu nurdu. Öyle ki ben Nursî'ye şu sözü yakıştırmaktan çekinmiyorum: 'Kur'ân'ın manasını arz etmekte, Beyân Emiri.' Evet, hiç şüphe yok ki Nursî, İslâm akidesinin hakikatini anlamak ve idrak etmekte beyân ilminin emîridir.”¹⁴⁰

4- PROF. DR. MUHSİN ABDÜLHAMİD

Arap dili ve tefsir sahalarında uzman olan Dr. Muhsin Abdülhamid, Iraklıdır. Bediüzzaman ve eserleri hakkında ciddî çalışmaları ve kitapları vardır. Risâleler üzerine yaptığı tetkik ve araştırmalar neticesinde oluşan kanaatlerini kitaplarında şöyle açıklamıştır: “Risâle-i Nûrları en az iki defa tetkikli bir şekilde mütalaa ettim ve Bediüzzaman Hazretleri'nin fikirleri hakkında birçok ilmî seminer verdim. Bu çalışmalarım sonucunda katiyen kanaatim hâsıl oldu ki, İmam Bediüzzaman Hazretleri müceddidlerin en büyüklerindendir. Sadece modern asrımızda değil bütün İslâm tarihindeki müceddidlerin en büyüklerindendir.” “Risâle-i Nûr, modern asırda Kur'ân-ı Kerim tefsirleri içinde en derin bir tefsir olarak göze çarpmakta ve Allahü Teâlâ'nın Kitab-ı Mübin'i indirmekten murad ettiği hakikate ulaşmada en tesirli bir tefsirdir.”¹⁴¹

¹³⁹ *Ulemanın Gözüyle Bediüzzaman*, s. 302.

¹⁴⁰ *Tespitler Işığında Bediüzzaman ve Risâle-i Nûr*, s. 36.

¹⁴¹ *Arapca-Kâlû anî'n-Nursî, Altınbaşak Neşriyat*, s. 29.

Ve daha bu âlimler gibi Türkiye'nin dâhilinde takdire şayân birçok ulemâ Bediüzzaman Hazretleri'nin ilmine itimat edip onu takdir etmişlerdir. Ve Türkiye'nin haricinde de Diyar-ı Mısır'ın müftüsü Muhammed Bahit Hazretleri'nin, onun ilmi karşısında hayrette kalıp takdir etmesi ve Said Havva'nın onun eserlerinden nakiller alarak itimat etmesi ve bu zâtlar gibi İslâm âleminde ilmine itimat edilen birçok ulemânın ona "El İmamü'l-Müceddid" yani Bediüzzaman bu asrın müceddidir diyerek muhabbet ve hürmetle onu takdir etmeleri hem onun yüz otuz risâleden oluşan Risâle-i Nûr Külliyyatı'nı gâyet müdakkikane yazması ve dinsiz felsefenin saldırılarına karşı, îmânın esaslarını çok kuvvetli delillerle ispat etmekle beraber dinin anlaşılması müşkül ve muğlak yüzden fazla meselesini de halletmesi, bu asırda Bediüzzaman Hazretleri'nin ne kadar büyük bir âlim olduğunu göstermez mi?

"Hem ben cemiyetin îmânını selamette görürsem cehennem alevleri içinde yanmaya razıyım çünkü vücudum yanarken gönlüm gül gülistan olur." Hem "Bütün ömrüm harp meydanlarında, esaret zindanlarında memleket mahkemelerinde memleket hapishanelerinde geçti. Çekmediğim cefa, görmediğim eza kalmadı. Divan-ı harplerde bir canı gibi muâmele gördüm; bir serseri gibi memleket memleket sürgüne yollandım. Memleket zindanlarında aylarca ihtilâttan menedildim. Defalarca zehirlendim. Türlü türlü hakaretlere maruz kaldım. Zaman oldu ki, hayattan bin defa ziyade ölümü tercih ettim. Eğer dinim intihardan beni menetmeseydi, belki bugün Said topraklar altında çürümüş gitmişti."¹⁴²

Acaba bütün bu sıkıntıları niçin yaşamış ve kimler için yaşamış düşünmek gerekmez mi? Birileri kendi yanlış olan fikirlerine dini, İslâmiyet'i, Hz. Muhammed (asm)'i ve bütün mukaddesatı âlet etmiştir. Ve aynı zamanda o yanlış düşüncelerine karşı haklı olarak mücâdele veren hükümetimizi de zamanında düşüncesine âlet ettiği gibi maalesef yine aynı güruh Risâle-i Nûr'u

¹⁴² Tarihçe-i Hayat, s. 629.

da o amaçlarına âlet etmiştir. Bu güruhun yaptıklarına binâen Risâle-i Nûrlara ve Bediüzzaman Hazretleri'ne düşmanlık edilmesi, o güruhun kendilerine âlet ettikleri diğer bütün mukaddesatımıza da düşmanlık edilmesini gerektirmez mi? Böyle bir düşünceden Cenâb-ı Hakk'a sığınırız. Hem bir Rafizi'nin yanlış anladığı bir hadis-i şerife, saygısızlık göstermek değil belki o hadisin hakkâniyetini muhafaza edip o Rafizi'yi te'dip etmek gerektir. Öyle de bu güruhun kendine âlet ettiği mukaddesata karşı çıkmak değil mukaddesatı müdaafa edip onları te'dip etmek icap etmez mi? Evet, Hasan Feyzi Ağabey'in dediği gibi: "Hüner değil dostu düşman, yârı ayyar eylemek" yani bir Müslümanı, özellikle Bediüzzaman Hazretleri gibi bir âlimi ve bilhassa Ehl-i sünnet ve'l-cemaate göre yazılmış Risâle-i Nûr gibi bir Kur'ân tefsirini düşmanın eline vermekle o düşmanın safını güçlendirmek ne kadar doğru olabilir? Şuurlu olarak dine hizmet eden bir ehl-i kemalin, bu yanlış düşünceyi doğru kabul etmesi hiçbir zaman mümkün olabilir mi?

Bilerek veya Bilmeyerek Hakkında Yapılan Tezvîrâtlar

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ

Malum olduğu üzere İslâm dinine hizmet, kimsenin tekelinde değildir: "Ey îmân edenler! Sizi (pek) elemli bir azaptan kurtaracak bir ticareti, size göstereyim mi?"

تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

"Allah'a ve Rasûlüne îmân edip, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihâd edersiniz! Eğer bilerseniz, bu sizin için çok hayırlıdır."

يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِينُ طَيِّبَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“(Böyle yaparsanız, O) günâhlarınızı size bağışlar ve sizi, altlarından ırmaklar akan Cennetlere ve Adn Cennetlerindeki güzel meskenlere koyar. İşte büyük kurtuluş, budur!”¹⁴³

Bu âyeti kerimelerin de ifade ettiği maddi veya manevi cihat denilen dine hizmet etmek her mü'min için gerekli bir vazifedir. Ve cihad-ı manevi noktasında baktığımızda din âlimlerinin emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i ani'l-münker vazifesini hakkıyla ifa ettikleri bir ortamda manevi cihat denilen bu hizmet, farz-ı kifaye olur ve umum halkın üzerinden farziyet kalkar. Eğer Müslümanlar ifsadat ve ahlâkî tahribatın istilasına maruz kalırlarsa ve âlimler bu vazifeyi yerine getirmekte yetersiz kaldıklarında o zaman dini öğrenmek ve yaşamak, başkalarına da öğretiler yaşatmaya gayret etmek her Müslümana farz-ı ayn olur. Asr-ı Saadet'ten tâ Hilafet kalkıncaya kadar dine hizmet bu surette devam edegelmiştir. Maalesef din düşmanları, İslâmiyet'in son kalesi olan Osmanlı'nın yıkılmasını fırsat bilip bütün tahribatçı ve ifsat komitelerini kullanarak eşi benzeri görülmemiş bir zulüm ve yıkım ile dünya çapında sistematik bir şekilde İslâmiyet'in üzerine gitmişlerdir. Bilindiği gibi bu dehşetli düşmana karşı İslâmiyet'i doğru olarak yaşayan Ehl-i sünnet ve'l-cemaate mensup olan cemaatler ve Bediüzzaman Hazretleri gibi âlimler ihlas ve samimiyet silahıyla, hak ve hakkâniyet gücüyle, bu dehşetli düşmana karşı manevi cihat kılıcıyla mukabele etmişlerdir. Ve bugün devletimizin bu güzel hâle gelmesine vesile olmuşlardır. Bu cemaatlerin yaptıkları bu hizmet milletimize neslimize ve devletimize Cenâb-ı Hakk'ın ihsân ettiği büyük bir nimettir. Yapılan bu hizmetlere karşı teşekkür etmek halkımızın ve idarecilerimizin farz olan bir borcudur. Hem nimet şükür görürse ziyadeleşir.

Fakat Hilafetin yıkılmasından sonra bu memlekette İslâmî hâkim bir idarenin bulunmamasından istifade ederek bir kısım insanlar din kisvesi altında münafıklıkla ve lâneti hak eden yalancılıkla insanları dinden ve istikamet üzere

¹⁴³ Saff Suresi, 10-12. âyetler.

giden cemaatlerden nefret ettirip uzaklaştırmaya çalışmışlardır. Ve cemaat namıyla bir kısım insanları ve devlet idarecilerini de aldatma yoluyla arkalarına alıp tahribat yapmışlardır. Hatta Kur'ân-ı Azimüşşan'ı, İslâm dinini, Hz. Muhammed (asm)'i ve Kur'ân'ın bir tefsiri olan Risâle-i Nûrları da felsefenin bozuk bir esası olan "Hedefe varmak için her şey mubahtır." kaidesine dayandırarak bütün mukaddesatı âlet etmişlerdir.

İdarecilerimize düşen vazife ise bu gibi tahribatçıları engellemek, hak ve hakikat üzere hasbî olarak yürüyen âlimlere ve cemaatlere engel olmak değil bilakis onlara yardımcı olmaktır. Ve hizmet edenlere teşekkür edip "Eğer nimete şükredilmezse şüphesiz ki azabım çok şiddetlidir." âyet-i kerimesinin tehdidinden kaçınmaktır.

En üzücü durum da şudur ki; bir kısım bürokratların ve idarecilerin, menfî bir cemaatin yaptığı tahribatları bahane ederek büyük bir hazine hükmündeki müspet cemaatlerin hizmetlerini de şüpheli görüp ab-ı kevser suyunu dağıtan o kaynakları kurutmaya veya engellemeye çalışmalarıdır. Hâlbuki varlıklardan kusursuz ve her ciheti hayırlı olanlar az bulunur. Dünya imtihan dünyası olduğundan ister istemez bu cemaatlerin içinde de bazı kusurlu olanlar ve suistimalde bulunanlar olacaktır. Zira başlarında mercii olarak bir Hilafet bulunmadığı hâlde bu kadar önemli hizmet yapanların arasına münafıkların ve din düşmanlarının girmemesi imkânsızdır. Fakat nasıl ki; Cenâb-ı Hak, âhirette insanların yaptıklarını tartar, iyiliklerin veya fenâlıkların ağırlığı noktasında hükmeder öyle de hükümetin vazifesi bu cemaatlerin yaptıklarını takip etmek suretiyle, İslâmiyet'e uygun olarak memleket ve millete hizmet eden cemaatlerin önlerini açmaktır. Ve suistimalde edenlerden ıslahı mümkün olanları ıslah etmek, olmayanları da cezalandırmaktır. Bu sayede idarecilerdeki adalet ve merhamet tecelli edeceği gibi musibeti celbeden zulümden de kurtulmuş oluruz.

Müspet olan cemaatlerin faydalı ve yararlı olduklarına dair delil ise; Hilafetin kaldırılmasından sonra bütün halkı Marksist ve Komünist yapmaya çalışanlara karşı, bu memlekette dini himaye eden bir hükümet de bulunmadığı hâlde, müspet olan cemaatlerin dini himaye etmeleri ve birçok insanımızın îmânlarının kurtulmasına vesile olmalarıdır.

Bir gerçeği de söylemeden geçemeyeceğiz. Şüphesiz ki müsbet cemaatler aleyhinde yapılan bu tezvirat ve yalanı uyduranlar şu gelecek altı sınıftan biridir:

A- 15 Temmuz menfur darbe girişimini işleyenlerdir. Çünkü onlar, "Bu hükümet şimdi bizi bitiriyor, yarın da İslâmî cemaatleri bitirecektir." şeklinde o menfur girişimden önce böyle propaganda yapmışlardı. Şimdi de bu yalanın doğru çıkması için idarenin ve bürokrasinin içinde gizlenip hükümete destek veren cemaatlerin aleyhinde konuşarak hükümetle cemaatleri karşı karşıya getirmeye çalışıyorlar.

B- Marksist ve komünist bir zihniyete sahip olanlardır. Onlar bu milletin manevî değerlerini ve mukaddesatını zındıka hesabına tahrip etmek için her vesileyi kullanıyorlar. 'Bu darbeyi cemaat yaptı' diyerek de çalışmalarına engel olan İslâmî cemaatleri ve Ehl-i sünnet âlimlerini çürütmek için her türlü yalanı uydurarak müsbet cemaatleri ve dolayısıyla hükümeti bitirmeye çalışıyorlar.

C- Masonik bir zihniyete sahip olanlardır. Bunlar da insan için hayvanî ve nefsanî bir özgürlük vesilesi olan sefih Avrupa medeniyetine göre yaşamaya gayret edip İslâmî ahlâkı bozmak ve çoğunluk olan halkı, azınlık olan bir kısım zâlimlere ve kuvvetlilere hizmetkâr ve esir hâline getirmek istiyorlar. Onlar 'bu darbeyi cemaat yaptı' bahanesiyle İslâmî ahlâkı, fikir ve ruha ait olan hürriyeti ve özgürlüğü korumaya çalışan ve onların bu tahribatı-

na engel olan İslâmî cemaatlerin aleyhinde konuşup onları bitirmeye çalışıyorlar.

D- En tehlikelisi de Haricilik'in devamı olan İbni Teymiye, İbni Kayyim El Cevzi ve benzeri menfî eserlerden etkilenen ve Ehl-i Sünnet dışında, sapık fırkalardan kabul edilen ve ümmetin kabul ettiği hak mezhepleri reddeden Mustafa İslâmoğlu, Abdülaziz Bayındır, Mehmet Okuyan, Alparslan Kuytul gibi bozuk zihniyetli insanlardır. Maalesef, Hilafetin kalkmasıyla İngilizler ve diğer bütün düşmanlarımız; Müslümanları bölüp parçalamak için başta hadisi şerifler ve sünnet-i seniyye aleyhinde olmak üzere, Ehl-i sünnete ve İslâmî cemaatlere karşı bu yanlış düşünceleri taşıyan şahısları kullanarak ümmetin birliğinin ve beraberliğinin vesilesi olan İslâm ulemâsının, Selef-i Sâlihîn'in ve müspet cemaatlerin aleyhinde konuşturuyorlar.

E- Anlamadan ve işin farkına varmadan şuursuz olarak şuurlu düşmanın oyununa gelen câhillerdir. Algı operasyonlarına aldanan bu kişiler, ayırım yapmadan İslâmî cemaatleri hedef haline getirerek onların aleyhinde konuşmakla kaş yapayım derken göz çıkarıyorlar.

F- Bir kısım enaniyetli veya cemaat taassubu taşıyan insanlardır. Bu gibi insanlar darbeyi bahane ederek kendi cemaatlerinden olmayan grupları ve enaniyetlerini tatmin etmek için bazı din âlimlerini ve müsbet cemaatleri eleştirmekle, milletin ihtilafına sebep oluyor ve sosyal medyada hükümetimizi ve Müslümanları parçalayan birer canlı bomba hükmüne geçiyorlar.

Biz de deriz ki: Başta idarecilerimiz olmak üzere, ey ehl-i îmân, îmân ferasetinizle bu tahribatçı adamlara uymayınız. Ve Ehl-i sünnet ve'l-cemaat itikadını kendinize sığınak yapınız ve iyi biliniz ki, biz Müslümanların ve bu milletin kurtuluşu ancak ittifakla mümkün olabilir. Bu hususta da en ziyade dikkat etmesi lazım gelen başta hükümetimiz ve onu temsil eden idarecilerimizdir. Sayın Cumhurbaşkanımız'ın, "Biz gücümüzü karanlık yapılardan değil, mille-

timizden alıyoruz!” sözüyle kastettiği millet kavramının içerisine müsbet cemaatler de dâhildir. Evet, bizi ayakta tutan tefrika değil milletimizin birlik ve beraberliğidir. Eğer düşmanlarımızın yaptıkları gibi samimi olan cemaatleri bu milletin dışında tutup onlara başka bir nazarla bakarsak bu bakış milletin birlik ve beraberliğine karşı bir ihanet olmaz mı?

Hem soruyorum: “Osmanlı’nın son döneminden müspet hükümetlerimize kadar olan süreçte, dâhildeki fasıklar ve münafıklar ve hariçteki bütün kâfirler; ittifak ile bu milleti dininden, geçmişinden, tarihinden, kültüründen koparmaya çalışırken bütün ölümlere, zulümlere ve her türlü sıkıntılara katlanarak onlara karşı mücâdele eden samimi olan cemaatler değil midir?”

O çalışmaların ve mücâdelelerin neticesinde Cenâb-ı Hakk’ın bir ihsânı olarak ortaya çıkıp müspet hareket eden bugünkü idarecilerimiz ve hükümetimizin o cemaatlara teşekkür etmeleri, yerine getirilmesi lazım gelen bir borç değil midir? Fakat işin farkında olmayan bir kısım bürokratların ve siyasîlerin veya art niyetli kişilerin ‘bütün İslâmî cemaatlerden de her an zarar gelebilir!’ düşüncesiyle onlara yanlış bir gözle bakmaları ne kadar doğru olur. Ve gadab-ı İlâhiyenin celbine vesile olması noktasında da,

وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

“Hem öyle bir fitneden sakının ki, (geldiği zaman) içinizden sadece zulmedenlere dokunmaz (umumi olur)!” Ve bilin ki şübhesiz Allah, azâbı pek şiddetli olandır.”¹⁴⁴ âyetinin ifade ettiği gibi Allah korusun, böyle bir bakış açısının bütün milletimize, dolayısıyla bütün Âlem-i İslâm’a gelebilecek bir musibete sebep olabilme tehlikesi vardır. Zira Cenâb-ı Hakk’a sığınırız, bu bed muâameleyi yapanlar, hükümet namına yaptıkları için umûmî bir zulüm hükmüne geçtiğinden Allah korusun umûmî bir musibetin celbine vesile olabilir.

¹⁴⁴ Enfal Suresi, 25. âyet.

DİN ÂLİMLERİNİN GIYBETİ

Acaba hiçbir delile dayanmadan kulaktan dolma bilgilerle veya meşrep taas-subu ile veyahut Ehl-i sünnet ve'l-cemaat görüşüne uymayan enaniyete dayalı muhâlefetle İslâmiyet'e hizmet eden Ehl-i sünnet ve'l-cemaat âlimlerinin giybetini yapmak ve aleyhinde konuşmak akli başında olan hiçbir mü'mine yakışır mı? Hem bu cürmün ne kadar büyük bir günâh olduğunu İbni Asakir; "Din âlimlerinin etleri zehirlidir. Koklayan, tenkide yönelen hastalanır. Tadan yani onları kötüleyen ölür." demiştir. Ve Rasûlullah (asm) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur,

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ مِنْ أُمَّتِي مَنْ لَمْ يُحِلَّ كَبِيرَنَا، وَيَرْحَمَ صَغِيرَنَا، وَيَعْرِفَ
لِعَالِمِنَا حَقَّهُ

"Büyüklerimizin kadrini bilmeyen ve küçüklerimize merhamet etmeyen ve âlimimizin hakkını (Allah (cc)'ın onlara verdiği dereceyi) vermeyen (yani kadir ve kıymetini bilmeyen) bizden değildir."¹⁴⁵ Cenâb-ı Hakk'ın onlara verdiği derece de:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ

"Allah sizden îmân edenleri ve (hususân) o kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin!"¹⁴⁶ âyetiyle sabittir. Maalesef Bediüzzaman Hazretleri gibi büyük âlimlerin aleyhinde konuşulduğunu görüyoruz. Nedenini sorunca da kendilerince bir kısım hataları olduğunu söylüyorlar, hâlbuki yukarıda da îzâh ettiğimiz gibi hata dedikleri birçok mesele araştırmadıkları için yanlış anlayışlarından kaynaklanıyor. Veleve ki dedikleri doğru bile olsa:

¹⁴⁵ Münavi, Feyzü'l-Kadir Şerhu'l-Camiu's-Sağır, C 5, s. 389, Hadis No: 7694.

¹⁴⁶ Mücâdele Suresi, 11. âyet.

إِذَا حَكَمَ الْحَاكِمُ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أَصَابَ فَلَهُ أَجْرَانِ وَإِذَا حَكَمَ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أخطأَ فَلَهُ أَجْرٌ

“Eğer hâkim, hüküm verirken ictihad eder ve isabet ederse onun için iki sevap vardır, eğer hüküm verirken içtihadında hata ederse kendisi için bir sevap vardır.”¹⁴⁷

Hadis-i şerifçe sabit olan bu kuraldan ya haberleri yok veya hissiyatlarını karıştırıyorlar veyahut bir âlimin aleyhinde konuşmanın ne kadar büyük bir cürüm olduğunu bilmiyorlar. Bilselerdi:

أَمَّا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

“Kulları içinde Allah’dan ancak âlimler korkar.”¹⁴⁸ âyetinin emrine muhâlefet etmezlerdi. “Evet, câhil cesaretli olur” sırrına, Rabbim hiçbir Müslümanı mazhar eylemesin.

BEDİÜZZAMAN HAZRETLERİ’NİN ALTINLARI MESELESİ

Hayrat Vakfı’nın kuruluşunda Bediüzzaman Hazretleri’nden intikal eden altın meselesinde yanlış anlaşılan bir kısım noktalar vardır. İşin aslı şu şekildedir.

Bediüzzaman Hazretleri, hadiseyi şöyle anlatır: Sultân Reşad’ın Rumeli’ye seyahati münasebetiyle Kosova’ya gittim.¹⁴⁹ O vakit Kosova’da büyük bir İslâmî darülfünûn (fen fakültesi) tesisine teşebbüs edilmişti. Ben onlara dedim ki: “Şark (Doğu Anadolu) böyle bir darülfünûna daha ziyade muhtaç ve Âlem-i İslâm’ın merkezi hükmündedir. O vakit bana vaad ettiler. Sonra Bal-

¹⁴⁷ İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu’l-Bari Şerhu’l-Sahihu’l-Buhari*, Kitâbü’l-İ’tisam, C 13, s. 389, *Hadis No:7352*.

¹⁴⁸ Fâtır Suresi, 28. âyet.

¹⁴⁹ Yaklaşık üç hafta sürecek olan Rumeli Seyahati, donanmaya yeni katılan Barbaros ismindeki bir gemi ile 6 Haziran 1911’de İstanbul’dan hareketle başlar. (Bediüzzaman Said Nursî ve Hayru’l-Halefi Ahmed Hüsrev Altınbaşak)

kan Harbi çıktı. O medrese yeri istilâ edildi. Ben de dedim ki: 'Öyleyse o yirmi bin altın lirayı Şark Darülfünûnuna veriniz.' Kabul ettiler. Ben de Van'a gittim. Ve (Van Vâililiği emrine gönderilen) bin lira (tahsisat) ile Van Gölü kenarında Edremit'te temelini attıktan sonra Harb-i Umûmî (Birinci Dünya Savaşı) çıktı. Tekrar geri kaldı."¹⁵⁰

Buradan anlaşılacağı üzere, tahsis edilen paradan bin altını valilik eliyle medresenin temelinde kullanılmıştır. Bediüzzaman Hazretleri'nin eline teslim edilen bir altın yoktur. Dolayısıyla da buradan Hayrat Vakfına intikal eden herhangi bir altın olmamıştır.

Peki, bu altın meselesinin aslı nedir?

Bediüzzaman Hazretleri, Rus esaretinden döndüğünde Harbiye Nezareti kendisine 3 ay müddetle toplamda 150 altın lira vermiştir. Akabinde Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye azalığına geçmiş ve 1918 itibariyle burada üç-dört sene çalışmıştır. Buradan da her ay 50 altın lira eline para geçmiştir. Bu paraları nasıl sarf ettiğini ise kendisi şöyle ifade etmektedir:

"Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de bir iki sene maaşı kabul ettim, fakat o parayı kitaplarımın tab'ına sarf ederek ve ekserini meccanen (ücretsiz) millete verip milletin malını yine millete iade ettim."¹⁵¹ "Burada aldığım maaştan çoğunu sarf etmiştim. Az bir kısmını hacca gitmek için saklamıştım. O cüz'î para iktisad ve kanaat bereketiyle bana kâfi geldi. Yüzsuyumu döktürmedi. O mübarek paradan biraz daha var."¹⁵²

Bahsi geçen kalan altınlardan 180'ini, "Hüsrev, senin Kur'ân-ı Kerim basılacağı zaman benim bu altınlarla kâğıt alınsın, ben de hissedar olayım; bu kâğıtlarda Kur'ân basılsın" sözleriyle, ileride Kur'ân'ın tab' edilmesi için Hüsrev

¹⁵⁰ Bediüzzaman, *Emirdağ Lahikası* 2, s. 184.

¹⁵¹ A.g.e., C 1, s. 25.

¹⁵² Bediüzzaman, *Şualar* 2, s. 496.

Efendi'ye vermiştir. Hüsrev Efendi de kendi kesesinden 20 altın ilave ederek adı geçen altınları 200'e tamamlamıştır.

Hüsrev Efendi, hem Üstâd'ının bu arzusunu yerine getirmek hem diğer talebeleri de bundan hissedar ettirmek, hem de Bediüzzaman Hazretleri'nden intikal eden bu altınların hatıra kalması düşüncesiyle kardeşlere arz edilmesini istemiştir.

Bunu işiten talebeler arzu ettiler ki kendilerinde de Üstâdlarının bir altını olsun. İki yüz altın ise ancak aynı sayıdaki kardeşlere dağıtıldı ve karşılıkları alındı. Hüsrev Efendi, hatıra olan bu altınların karşılığında -Kur'ân hizmetine katkımız olsun düşüncesiyle- rayiç fiyatından fazlasını ödemek isteyen talebelere rıza-yı İlâhiye uygun olmaz diyerek kesinlikle müsaade etmemiştir. Altınlar o gün 830 lira olan fiyattan talebelere verilmiş, alınan paralarla yarım asırda ikmal ve itmam edilen Tevafuklu Kur'ân-ı Kerim'in kâğıdı alınmıştır. Bu altınlardan almış olan birçok ağabeylerimiz hâla hayattadır ve buna şahittir. Özellikle o zamanda Hüsrev Efendi ile hizmet edenler ve bilhassa o altınların muhafazası ile görevlendirilen Yaşar Çelik Ağabey, bu meselenin anlatıldığı şekilde gerçekleştiğinin canlı şahitleridir.

Hâsıl-ı kelam, Bediüzzaman'ın altınları diye bilinen bu altınlar, Üstâd Hazretleri'nin Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de çalıştığı zamanlardan biriktirdiği şahsına ait altınlardır. Ve bu altınlar, hatıra olmak üzere rayiç fiyatından talebelere verilmiştir. Karşılığında gelen paraların tamamıyla Tevafuklu Kur'ân-ı Kerim'in ilk kâğıdı alınmıştır.

Said Nuri Ertürk, Mustafa Döndüren, Yaşar Çelik

Ahmed Semiz, Hasan Gürdal, Mahmut Akbulut.

- Aclunî, Keşfü'l-Hafa, Daru'l-İlmiye, Arapça Nüshası, Beyrut, 1988.
- Ahmed Husrev Hattî, Kur'ân-ı Kerim ve Meâli, Hayrat Neşriyat, Isparta, 2013.
- Bediüzzaman, Asa-yı Musa, Hayrat Neşriyat, Osmanlıca nüshası, İstanbul, 2013.
- Bediüzzaman, Kastamonu Lahikası, Hayrat Neşriyat, Osmanlıca nüshası, İstanbul, 2011.
- Bediüzzaman, Lem'alar, Hayrat Neşriyat, Osmanlıca nüshası, İstanbul, 2007.
- Bediüzzaman Said Nursi ve Hayru'l-Halefi Ahmed Hüsrev Altınbaşak, Hayrat Neşriyat, Isparta, 2013.
- Bediüzzaman, Sikke-i Tasdik-i Gaybi, Altınbaşak Neşriyat, Osmanlıca nüshası, İstanbul, 2013.
- Bediüzzaman, Şuâlar (1. ve 2. cildinden faydalanılmıştır), Altınbaşak Neşriyat, Osmanlıca nüshası, İstanbul, 2009.
- Bediüzzaman, Asar-ı Bediye, Osmanlıca nüshası, Yayınevi, Yer ve tarih tespit edilememiştir.
- Bediüzzaman, Mektubat (1. ve 2. cildinden faydalanılmıştır), Hayrat Neşriyat, Osmanlıca nüshası, İstanbul, 2011.
- Bediüzzaman, Sözler, Hayrat Neşriyat, Osmanlıca nüshası, İstanbul, 2013.
- Cemil Meriç, Bu Ülke, İletişim Yay., 7. Baskı, 1992.
- İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bari Şerhu'l-Sahihu'l-Buhari, Daru's-Selam, Arapça Nüshası, Riyad, 2000.
- Keddie, Nikki, Cemâleddîn Afgânî Siyasî Hayatı, (çvr. Alaeddin Yalçinkaya,) Bedir Yayınevi, İstanbul, 1997.
- Münavi, Feyzû'l-Kadir Şerh-i Camiu's-sağir, Daru'l-Marife, Arapça nüshası. Beyrut, 1972.
- Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi, İhlâs Matbaacılık, İstanbul, Tarih tespit edilememiştir.
- Sebilürreşad Dergisi, İstanbul, 1952.

[illegible]

